

తో వెలుగులు

ఇతర నాటికలు

గోపీచంద్

దేశికవితామండలి
విజయవాడ - 2

దేశీ ప్ర మ రణ
ప్రథమ మద్రణ
జూలై 1956
రెండు సూపాయలు
చేప్రస్, విజయవాడ.

సంపాదకులు:

బొందలిపాటి శకుంతలాదేవి

శివరామకృష్ణ

ఈ సంపుటిలో :

రోవెలుగులు

మబ్బుతెరలు

గ్రుడ్డి సంఘం

బుగిలిన కథ

వెంకయ్య మంకుపట్టు

పాత్రలు :

అరుణకుమార్

ఉపాదేవి

డైరెక్టర్

సునంద

సేవకుడు

ప్రొడక్షన్ మేనేజరు

చంటిపిల్లవాడు

రత్నం

డాక్టరు

ఆరిస్టులు

రో వెలుగులు

మానవ జీవితాన్ని ఒక నష్టప్రవాహంతో పోల్చవచ్చు. ఊటగా పుట్టి, సెలయేరై, శాఖోపశాఖలుగా చీలి, మహా ప్రవాహమవుతుంది. పరిణామంలోనేక క, నడకలోకూడా ముప్పులుంటై. ఒక్కొక్కప్పుడు సమప్రదేశంలో, తొణక్కుండా గంభీరంగా ప్రవహిస్తుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు నిమోన్నత ప్రదేశాల్లో ఒడుదుడుకులుగా ప్రవహిస్తుంది. అప్పటి గమనం పరికింపవాళ్ళకి భయం కలుగుతుంది. ఈ నది ఏమాత్రం? సముద్రాన్ని జేరుకోగలుగుతుందా? ఈ ఒడుదుడుకుల్ని తట్టుకొని నుళ్ళి ఏనాటికైనా సాఫీగా ప్రవహించ గలుగుతుందా? నదీప్రవాహం వాయోగంగా తన సౌందర్యానికి తానే ముగ్ధురాలవుతూ, నడుస్తూవుంటుంది. దానికి మరొక ప్రమేయమే వుండదు. తాను వూటగా పుట్టింది. సెలయేరు అవ్వాలని ఆపేక్షించింది. తన ఆపేక్ష తీరింది. శాఖోపశాఖలుగా విస్తరిల్లి, మైదాన్నంతా తానే కమ్ముకోవాలని ఆపేక్షించింది. తన ఆపేక్ష నెరవేరింది. మహా ప్రవాహం కావాలని ఆపేక్షించింది. తన ఆపేక్ష తీరింది. తన ఆపేక్షలన్నీ తీరినవనే ధీమాతో ప్రవాహస్త్రావుంది నదీప్రవాహం. అటువంటి నదీప్రవాహానికి అకస్మాత్తుగా పర్వతశ్రేణి ఒకటి అడ్డు తగులుతుంది. నదీప్రవాహం ఉలిక్కిపడుతుంది. ఆ సు శరీరం గజగజ వోణుకుతుంది. అలలు రెపరెప కొట్టుకుంటై. హృదయంలో దడదడ. కాని ఏం చెయ్యాలి? ఈ అవాయాన్ని తప్పకోటానికి సిద్ధంగాలేదు. ఎదురుగా పర్వతశ్రేణి. తన్ను మింగటానికి సిద్ధంగా వుంది. తుణచుణానికి సిగ్గరగా వస్తూవుంది... నదీప్రవాహం ధైర్యం తెచ్చుకుంది. కళ్ళు మూసుకుంది..... అమాంతుగా పర్వతశ్రేణిని క్షేపించింది. ఒక్కొక్కటా అంతా గంధర్వశం, కల్లాలయ

ఏం జరిగిందీ నదీప్రవాహానికి అర్థంకాదు. మరుక్షణం నిశ్శబ్దం. ఏమిటి? ఏం జరిగింది? నదీప్రవాహానికి నడక తగ్గింది. నెప్పర్లింది. పర్వతశ్రేణిని చూచింది. పర్వతశ్రేణి మాయాలుగానే వుంది. తనకు అడ్డుగా, ఆనకట్టగా నిలబడివుంది. తనని చూచుకుంది. తనకేమంత ప్రమాదం సంభవించలేదు. మొత్తానికి తన్ను మింగలేదీ పర్వతశ్రేణి.

నదీప్రవాహం మనసు కొంచెం కుదుటపడ్డది. పర్వతశ్రేణి కట్టెమటు కనపడగానే తనకు కలిగిన కంగారూ భయం తగ్గిపోయినై. దారి వెరుక్కుంటూ తన ఆలలను ముందుకుపంపి, సమాచారం తెలుసుకుంటూ కొంచెంసూరం పర్వతశ్రేణి ప్రక్కగా నడిచింది నదీ ప్రవాహం. కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది. పర్వతశ్రేణి మొండిది. దానిది ఎంతిగుండె, కష్టాలకు కరగదు.

నదీప్రవాహం ఈ సంగతి గమనించింది. తనే తన దారిని మార్చుకుంది. తూర్పుగా వెళ్తున్న తాను పశ్చిమకు తిరిగింది. పశ్చిమవాహిని అయింది. కాని ఎంతమార్పు.

నదీప్రవాహం స్వభావం యీ సంఘటనతో పూర్తిగా మారోయింది. ఆసుకు ఇదివరకున్న ఆహారాన్ని ఇప్పుడు లేదు. ఇప్పుడా నె తన వ్యర్థాన్ని తాను చూచుకోవటంలేదు. తన సౌందర్యానికి తాను ముగ్ధురాలవటం లేదు. బాహ్యప్రపంచాన్ని చూస్తూవుంది. ప్రపంచంలోవున్న సౌందర్యంలో తానొకభాగం. ప్రపంచంలోవున్న ఆనందంలో తన ఆనందం శతాంశం. ప్రపంచంలో తన్నొక భాగంగా చూచుకోవటం నేర్చుకుంది. గంభీరమైన నడక అలవరచుకుంది. నెమ్మదిగా కష్టానికి, సుఖానికి అతీతంగా గమ్యస్థానం చేరటానికి నడుస్తూవుంది.

అందుకనే నదీప్రవాహం పశ్చిమానికి తిరిగిన చోటు అతి పవిత్రముగా చూచుకుంటూ మనం. అది కీర్తనాత్రయ అర్చన చోటు. ఇప్పుడు అది జీవితగాధ, నదీప్రవాహంగా సాగి, కష్టాలను శీకరి,

మరిపోయి, కొత్త గాంధీర్యాన్ని, విశాలవృష్టిని, నిస్సంగత్వాన్ని అలవరచుకొని, మన సాంప్రదాయంతో పశ్చిమ వాహినికన్న పవిత్రతను గడించుకున్నది.

భిక్షువు రంగం - నదీజననం

అరుణకుమార్ వొక చిదయిత. ఉపాదేవి వొక సినిమాతార. అరుణకుమార్ వ్రాసిన ఒక సినిమాలో ఉపాదేవి ప్రముఖ భూమిక నాకదానిని ధరించింది. ఆ చిత్రం ప్రజప్తచేసి చూసుకుంటూ వుంటారు - ఉపాదేవి, అరుణకుమార్, డైరెక్టరునూ. ప్రజప్తమై పూర్తి అయిన తర్వాత—

డైరె : కంగ్రాట్సు లేషన్స్ ఉపాదేవి, కంగ్రాట్సు లేషన్స్.

- అద్భుతంగా నటించావు. ఆహాహా, నిన్ను నీవు మరచి పోయి పాత్రలో ఎంత గొప్పగా లీనమైపోయావ్ ! నీ యాక్టింగ్ చూస్తుంటే. నేనే గుమ్మరిపోయా, ఈమె ఉపాదేవేనా ! రోజూ నా కళ్ళముందు కనపడే ఉపాదేవేనా !! నాతో రోజూ రిహార్సల్స్ చెప్పించుకునే ఉపాదేవేనా !! అనిపించింది నాకే. వండర్ ఫుల్, అతి వండర్ ఫుల్ ఉపాదేవి.

ఉపా : మీ వాత్సల్యం కొద్దీ అంటున్నారుగాని డైరెక్టరు గారూ, నాదేమింది ?

డైరె : అదినరే ఉపాదేవి ... నేను పర్మిక్యులర్ శ్రద్ధ తీసుకొని నీకు రిహార్సల్స్ ఇచ్చినమాట నిజమే. యాంగిల్స్ సెలెక్టు చెయ్యటంలోకూడా నావైపునా నన్నంతా చూపినమాటా నిజమే... పార్ట్స్ కూడా...

ఉమా: మీ అనురాగాని కంతకూ ఖేంక్స్ డైరెక్టుగారూ,
అది నేను కాదనను. కాని అరుణకుమార్ గారు
- సృష్టించిన పాత్ర నాకు సరిగ్గా సరిపోయింది. వారు
సన్ను పూర్తిగా అర్థం చేసుకొని, నా శక్తి సామ
ర్థ్యాలను గ్రహించి నాకు అన్నివిధాలా తగినపాత్రను
సృష్టించారు.

డైరె: (మొహం చిల్లించుకొని) అది సరే ...

ఉమా: (అరుణకుమార్ కి) మీకు నా కృతజ్ఞత ఏవిధంగా
అందజేయాలో తెలియకుండావుంది.

అరుణ: అ, హా, అదేంమాట ఉమాదేవీ! నేను చేసింది
ఏముంది? మీరు నా పాత్రకు జీవంపోశారు; మెరు
గులు దిద్దారు. చిత్రం చూస్తుంటే ఇది నేను సృష్టించి
న పాత్రేనా, ఇన్ని వన్నె చిన్నెలు, ఇన్ని మెళు
కుపలు, ఇంత అభినయం, ఇన్ని లోతులు ఇవన్నీ
నేను ఊహించినవేనా? అని అనిపించింది నాకే.

ఉమా: (నవ్వి) మీ రెప్పుడూ ఇంతే... మీ గొప్పతనం క్రింద
ప్రకాశించే మా బోటివాళ్ళకు గొప్పతనం ఆపాదించి
మురుసుకుంటూ వుంటారు.

అరు: లేదు లేదు ఉమాదేవీ, నేను నిజమే చెబుతున్నాను.

ఉమా: (కొంటేగా) ఏమిటి నిజం?

అరు: (కంఠం పడి) అదే...

ఉమా: ఏది?

అరు: ఈ చిత్రం గొప్పతనానికి మీరే కారణం.

ఉమా: (కొంటెగా) కాదుకాదు-మీరే.

అరు: (నిస్పృహగా) మీరలా అంటే నేనేం చెప్పగలను?

ఉమా: చిత్రం గొప్పతనానికి మీరే కారణం అని' వొప్పే
కుంటే సరిపోయే!

అరు: మరి కారణం మీరుగా?

ఉమా: నేను కాదు.

అరు: కాదు మీరే...

ఉమా: మీరు.

అరు: మీరు.

ఉమా: ముమ్మాటికీ మీరే.

అరు: ముమ్మాటికీ కాదు.

డైరె: (పై సంభాషణ జరుగుతున్నంతసేపూ అయివ్వంగా
వొకరిమీదనుంచి వొకరిమీదకు చూపులు వదులు
తుంటాడు. చివ్వురికి భరించలేక అడ్డుపడతాడు)
ఉమ్, మైగాడ్! దీని కెప్పుడైనా అంతు వున్నదా?
మీరు గొప్ప అంటే మీరు గొప్ప!! రాత్రిం
బగళ్ళు మైండ్ నంతా వేగించుకుంటూ, శక్తి నంతా
ధారపోసి చిత్రాన్ని డైరెక్టు చేసిన నా సంగతి ఏమిటి?

అరు: (సిగ్గుపడుతూ) ఓమించండి.

ఉమా: పిచ్చురు డైరెక్టరు సాక్షాత్తు సృష్టికర్త, సృష్టించటం
సృష్టికర్త పని. సృష్టి వైచిత్ర్యానికి సృష్టికర్తను
పొగడటం ఎందుకు?

డైరె : ఈ ఇండస్ట్రీలో వున్న డిస్కంజే ఇది. పిక్చరు గాగుంటే. స్టాప్ బోయ్ మొదలుకొని, కవివరకూ నేను చేశాను. అంటే నేను చేశానని మీసాలు మెలిపెడతారు. డైరెక్టరు ఊసు ఎత్తేవాడే వుండడు. అప్పుడు డైరెక్టరు వొక దిప్తిపిడత. ఇక పిక్చరు ఫెయిలయిందో అంతా డైరెక్టరు నెత్తిన రుద్దుతారు. అతనికి మాట్ డివిజనే చేతగాదు అంటారు. సీనిక్ అరేంజ్ మెంట్ చేతగాదు అంటారు. చివ్వరికి హీరోయిన్ని ప్రేమించి, తత్ఫలితంగా ఆబిడకు ఎక్కువసీనులు పెట్టి, స్లోబప్పులన్నీ ఆబిడకే ఇచ్చి పిక్చరు బూడిదపాలు చేశాడు అంటారు. ఛా, థ్యాంక్ యు జాబ్.

అరు : నా ఉద్దేశం అదికాదు డైరెక్టరుగానూ.

డైరె : అది కాకపోతే ఇంకేమిటయ్యూ. సినిమా అంటే ఏమిటో తెలియకుండా ఏ మారుమూలలో కూర్చొని కథలు వాసుకునేవాళ్ళని ఫీల్డులో ప్రవేశపెట్టి, వాళ్ళతో నానా ఇబ్బందీ పడి సినిమా టెక్నిక్ అంతా నూరిపోసి తీరా వొకపద్ధతికి తీసుకువచ్చేటప్పటికి...

ఉమా : మించాలి డైరెక్టరుగానూ...మీ ప్రతిభను కించపరచాలని ఎవ్వరికీ లేదు... అందులో అరుణకుమార్ గారికి అసలే లేదు... ఏదో నవ్వుతొలకొద్దీ అరుకున్న మాటలకు మీరు ఈవిధంగా విపరీతార్థం కల్పించి...

డైరె : అబ్బబ్బ... నా కటువంటి ఉద్దేశం ఏమీలేదు ఉమా గేషిగానూ... నేనూ నవ్వుతూనే అంటున్నాను...

దానికేంగాని ఇప్పటికీ విక్చరు అయింది. నెక్స్ట్ విక్చరు సంగతి కూడా మనం త్వరగా తేల్చుకోవటం మంచిది.
ఉమా: తొందర ఎందుకులేండి... ఈ విక్చరు రిలేజ్ కాని స్వండి.

జైరె: అలాగే... కాని వాకసంగతి. ఓం ప్రభుమంలో నీకు ఫిల్మ్ కెరియర్ చూపింది నేననిమాత్రం మరచిపోకేం.

ఉమా: నేను ఇంకొక విక్చర్లో యాక్టు చెయ్యటం అనేది జరిగితే అలాగే.

అరు: అదేమిటి ఉమాదేవీ! యాక్టు చెయ్యకపోవటం ఏమిటి?

జైరె: (వెటకారంగా నవ్వి) ఎంత విచ్చిచిశ్చయ్యా టూ కవులంతానూ. నేను నిన్ను ప్రేమించానని ముక్కుకు సూటిగా చెప్పే స్త్రీగానీ, నాకంతా యాక్టు చెయ్యా లని ఉంది అని చెప్పే సినిమాతారగానీ ఎక్కడన్నా ఉంటుందా?... ఎందుకంటే కంగారుపడతావ్? తనకు కావలసింది అక్కర్లేదు అని చెప్పటంతో ప్రారంభిస్తుంది స్త్రీ. తాను చెయ్యదలచింది చెయ్యని అని చెప్పటంతో ప్రారంభిస్తుంది స్త్రీ... నాకు తెలియదా?... నేనీ ఇండస్ట్రీలో ఇరవై ఏళ్ళనుంచీ డక్కాముక్కాలు తింటున్నవాణ్ణి. సరే, వాకసారి స్టూడియోకి వెళ్ళి వస్తా... నువ్వుకూడా వస్తావా ఉమాదేవీ...

ఉమా: ఓమించండి.

జైరె: సరే సరే... డింకులకు అర్థం చేశాస్సో... అవి తీసుకొని వెళ్ళండి. బై బై.

దైత్యులు బాడావిడిగా నిష్క్రమిస్తాడు- పిమ్మట
పిక్కలులోని వొక ట్యూబ్ హమ్ చేసుకుంటూ.

అని : అదేమిటి ఉమాదేవీ, అలా అన్నారు ?

ఉమా : ఏమన్నాను !

అను : పిక్కల్లో నటించే విషయంలో సందేహం వెలి
బుచ్చారు.

ఉమా : నిజమే అరుణ్... నాకు నటించాలనే కోర్కె నానా
టికీ నశించి పోతోంది.

అను : ఎందుకని ?

ఉమా : నాకు ఎండుకనో ఇదంతా చాలా కృత్రిమంగా కను
పిస్తూ వుంది అరుణ్. మనస్సు పెట్టలేనిచోట పెట్టటం,
లేని ఆవేశాలను పొందటం, సహజంగా వున్నవాటిని
అణచుకోవటం, ఇదంతా నా మనస్సుని చాలా
చీకాకు పరుస్తువుంది.

అను : కాని మీరు మీ సంగతే ఆలోచిస్తున్నారు గాని
కళాదేవిసంగతి ఆలోచించటంలేదు. మీరు విర
మించటం కళకే తీరని లోటు. వ్యక్తులు కొంచెం
ఇబ్బంది పడైనాసరే, కళాదేవికి సేవ చెయ్యటం
మహోత్సవమైన పని...

ఉమా : అన్నీ తెలిసిన మీరే అలా అంటే నేను ఏం చెప్పను?
ఈ వాతావరణం భరించటం కష్టమైపోతూవుంది.
ఈ కృత్రిమ వాతావరణంలో ఏం జరిగినా జరగ
వచ్చునీ వొక్కొక్కనాటి గుండె గుడ్డలు మంటుంది.

ఇటువంటి ప్రమాదాలకు లోనై కళాసేవకు పూనుకుంటే, మనకువచ్చే ప్రతిఫలం ఏమిటి? మనను సానుభూతితో అర్థంచేసుకునేవా రొక్కరు ఉండరు గదా! మనకు అతని అపవాదు అనేది వుండదు గదా! మనస్సులకు శాంతి మారంపువుందిగదా! ఇదంతా ఎందుకు పచ్చినగొడవ చెప్పండి.

అరు : పిటిసన్నిధిని ఎదుర్కొని కళారాధన చెయ్యాలి ఉపాదేవి. ఆసంజానికి దారి కష్టాలగుంజానే నిర్మించబడి వుంది...

ఉపా : అయితే మరి మీమాటేమిటి? మీరుమీదా అప్పుడప్పుడూ ఈ సరిశ్రమకు ఎంత మారంగావుంటే అంత మంచిది అంటూ వుంటారే! ఉబ్బి సరిపాదన కోసం ఈ సినిమా సరిశ్రమలో వున్నదానికంటే, కట్నం పుచ్చుకుని ఏ అనాకారినో వివాహం చేసుకొని కాపురం చెయ్యటం అన్నివిధాలా సుఖప్రదమైన పని అని చెప్పుతూ వుంటారే! మీమాటేమిటి?

అరు : నావిషయంపేరు.

ఉపా : ఎలా వేరంటారు?

అరు : నేను లేకపోయినా సినిమాకళకు నష్టం లేదు.

ఉపా : నేను లేకపోయినా అంతే...

అరు : కాదు కాదు...

ఉపా : అయితే మీమాటా కాదుకాదు.

అరు : నామాట విపండి మరి?

ఉమా: వినను...

ఇద్దరూ వొకరినొకరు చూసుకొని నవ్వుకుంటారు.

అరు : చూడగా చూడగా మనిద్దరి మనస్తత్వం వొకటే లాగుంది.

ఉమా: కాబట్టే మీరు నాకు సరిపోయే పాత్రను సృష్టించ గలిగారు.

అరు : కాబట్టే మీరు నా పాత్రకు జీవంపోసి మెరుగులు దిద్దగలిగారు.

ఉమా: కాదుకాదు.

అరు : అవునవును.

మళ్ళీ ఇద్దరూ నవ్వుకుంటారు. నవ్వుతామి మళ్ళీ ఇద్దరూవొకేసారి మాట్లాడటం మొదలుపెడతారు.

ఉమా: మొత్తానికి...

అరు : మొత్తానికి...

ఇద్దరూ మళ్ళీ నవ్వుతారు.

ఉమా: ఇద్దరి మనస్తత్వం...

అరు : ఒకటే...

సేవకుడు: (ప్రవేశించి) డ్రింక్స్ సార్.

ఇద్దరూ చెవ్రొకగ్లాసు తీసుకొని త్రాగుతుంటారు.

అరు : ఉమాదేవీ!

ఉమా: ఊహ...

అరుణకుమార్ మాట్లాడడు.

ఉమా: మాట్లాడలేం ?

అరు : చాలారోజులనుంచీ...

ఉషా: ఊఁ... చాలారోజులనుంచీ...

అరు : ఒకవిషయం అడుగుదాం అనుకుంటున్నాను.

ఉషా: అడగండి.

అరు : నేను...

ఉషా: ఊఁ నేను—

అరు : మీరు నన్ను చాలా ఇబ్బంది పెడుతున్నారు... ..
అడగదలచింది నోటినుంచి బయటకు రానివ్వకుండా
చేస్తున్నారు.

ఉషాదేవి కిలకిలా నవ్వింది. ఒక్కక్షణం అతను వెల
వెల పోయాడు... గ్రుక్క తిప్పుకుని తానూ నవ్వుటం
ప్రారంభించాడు. డైరెక్టరు ప్రశ్నిస్తాడు. వారి అన్యో
న్యత భరించలేక అతని ముఖం కందగడ్డ అవుతుంది.

డైరె : (దగ్గి) ఎక్స్ క్యూజ్ మీ—... స్టూడియోకి వెళ్దామని
కారుదగ్గిరకు వెళ్ళాను. ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చింది...
జ్ఞాపకం అంటే జ్ఞాపకం కాదు... ..జ్ఞాపకం కాదు
వచ్చింది. I am sorry ... ఛా, థ్యాంక్స్ జాబ్

తబ్బిబ్బుగా నిష్క్రమిస్తాడు. ఉషాదేవి అరుణ
కుమార్లు అతన్ని చూచి నవ్వుకుంటారు. ఉషాదేవి
లేచి వెటకారంగా డైరెక్టర్ని ఇమిటేట్ చేస్తుంది.

ఉషా: (దగ్గి) ఎక్స్ క్యూజ్ మీ... .. స్టూడియోకి వెళ్దామని
కారుదగ్గిరికి వెళ్ళాను ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చింది.....
జ్ఞాపకం అంటే జ్ఞాపకం కాదు... ..జ్ఞాపకం కాదు
వచ్చింది. I am sorry ఛా, థ్యాంక్స్ జాబ్.

అరుణమూర్తి ఉపాదేవి Imitation చూచి దొక లు
చెక్కలు అయ్యేటట్టు నవ్వుతాను. అసెకూడా నవ్వుతుంది.

అరు : ఉపాదేవి ?

ఉపా : ఊం.

అరు : ఒక్క కోరిక.

ఉపా : ఏమిటి ?

అరు : షోటలోకి వెళ్దాం.

ఉపా : ఓ... ఇవ్వాలే సేను ఎటువంటి నాహాసకృత్కానికైనా
తయారే... నాడియాకుమల్లే గోడలు దూకమన్నా
దూకుతాను; దవడిలు వాయిదమన్నా వాయి
స్తాను; ఈలలు వెయ్యమన్నా వేస్తాను.

షోటలో :

ఉపా : అరుణ్... అరుణ్ ?

అరు : ఉపా !

ఉపా : ఎక్కడ ?

అరు : ఇక్కడ.

ఉపా : ఎక్కడో చెప్పవూ ?

అరు : ఇక్కడే.

ఉపా : ఎక్కడ ?

అరు : నీ హృదయనీమలో.

ఉపా : అరుణ్ !

అరు : ఉపా !

ఉమా: నీవు ఎక్కడ వున్నదీ తెలుచు చెప్పాలి.

అరు : తెలుసుకోలేమా?

ఉమా: ఎలా తెలుసుకోను?

అరు : నా కంఠధ్వనివల్ల.

ఉమా: నీ కంఠధ్వని ఎక్కడవి గుర్తుపట్టేను! ఒకప్పుడు
ఇక్కడ - అక్కడ - అక్కడ - ఇక్కడ, పోతుంటా
నీ కంఠధ్వనే వినిపిస్తూ వుంది నాకు.

అరు : అలాగేం?

ఉమా: అవును అరుణ్.

అరు : ఉమా?

ఉమా: ఆం.

అరు : చెప్పటం మరచిపోయాను.

ఉమా: ఏమిటి?

అరు : ఏమిటో.

ఉమా: చెప్పు అరుణ్.

అరు : నేను ఎక్కడ వున్నదీనీ.

ఉమా: ఎక్కడున్నావ్?

అరు : ఏమో!

ఉమా: అయ్యో.

అరు : చెబుతున్నా.

ఉమా: చెప్పు అరుణ్.

అరు : మధుర స్వపాల్లో.

ఉమా: చెప్పవ్!

అరు : చెప్పను.

ఉమా: అయితే ఏం చేస్తానో తెలుసా?

అరు : తెలియదు.

ఉమా: నీకు కఠినశిక్ష విధిస్తాను.

అరు : ఎలా?

ఉమా: నేను అలిగి...

అరు : ఉహూఁ వద్దు.

ఉమా: నాతో మాట్లాడనివ్వను.

అరు : ఆయ్యయ్యో!!

ఉమా: అయితే చెపుతావా?

అరు : ఆఁ.

ఉమా: ఎక్కడ వున్నావు అరుణ్?

అరు : నీ పాదాల చెంత దేవీ.

ఇద్దరూ కిలకిల నవ్వుతారు.

ఉమా: ఎక్కడ నేర్చుకున్నావోయి ఇవన్నీ నీ.

అడు : నీ కౌగిల్లో దేవీ...

ఉమా: అఁ...అఁ!!... ఊరుకోవూ!

సునంద : (దూరంగా ప్రవేశించి) అరుణ్?

అరు : సునందా?

సునం: ఎక్కడ అరుణ్?

అరు : వస్తున్నా సునందా, అక్కడే వుండు...

సునంద దగ్గరకు వెళ్తాడు.

సునందా ?

సునం: ఏమి అగుచో... ఏమి ఈ ఊర్పులు?

అరు : సునందా, ప్రియాన్నే హితురాలా? ఉష నన్ను
వివాహం చేసుకోవడానికి అంగీకరించింది.

సునం: అదేమి?

అరు : అవును సునందా... ఈ ప్రపంచంలో నన్ను మించిన
అదృష్టవంతుడు మరొకడులేడు.

*

*

*

ప్రాడ్క్షన్ ఆఫీసులో డైరెక్టరు శుభలేఖ చదువుతుంటాడు.

ప్రేమై : “ఉషాదేవీ అరుణకుమారుల వివాహమహోత్సవం”
ఉః... ఛా... ధ్యాంకోలెస్ జాబ్ !

రెండవ రంగం : ప్రశాంత ప్రవాహం

ఉటగా బయలుదేరిన నది సెలయేట అవుతుంది. తరువాత ప్రశాంతంగా ప్రవహిస్తుంది. ఏమవుతుందో, ఏరయ్యే భాగ్యానికి నోచుకోలేదేమో, ఉటగానే అంతరించి పోతుండేమో అనే భయాలూ తాపత్రయాలూ, ఉక్రేకాలూ, ఒడుచుడుకులూ ఇకలేవు. సమ, ప్రదేశంలో, నూటిగా, నెమ్మదిగా, హాయిగా ఆత్మవిశ్వాసంతో సాగిపోతూవుంది ప్రవాహం.

అరుణకుమార్ ద్విగుణీకృతోత్సాహంతో పుస్తకాలు వ్రాస్తున్నాడు: ఉషాదేవి భర్తకోరికపై చిత్రాలనుంచి విరమించుకోలేదు. ఇంటిపనికీ చిత్రాలలోపనికీ వైరుధ్యం లేదని నిరూపించుకోటానికో అన్నట్లు ప్రసరిస్తూవుంది.

ఇంటిలో

ఉషా: అరుణ్.

అరు : ఆఁ.

ఉషా: టీ.

పుస్తకం మూసిన ధ్వని. టీ కప్పులు చేతులుమారిన ధ్వని.

ఉషా: తాగేవేం?

అరు : మాస్టున్నాను.

ఉషా: (సిగ్గుగా) ఏమిటి అరుణ్ ;

అరు : నీ సౌందర్యం.

ఉషా: ఊఁ...

అరు : నీ సౌందర్యం వెన్నెలవంటిది ఉషా.

ఉషా: అంటే ?

అను : ఎంత అనుభవించినా తనివితీరనిది.

ఉమా : అలాగేం !

అను : రాణీ !

ఉమా : ఆఁ ...

అను : ఇలాదగ్గరకు రా.

ఉమా : ఇంకెంత ?

అను : మరీ మరీ...

ఉమా : ఊ...

అను : రావూ ?

ఉమా : మీ రేమి వాస్తున్నాగో చెప్పితే...

అను : పాట.

ఉమా : పాటలు ఎప్పటినుంచీ ?

అను : నీవు నా హృదయాన్ని స్వాధీనం చేసుకున్నప్పటి నుంచీ... ..

ఉమా : ఏదీ ? (పుస్తకం తీసుకున్నధ్వని) చదవనా ?

అను : అంతకంటేనా ?

ఉమా : (పాడుతుంది)

నిశీ, నిశీ,

ఏమి ఈ అంతర్వాహిని

ధగ ధగలు.

ఈ అగ్ర కణాల

ధగ ధగలు.

ఎక్కడికీ ప్రయాణం ?
 ఎందులకీ కల్లోలం ?
 కాళరాత్రి, కడుపులోకి
 కాలసర్పం పడగలోకి
 మోటురక్కసి నోటిలోకా ?

వచ్చాను నిశీ !
 వెతికి వెతికి, వేసారి
 వచ్చాను, తిరిగి
 ఇరువది అయిదేండ్లక్రితం
 పోగొట్టు కొన్న నీకోసం
 వచ్చాను :

ఇదే వచ్చాను.
 నిశీ, ఓ అమ వశ నిశీ
 నేను నీ కవిని; రవిని

అరు : ఉహ, నీగొంతులో కోయిల లున్నవి.

ఉహ: నా దేముంది ?

అరు : ఆమాట మరచిపోవు.

ఉహ: సత్యం మరువగలమా ?

అరు : సరి (ఓ త్రాగి కప్పు టేబిల్ పైన వుంచిన ధ్వని.)

ఉహ: అదేమిటి ?

అరు : ఏదీ ?

ఉహ: ఆ టేబిల్ పైన.

అరు : పైలు, నీవు పాల్గొన్న చిత్రాన్ని గురించి ప్రచురించబడిన...

ఉషా: ప్రశంసలా ?

అరు : అవును.

ఉషా: అయితే నేను చూశను.

అరు : పోనీ విమర్శలే అనుకో.

ఉషా: అయితే ఇన్వండి...

అరు : నేను చదువుతాను—(చదువుతాను)

ఈ క్రొత్త చిత్రంలో ఉషాదేవి అమృత ఝరులను కురిపించింది. ప్రేక్షకుల హృదయాలను చూరగొన్నది.

*

*

*

ఉషాదేవి అత్యద్భుత నటన క్రేటాగార్బోని మరపించింది.

*

*

*

పుషాదేవి ఉజ్వల తారాపథగమనం. అభినయం సంగీతం ఉషాదేవి సొత్తు. ఈ చిత్రంలో ఉషాదేవి హిందీ తారలను అధిగమించింది.

*

*

*

ఉషాదేవి ఆంధ్రుల అభిమానతార. ఆంధ్రులు గర్వించదగిన తార పుషాదేవి...

ఉషా: అబ్బబ్బ, ఇక ఆపుదురూ.

అరు : (నవ్వుతూ) ఏమిటి ?

ఉషా : చిత్రాన్ని గురించి విమర్శలంటిలే! అన్నీ నన్ను గురించిన పొగడ్డలే...

అరు : నిన్ను గురించి చెపితే చిత్రాన్ని గురించి చెప్పినట్లేనని వాళ్ళ అభిప్రాయం.

ఉషా : చాలుగానీండీ, ఆ పైలు వొక్కసారి ఇలా ఇవ్వండి.

అరు : ఎందుకో చెపితే?

ఉషా : ఇవ్వండి, చెపుతాను.

అరు : చెపితే ఇస్తాను.

ఉషా : ఇవ్వరూ?

అరు : చెప్పవో?

నేటిలో పైలు లాక్కుంటుంది. ఇద్దరూ నవ్వుకుంటారు.

ఉషా : ఇవ్వకపోతే లాక్కోలేననుకున్నారా?

అరు : ఎలా అనుకుంటాను? నువ్వేమైనా చెయ్యగలవు.

ఉషా : చూడండి, ఈ పైలుకి రెండో ప్రక్కన మరికొన్ని విమర్శలున్నాయి. అవి మీరు చూడలేదు... చదవ మంటారా?

అరు : నీవు నీ కంఠం విప్పితే, నా హృదయం విప్పి నేను నృత్యం చెయ్యనూ?

ఉషా : (పైలు తిప్పట) పాడరుగదా?

అరు : అంతపని చెయ్యనులే భయపడకు.

ఉషా : ఆఁ. ఇక వివరించి... సుప్రసిద్ధ రచయితలైన అరుణ కుమార్ గారి నూతన గ్రంథం; ఆంధ్ర సాహిత్యంలో చరిత్రలో నూతన శకారంభం.

అరు : ఏమిటది ఉమా ?

ఉమా : (నవ్వుతూ) మీ పుస్తకంమీద వచ్చిన రివ్యూలు, అరు ఆఫ్టెన్లలోకి ఎలా వచ్చినై.

ఉమా : నేను గుచ్చితే వచ్చినై.

అరు : అయితే ఆ ఫైలు ఇదివరకే నువ్వు చూశావన్న మాట !

ఉమా : కొంతవరకు.

అరు : అమ్మదొంగ-ఎంతపనిచేశావు !!

ఉమా : మరేమిచుకున్నారు ?

అరు : నాఫైలు నాకిచ్చినెయ్.

ఉమా : నే నివ్వకే ?

అరు : ఇవ్వవ్ ?

ఉమా : ఇవ్వను. మా ఆయన పుస్తకంమీద రివ్యూలున్నాయి ఇందులో. ప్రాణప్రదంగా దాచుకుంటాను.

అరు : మరి మా ఆలిడమీద ప్రశంస లున్నాయిగదా అందులో.

ఉమా : ఏమో, ఆసంగతి నాకేం తెలుసు.

అరు : ఇద్దువ్.

ఉమా : ఇవ్వనంటూ వుంటే.

అరుణకుమార్ లాక్కోబోతాడు. ఉమాదేవి కిలకిల నవ్వుతూ తప్పించు కుంటుంది, డైరెక్టర్ ప్రనేశి స్వామి : వెంటనే ఆతని ముఖం కుదగడ్డ అవుతుంది.

డైరె : (దగ్గి) తుమించాలి.

అరు : ఎవ్వరు ? డైరెక్టరుగారా ?

ఉమా : నమస్కారం.

అరు : దయచెయ్యండి.

డైరె : నమస్కారం ఉమాదేవీ... బాగున్నావా కవీ ?

అరు : ఆఁ. ఈ కుర్చీమీద కూర్చోండి.

డైరె : నీ క్రొత్తపుస్తకం చదివాను కవీ. వర్లర్ ఫుల్. అతి వర్లర్ ఫుల్ గా వుందంటే నమ్ము. మాకు కథలు రాయకపోతే పోయావుగాని మంచిపుస్తకం వ్రాశావు.

అరు : ఏదో మీరు అభిమానంకొద్దీ...

డైరె : లేదుకవీ, ముఖప్రీతి మాటలుకావు. నిజంగా ఉమాదేవీ; నేను చూస్తున్నానుగా, కవికి మేరేజ్ అయి నప్పటినుంచీ డెప్ట్ ఎక్కువయింది.

అరు : దానికి ఉపేకారణం.

డైరె : ఉమాదేవికూడా చాలా మారిపోయింది.

ఉమా : దానికి మీకవే కారణం.

డైరె : సరే మీరు కారణం అంటే మీరు కారణం. ఇది మూత్రం మారలేదు.

ఉమాదేవీ, అరుణకుమార్లు చిరునవ్వు నవ్వుకుంటారు.

డైరె : సరే మిమ్మల్ని ఎక్కువసేపు డిస్టర్బ్ చెయ్యటం నా కిష్టంలేదు. నెక్స్ట్ పిచ్చరు రిహార్సల్స్ త్వరలో మొదలుపెట్టబోతున్నానని చెప్పి పోదామని వచ్చా.

ఈసారి నీకొక కొత్తరోల్ ఇవ్వదలచాను ఉమాదేవీ. నీవు కోరినట్టే మంచి జెప్తున్న రోల్ ఇస్తాను. కాని ఏదైనా గ్లామర్ గరల్ - అంటే వామ్మో వేషం అయితే...

ఉమా: ఇకవన్నీ పెట్టకండినాకు. ఈ వేమాలైనా అరుణ బల వంత పెట్టబట్టి వొప్పుకున్నాను. లేకపోతే ఉన్న దానితో తృప్తిపడి ఇంటిపట్టున ఉండామనివుంది.

జైరే: సరే సరే నీఇష్టం, ఎవ్వరికేదితప్పినా నాకు మాత్రం ఈ చిత్రాలు తియ్యటం తప్పదుగదా... ఛా, థ్యాంక్ లెస్ జాబ్. వస్తాను కనీ. స్క్రిప్టు పంపుతాను, ఒక సారి చూడు. గుడ్ బై.

నిష్క్రమిస్తాడు.

అరు : పాపం మనిషి మంచివాడే.

ఉమా: అదేమంచి. మీరు నన్ను బలవంతపెట్టకండా వుంటే పోయేది.

అరు : ఎవో పాపం కట్టపడి నిన్ను అభివృద్ధిలోకి తీసుకు వచ్చాడా? నువ్వు లేకపోతే డిప్రీబ్యూటరు డబ్బివ్వ నన్నాడని కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంటే 'పోనీలే పాపం' అనుకున్నాను.

ఉమా: సరే, మీరు వాసుకోండి. నాకు లోపం కొంచెం పనిఉంది.

టీకప్పులు సర్ది లోపలకు తీసుకువెళ్తుంది. ఆరుణకుమార్
[వాసుకుంటూ ఉంటాడు. గుండె ప్రదేశిస్తుంది.

సునంద: అరుణ్ !

అరు : (తల పైకెత్తి) సునందా ! నాప్రియ స్నేహితురాలా!
రా... రా... ఇలా కూర్చో.

సునం: ఏం చేస్తున్నావ్, అరుణ్ ?

అరు : అదే సునందా, నిన్న నీకు చదివి వినిపించానే ఆ
అధ్యాయం పూర్తిచేస్తున్నాను.

సునం: ఇంతలోకి నేను అడ్డువచ్చాను.

అరు : లేదు సునందా లేదు. నువ్వు ఎదురుగా కూర్చుంటే
నెలరోజులుపట్టేసరి వొక్కక్షణంలో పూర్తిచేస్తాను.
కూర్చో... కూర్చో... ఆ... ఉమా ! ఉమా !

ఉమా: (లోపలనుంచి) ఆ.

అరు : సునంద వచ్చిందిఉమా. ఇంకొక కప్పు టీ పట్టుకురా.

సునం: వద్దు అరుణ్.

అరు : టీదేముంది సునందా!

సునం: (సాలోచితంగా) ఈ పనులన్నీ ఉమాదేవికో చేయించటం
బాగాలేదు అరుణ్.

అరు : అన్నీ తనే చెయ్యాలంటుంది సునందా ? నే నేం
చెయ్యను?

సునం: నీ వరకైతే సరే. ఆమె కోరటంబో కూడా అర్థం
వుంది. కాని మాజోటివాళ్ళకికూడా మధ్యమధ్య
చెయ్యనలసివస్తుంది చూడు. మనెద్దరం యిక్కడ
కూర్చుంటే తాను మనకు టీ పట్టుకురావటం, ఇప్పు

టికి కాకపోతే, ఎప్పటికైనా ఆమె మనస్సును కలత పెట్టకపోదు.

అను : నువ్వు పొరబడుతున్నావు సునందా. ఉష మనలాంటిదికాదు. ఆమెకు సేవలోనే ఆనందం వుంది సునందా! సునందా! ఈ పాట విను. నేను ఉషమీద ప్రాణాను సునందా!

విద్యుల్లత మెరుపు

నాకు నేడు
రాత్రులన్న బులుపు.
ఎందుకా?
ఆమె నలుపు.
నాకు నేడు
వెలుతురన్న వెరపు
ఎందుకా?
ఆమె నలుపు.
నాకు నేడు
చెరుపులన్న వలపు.
ఎందుకా?
ఆమె నలుపు.
నాకు నేడు
స్వర్గమన్న ఉలుకు
ఎందుకా?
ఆమె నలుపు.

ఆ మె న్నె లు పు
 మేఘశ్యామ నునుపు
 నేనె నలుపు
 విద్యుల్లత మెనుపు.

సునంద ఈపాట విని ఆలోచనలో పడుతుంది.

మూడవ రంగము : నదీ విస్తరణ

నదికి ప్రవాహం కావాలనే అశేష తీరింది. ఇప్పుడు కాభోప కాభి
 లుగా విస్తరిల్లాలనే భావత్రయం పుట్టింది. తనకు ఉపనదులు
 ఉండాలి. అవి తన పోషణలో వుండాలి. వాటికి తాను నడవటం
 నేర్పాలి; మాటలు నేర్పాలి; అపాయాలనుంచి తప్పించుకునే ఉపా
 యాలు నేర్పాలి. వాటి స్వభావాలను తన ఇష్టం వచ్చినట్టు, తను
 కోరినట్టు సరిదిద్దాలి. తన కోరికలో భాగంనెట్టి అవి త్వచలో ప్రవా
 హాలు అయ్యేటట్టుగా చేసి తాను చూచి ఆనందించాలి.

రిహార్స్ లో గది. డైరెక్టరు, ఉమాదేవీ, ఆదనకుమార్,
 ప్రొడక్షన్ మేనేజరు మరి కొంతమంది ఆర్టిస్టులూ
 వుంటారు..... డైరెక్టరు ఉమాదేవికి చెప్పుతుంటాడు...

డైరె : కథలో కల్లా మంచి టెంపోవున్నదీను ఇదే ఉమాదేవీ.
 ఇక్కడ నీ శక్తి సామర్థ్యాలనంతా చూపించాలి.
 ఇదీ సిట్యుయేషన్—

ఆ మె కథానాయకి: భర్త విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోయాడు.
 ఇక రాడు. ఆ మెకు ప్రపంచం అంతా శూన్యం. సర్వం
 శూన్యం. ఎటుచూచినా చిక్కులేదు. అటువంటి

సమయంలో ఆమెకొరకు ఆమె రెండేండ్ల కొడుకు, తప్పటడుగులు వేసుకుంటూ, నంగినంగి మాటలు చెప్పకుంటూ ఎదురుగా వస్తాడు... ఆమె చూస్తుంది; ఆమె స్వాగతం వుచ్చాంగుతుంది. పిల్లనానికోసం ఆక్రొశిస్తుంది. ఇనీ సిబ్బయేషన్. ఈ సిబ్బయేషన్ తర్వాత వాచ్చే డైలాగులు చుప్పు చెప్పాలి. కానివ్ ...

ఉసాదేవి డైలాగుల కాగితం చూసుకుంటూ అలాగే చూపునివుంటుంది.

డైరీ : ఉమా దేవీ !

ఆమె ప్రతిమలా చూపుని వుంటుంది.

అరు : ఉమా ?

ఉమా : ఆఁ...

అరు : మొదలుపెట్టు.

ఆమెకన్నులలో ఆప్రయత్నంగా ఇగ్రు

కణ్ణాః తిరుగుతై. ఆమె ప్రారంభిస్తుంది.

ఉమా : నాయనా, రా నాయనా (గద్గదిక స్వరంతో) తండ్రీ, నీ తల్లిని నీవు విడిచిపెట్టవుగా... అను తండ్రీ. విడిచి పెట్టను అను... అమ్మా విడిచిపెట్టను అను. అనవూ? నాయనా వొక్కసారి... అను... ఆ!! ... తండ్రీ, నా చిట్టితండ్రీ, ఏదీ మళ్ళీ అను ... నేను నీ తల్లిని... తల్లిని ... (గట్లు క్రతెంచుకున్న ఏడుపు) నీతల్లిని నాయనా ... (ఆపుకోలేని ఏడుపు... అంతా నిదు

త్తరులై చూస్తున్నారు. (ప్రవాదేవి ఏనుస్తూనే వుంటుంది.)

డైరె : ఉపాదేవీ ?

అరు : ఉపా ? ... ఏమిటి అలా వూచికిపోతున్నావు ?

ఉపా : ఆఁ ! ... ఆఁ !

అరు : ఏమిటి ఉపా ?

ఉపా : ఏమీలేదు.

డైరె : వర్డ్స్ పుల్, పూర్తిగా పాత్రలో లీనమైపోయింది ఉపాదేవి. నా ఇరవై యేళ్ళ అనుభవంలో ఇటువంటి యాక్టింగ్ ఎక్కడా చూడలేదు... ఓహో !!

ఉపా : నన్ను ఇంటికి తీసుకువెళ్ళండి.

అరు : ఏమిటి ?

ఉపా : ఎందుకో, నేను నావశం తప్పిపోతున్నాను.

డైరె : తీసుకువెళ్ళు కవీ !

ప్రొ.మే : ఎలాగూ వచ్చినవారు వచ్చారు. ఆ సీను రిహార్సల్సు పూర్తి అయితే...

అరు : ఇప్పుడిక రిహార్సల్సు చెయ్యలేములండి; మరొక సారి చూచుకుందాం.

డైరె : సరే నీ యిష్టం కవీ (ప్రొడక్షన్ మేనేజరుతో) మన కారుమీద పంపించు.

ప్రొ.మే : ఎలాగూ వచ్చినవారు వచ్చారు. ...

జైరె : సరేలేవోయ్ ... నీ గొడవనీది ... ఎప్పుడూ పెట్రోల్ బాట్ లుక్ !

ప్రొ.మే : మీ ఇష్టం...

జైరె : మళ్ళీ కలుస్తా ఉఫాదేనీ...

అరుణకుమార్, ఉమాదేవీ, ప్రొడక్షన్ మానేజర్ నిష్క్రమిస్తారు.

జైరె : ఒక్క పిక్చరులో కాస్త మంచిపేరు వచ్చే చాలు--
ఇదీ వరస... రిహార్సయ్యికి రావటం కష్టం. వస్తే
ఉండటం కష్టం. ఛా ! థ్యాంక్స్ బాబ్.

ఒక ఆర్టిస్టు : నాకువొక అనుమానంగావుంది జైరెగారురా.

జైరె : ఏమిటోయ్ నీ అనుమానం ?

ఆర్టి : ఆమె వైఖరిచూస్తే ఉమాదేవిగారి? నెలతప్పిందని
అనుమానంగావుంది.

జైరె : ఆఁ ! ఏమిటి ! !

ఆర్టి : పుత్తునికోసం ఆమెచూపిన ఆక్రోశం, తరువాత ఆ
క్రోశం ఆమెమీద చూపిన ప్రభావం నాకు దృఢ
మైన అనుమానం కలిగించినై ...

జైరె : ఒకవేళ నిజమే అయితే ఏం చెయ్యాలి ?

ప్రొ.మే : కాంట్రాక్టు రద్దు చేసుకోవలసిందే. ఇంకా మనం
సెట్స్ మీదకే వెళ్ళలేదు. అంటే పిక్చరు ఇంకా
అధిమపక్షం ఎనిమిదినెలలైనా పడుతుంది. పిక్చరులో
వుంటే ఆనాటికి ఆమె ఏవిధంగా తయారైనా అవ
వచ్చు—చూడరేం సార్.

డైరీ : అది సరేలేదోయ్. భురి ఆమె లేకపోతే డిస్ట్రిబ్యూటరు
డబ్బు ఇవ్వడే... ఛా ఛ్యాంక్ లెన్ జాబ్.

*

*

*

ఉసాదేవికి పుత్రప్రాప్తి కలుగును

మరి కొన్నాళ్ళకు. అరుణకుమార్ బిల్లు.

అరు : ఉమా! ఉమా!

ఉమా: (లోపలనుంచి) ఏమి అరు? ?

అరు : ఒకసారి ఇలారా.

ఉమా: (లోపలనుంచి) వస్తున్నా.

అరు : త్వరగా రావాలి.

ఉమా: (ప్రవేశించి) ఏమిటి అరుణ్ ?

అరు : (పిల్లవాణ్ణి చూపుతూ) చూడు వీడు నా కాగితాలన్నీ
ఎలా పాడుచేశాడో!

ఉమా: అయ్యయ్యో, అదేం పనిరా (ఎత్తుకొని) నాన్నగారి
కాగితాలు అలా పాడుజెయ్యవచ్చా? ఊహ! తప్పు
కోమా?

అరు : నేనేదో ఆలోచించుకుంటూ కూర్చున్నా. ఎప్పుడు
వచ్చాడో వచ్చాడు. తీరాచూద్దనుగదా ఒక్కొక్క
కాగితం చించుతూ కూర్చున్నాడు.

ఉమా: ఉన్నచోట ఉండడు. (కొంటెగా) అంతా మీ
బుద్ధే!

అరు : నాబుద్ధా?

ఉమా: లేకపోతే ఎక్కడనుంచి వస్తుంది?

అరు: వాడు అచ్చగా నీవోలికే. నిన్న సునందకుడా ఆమాట అన్నది.

ఉమా: అయితే సునందా, మీరూ నన్ను కొంటే చాన్సికింద జమ కట్టారన్నమాట.

అరు: కాదు ఉమా...

ఉమా: మీరు ఎలాగన్నా అనుకోండి. బాబు తెలిపే టేబులు ఇంకోకరికి రావు.

పిల్లవాణ్ణి ముద్దు పెట్టుకుంటుంది. వాడు నీడుస్తాడు.

అరు: సరి సర ... కొంచెం వ్రాసుకోవాలి. అవతలికి తీసుకొని వెళ్ళు.

ఉమా: ఊరుకో బాబూ ఊరుకో. మీ నాన్నగారు వ్రాసు కుంటారట. కాస్త ఉరుకో... మా బాబుకదూ! (నముదా యిస్తుంది.)

అరుణకుమార్ వ్రాసుకుంటూ ఉంటాడు.

ఉమా: చూడండి.

అరు: కాస్త వ్రాసుకోనిద్దువ్.

ఉమా: మీదగ్గరకు వస్తానని ఎలాచేతులు జాపుతున్నాడో!!

అరు: ఒక్క క్షణం వుండు ఉమా ... మధ్యలో వున్నాను.

ఉమా: అదే మీదగ్గరవుంది. మా బాబుకంటే మీకు పుస్తకాలే ఎక్కువ.

అరు: అబ్బేబ్బే... అదేమిట ఉమా.

ఉమా: లేకపోతే వాడు వస్తానో అని చేతులు చాపుతుంటే,
మీకు ముద్దనేదే లేదే ?

అరు : ఎందుకు లేదు. ఏదో పనిమీద వుండి అనటంగాని.
ఇలా ఇవ్వు... రా బాబూ!

ఉమా పిల్లవాణ్ణి అరుణకి ఇస్తుంది.

ఉమా: ఉండు బాబూ... నాన్నదగ్గర కాసేపు ఆడుకో,
ఇంట్లోపని చూచుకొని ఇప్పుడే వస్తాగాని.

అరు : నీవై పే చేతులు జాపుతున్నాడు.

ఉమా: వాడికి తెలుసా ఏమి ? మీవన్నీ మరీసి.

అరు : చూడు ఎలా జుట్టుపీకుతున్నాడో.

ఉమా: ఇంతలోనే అరిగిపోయే ! ఒక్కక్షణం మాస్తూవుండండి
వస్తాను. నాయటం కాసేపు ఆపితే పోయేది ఏమీ
లేదు.

ఉమాదేవి లోపలికి వెళ్తుంది. క్రమక్రమేణా

పిల్లవాడి గోల ఎక్కువ అవుతుంటుంది.

అరు : ఊరుకోవయ్యా, ఎందుకిలా మొహం రక్కుతావ్.

సునంద ప్రవేశిస్తుంది

సునం: అరుణ ?

అరు : ఆ.

సునం: ఏం చేస్తున్నావ్ ?

అరు : ఇదుగో... ఊరుకో బాబూ... మా నాయనవుకన్నా

సునం: ఉప ఎక్కడికి వెళ్ళింది ?

అరు : ఇంట్లో పనిమీద వుంది.

సునం : నిన్న మన సంభాషణ మధ్యలోనే ఆగిపోయింది.

అరు : అవును.

పిల్లవాడి ఏడుపు.

అరు : ఊరుకో... ఊరుకో బాబూ... ఏడవకు.

పిల్లవాడు ఆగడు.

సునం : నాకివ్వు, నేను ఎత్తుకుంటే ఊరుకుంటాడేమో.

సునం ఏత్తుకుంటుంది. వాడు గుక్కలుపెట్టి ఏడుస్తాడు.

అరు : ఊరుకోరా...

సునం : ఆయీ... ఆయీ.

పిల్లవాడు ఏడుపు ఎక్కువచేస్తాడు. లోపలనుంచి ఉప ఆతుతగా వస్తుంది.

ఉపా : ఏమిటి ?

అరు : ఏడుస్తున్నాడు.

ఉపా : ఏం చేశారు ?

అరు : ఎత్తుకున్నాను. ఏడుపు ఆపకపోతే సునంద కిచ్చాను.

ఉపా : రాబాబూ రా... (ఎత్తుకుని) చూడు అమ్మని కాదూ.
చీచీచీ ఏడుస్తారా ఎక్కడైనా ! నాబాబు
ఏడవడు. నాబాబు బంగారం...

పిల్లవాడు ఏడుపు ఆపుతాడు.

ఒక్కక్షణం పిల్లవాణ్ణి ఆడిచటం చేతగాకపోయే...
పనిలేకుండా వ్రాస్తూ కూర్చోమంటే ఎంతసేపైనా
కూర్చుంటారు. ఎవ్వరికి బరువైనా నాకు బరువు
కాదు నాబాబు.

పిల్లవాణ్ణి చంకన ఎక్కుకొని లోపలకు వెళ్తుంది.

సునం: ఏమిఅరుణ్ అలా చూస్తున్నావు?

అరు : ఏమున్నది సునందా.

సునం: ఉవ త్వరత్వరగా మారిపోతూవుంది అరుణ్. నువ్వు పట్టించుకోకపోతే లాభం లేదు.

అరుణ్ కుమార్ ఆలోచిస్తూ కూర్చుంటాడు.

సునం: అరుణ్.

అరు : ఆఁ.

సునం: ఏదో వ్రాస్తున్నావు.

అరు : ఏమీలేదు...

సునం: నన్ను చూడనివ్వు.

బల్లమిదవున్న కాగితం తీసుకుంటుంది.

అరు : చదువకు సునందా?

సునం: చదువనియ్... తప్పేముంది ?

నాదు జీవిత పథమ్మున
తనదు పాదముల నామె
యూర కే ప్రవేశ పెట్టలేదు.

*

*

*

నాదు హృదిలోన
అణగి మణగి
పెనగి పెనగి
చిక్కురులు వోయిన

భావ సంతతి నెల్లీ
తనదు
మృదుల హస్తాల
చిరునవ్వు శేత్రాల
గికురించి, సవరించి
అమృతమును తొణికించి
గాని ఊరుకోదు.

*

*

*

నాదు జీవిత పథమ్మున
తనదు పాదముల నామె
యూరకే ప్రవేశపెట్టలేదు.

అరు : ఆపు సునందా, ఆపు. నా పాటలు నన్నే వెక్కిరి
స్తున్నాయి...

నాలుగవ రంగం : వేగవాహిని

ఇంతవరకూ నిశ్శబ్దంగా ప్రవహించిన నదికి వొడుచుడుకులు మొదలు.
నదికి ఊరవడి హెచ్చుచుంది. వొడ్డు విరుచుకొని పరవళ్ళు
త్రొక్క నారంభిస్తుంది. ఎక్కడికీ స్వీతిగతి? ఏది గమ్యస్థానం?
ఎదుట ఆ కనపడేది పర్యత్రేణి కాదుగదా!!

అరుణకుమార్ ఇల్లు

సునం: ఇంకెప్పుడు పూర్తి చేస్తావు అరుణ్? మా సమితి
వాళ్ళంతా ఎంతో ఇదిగా అడుగుతున్నారు. ఈసారి
మేము ఏర్పాటుచేసే కవితా గోష్టిలో నీ కొత్త
పాటలు ముఖ్యస్థానం ఆక్రమించాలి అంటున్నారు.

అరు : నిజమా సునందా?

సునం: నిజం అరుణ్.

అరు : ఇటీవల నాపాటలు వాళ్ళు చదివారుగదా! ఏమను
కుంటున్నారు?

సునం: అట్లా అడుగుతావేం అరుణ్. మొన్న సురేంద్రుడు
అన్నాడు—‘అదేమి చిత్రమో, ఎన్నాళ్ళనుంచో
మనం చెప్పాలి అనుకున్న విషయాలు ఇట్టేచెప్పే
స్తాడు అరుణ్; అతని ఊహలు లోకాతీతాలైనా,
అతని మాటకు ఏనా వేరుసత్యం లేదు. అనిపిస్తుంది’
అని. ఈమధ్య కలిగి కనిపించింది అరుణ్, ఆమె
అన్నదీ, ‘అరుణ్‌లో నేడు నేను మాతృమూర్తిని

చూస్తున్నాను' అని. 'శ్రీని కూలంకషంగా అర్థం చేసుకున్న రచయిత అరుణ్' అని.

ఏదో వ్రాస్తున్నావ్ ? (కాగితం తీసుకుంటుంది)

అరు : కవిత్యం కాదు సునందా ?

సునం: కాకపోతే ఏం ? (చదువుతూ) ఎంత బాగా వ్రాశారు!

ఇది కవిత్యమే. (బిగ్గరగా చదువుతుంది.)

“మనం పరిపూర్ణ మృదయంతో ఆరాధించే ఆశయాలు, మన సహజానుభూతుల పరిపూర్తి, మనం పైకి చెప్పడానికికూడా నోచుకోని, సాహసించని కోరికలు—అన్నీ వాక దివ్య మంగళ విగ్రహంలో సగుణబ్రహ్మగా రూపొందుతాయి; అవతరిస్తాయి. కాని వీటిని భౌతిక జనితమైన మన అజ్ఞానంవల్ల భూలోకానికి దిగలాగి, ఆ దివ్యమంగళ విగ్రహానికి కూడా ఆపచారం చేస్తాం...”

ఎంత నిజం ? (సాలోచితంగా) ఎంత బాగా చెప్పావ్ అరుణ్ !

అరు : నిజంగానా సునందా ?

సునం: నిజం.

అరు : అర్థంలేని వేజాంతంలోపడి పోతున్నా ననుకుంటున్నాను...

సునం: లేదు అరుణ్-దివ్యత్వాన్ని చేరుకుంటున్నావు...

అమృతాన్ని ఆస్వాదించబోతున్నావు. (మళ్ళీ చదువుతుంది) “ప్రేమ సంగీతం వంటిది. అనేక రాగాలతో

కూడినది సంగీతం. నాకు సావేరిరాగం చాలా ఇష్టం. సావేరి వింటూవుంటే సరవశుకనైపోయి ఈ ప్రపంచాన్ని నా అశ్రుధారలతో నింపివేస్తాను. కాని భైరవి రాగమూ ఇష్టమే. కళా పరిపూర్తికి ఈ రాగాలన్నీ తోడుపడాలి. ఒక్కొక్క మనోభావానికి అనుగుణంగా, ఒక్కొక్కరాగం కదిలిస్తూ వుంటుంది. అన్నిటికంటే నన్ను ఎక్కువగా కదిలించేది గ్రామీణ కాని ఇతర రాగాలకుకూడా స్థానంవుంది... (ఆపి అరుణ్ కన్నీరు కార్చటం చూస్తుంది) అరుణ్ ?

అరు : ఏమి సునందా ?

సునం: ఎందుకీ కన్నీరు ?

అరు : హృదయం ఎందుకో మంచు కరిగినట్లు కరిగిపోతూ వుంది.

సునం: అరుణ్ !

అరు : సునందా ... ఈ బాధను నేను సహించలేకుండా వున్నాను...

ఆమె వొడిలో తల పెట్టుకొని పసిపిల్లవానికిమల్లే గోదిస్తాడు... ఆమె 'అరుణ్' 'అరుణ్' అంటూ, తల నిమిరుతూ సమదాయిస్తూ వుంటుంది ... 'అరుణ్' 'అరుణ్' అని బయటనుంచి ఉపాదేవి పిలుపులు వినిపిస్తాయి... అరుణ్ మూర్ చివాలున లేచి కూర్చుంటాడు పిల్లవాడికి కావలసిన వాటెడు ఆటవస్తువులతో ఉపాదేవి ప్రసేళిస్తుంది.

ఉపా: అరుణ్ ! చూశావా బాబుకి ఎన్ని వస్తువులు కొనుక్కొని వచ్చానో... చూడు సునందా! ... బాబు పేరు

చెప్పితే ఆ మొహంలో కాస్త కాకపోతే కాస్తయినా సంతోషం వస్తుందేమో..... ఇంతకీ బాబెక్కడ ?

అరు : లేదా... ఇక్కడే ఆడుకుంటున్నాడే...

సునం: ఇక్కడే వుండాలి, మే మేదో మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నాం.

ఉమా: కాసేపు బాబుని చూట్టానికి కష్టం అయింది. అస్తమానం ఏదోవక వంకతో గుసగుసలు తప్ప ఇంకొక పనే లేకపోయే !, బాబూ ... బాబూ ...

ఆకురతగా వెతుక్కుంటూ ఇంట్లోకి వెళ్ళింది ... అరుణకుమార్ సునందలు నిరుత్తరులై నుదుని వుంటారు... లోపలనుంచి 'బాబూ' 'బాబూ' అనే ఉమాదేవి పిలుపులు వినిపిస్తూవుంటై ... కాసేపటికి లోపలనుంచి 'నాబాబు ఏమైనట్లు ? బాబూ,' అని కన్నీరు తుడుచుకుంటూ గాభరాగా ఉమాదేవి ప్రవేశిస్తుంది. ఇంతలో బయట కల కలం వినిపిస్తుంది. 'అయ్యయ్యో, ఎంతపనిజరిగింది !' 'ఘోరం' 'ఘోరం' అనే మాటలు వినవస్తాయి. అంతా భయభయంగా గడపవైపుకి చూస్తారు. రక్తితో తడిచివున్న పిల్లవాణ్ణి చేతుల్లో పెట్టుకొని ఇరుగు పొరుగువారు ప్రవేశిస్తారు...

ఉమా: బాబూ... ఏం బాబూ ? ... ఏం జరిగింది బాబూ...

బాబూ (అంటూ ఎదురుగా ప్రవేశించి పిల్లవాణ్ణి చేతుల్లోకి తీసుకొని భోరున ఏడుస్తుంటుంది.)

అరు : డాక్టరుకి ఫోనుచెయ్యి సునందా.

సునంద పక్కగదిలోకి నడుస్తుంది.

ఉమా: అయ్యో తండ్రి... ఇదే మన్మథం ? నాబాబు కేం జరిగింది ? పలకవే బాబూ...

ఒకరు: ఏం జరిగిందో ఏమో... వాకిట్లో నుంచి పారుకాడుతూ
వచ్చాడేమో... రోడ్డు మధ్యకు వచ్చాడట... ఒక
గుర్రపు బండి....

ఉమా: బాబూ... నిన్ను చూచుకొని నేను బ్రతుకున్నా
బాబూ... నన్నేంచేసి పోయావు తండ్రీ.

అరుణ: ఊరుకో ఉమా. [సముదాయించ బోతాడు]

ఉమా: మీరు నన్ను అంటుకోకండి నా దగ్గరకు రాకండి.
(ఫోనుచేసి ప్రక్కగదిలో నుంచి వస్తున్న సునంద
ఈ మాటలువిని ఆగిపోయింది) మీరు చేసేపనులన్నీ
నాకు తెలియ వనుకున్నారా? మీకునేను భారం అయి
పోయాను. చివ్వరికి ఈ నాబాబు భారం అయి
పోయాడు — బాబూ... నాకెందుకురాదు చావు?

పిల్లవాడిని చేత్తో సవరిస్తు ఏడుస్తుంటుంది. అంతా నిర్వాతి
పడి చూస్తుంటారు. డాక్టరు హడావిడిగా ప్రవేశిస్తాడు.

డాక్టరు: ఏం జరిగింది?

అరు : పిల్లవాడు డాక్టరుగారూ..., బయటకు పారాడుకుంటూ
వెళ్ళాడు... ఏం తగిలిందో ఏమో...

డాక్ట : అయ్యయ్యో... (పిల్లవాణ్ని పరీక్షిస్తుంటాడు.)

ఉమా: డాక్టరుగారూ... ఏడిమీద ప్రాణం వెట్టుకొని
బ్రతుకుతున్నా... పుత్రభిక్ష పెట్టండి... ఆజన్మాతం
మీకు కృతజ్ఞురాలినిగా వుంటాను.

డాక్ట : ఉండమ్మా... నేను చెయ్యగలిగింది చేస్తాను...
కొంచెం...

డాక్టరు పరీక్షిస్తున్నాడు.

ఒకరు: మేము చూసేటప్పటికి గోడ్డుప్రక్కన పడివున్నాడు, ఏ బండి చక్రమో తగిలి వుంటుంది. బండివాడు ఏంప్రమాదం వస్తుందో అని బిడ్డను అక్కడే వదిలి చూసుకున్నాడు.

డాక్టరు పరీక్ష పూర్తయినతరువాత ఒక నిట్టార్పు విడుస్తాడు.

ఉమా: డాక్టర్ ?

డాక్ట : దైవ విభిన్నం... మానవుని చేతులు దాటిపోయాడు పిల్లవాడు.

ఉమా: అయ్యో బాబూ...నన్నేం చెయ్యమన్నావు తండ్రి (పిల్లవాడి మీదపడి ఏడుస్తుంది.)

*

*

*

అదేసరికి మరునాడు ఆరుణకుమార్ సునందలు విచారంగా కూర్చోని వుంటారు. ఉమాదేవి ప్రక్క గదిలోనుంచి ఇంట్లోనుంచి వెళ్లిపోయే ఉద్దేశంతో ప్రసవించింది. ఆ సమయంలోనే ఆమె మృత్యువును గాఢంగా అనుభవించింది.

అరు : ఎక్కడికి ఉమా ?

ఉమా: నన్ను అడక్కండి.

అరు : అదేమిటి ఉమా !

ఉమా: చాలు - ఇంతవరకు జరిగింది చాలు...మీ మాటలు నమ్మి కూర్చున్నందుకు నాకు తగినశాస్తి చేశారు. నాకు వాక ప్రత్యేక జీవితం అనేది లేకుండా చెయ్యటమే కాక చివ్వరికి నా బాబునికూడా నాకు కాకుండా చేశారు.

అరు : ఎందుకు ఉమా నన్నోన్ని మాటలు అంటావ్ ? జరిగిందంతా నావల్లే జరిగిందంటావా ?

ఉమా : ఏవ్వరివల్లన్నా జరగనివ్వండి; ఇక యీ ఇంట్లో నేను మౌనంగా ఉండిపోతాను.

అరు : ఎక్కడికి వెళ్తావ్ ?

ఉమా : నా ఇష్టం వచ్చినచోటుకి. ఇక ఈ ఇంట్లో నాకేముంది! ఇప్పటికైనా నా బ్రతుకు నన్ను బ్రతకనివ్వండి. (ముందుకి అడుగువేస్తుంది.)

అరు : ఉమా... (అడ్డుతాడు)

ఉమా : నన్ను అడ్డకండి.

అరు : నామాట విను ఉమా... నేను నీ శ్రేయస్సు కోరే చెబుతున్నాను... శాబుని నువ్వెంత ప్రేమించావో, నేనూ అంత ప్రేమించాను.

ఉమా : శాబు సంగతి ఎత్తకు. శాబుని నువ్వు ఏనాడూ ప్రేమించ లేదు. శాబుని నువ్వెప్పుడూ ప్రతిబంధకంగానే చూశావు... ఆ ప్రతిబంధకం నీకిప్పుడు లేదు... ఇక ఈ ప్రతిబంధకం మాత్రం ఎందుకు? నన్ను వెళ్ళనివ్వు.

అరు : ఏమి టీమాటలు ఉమా !

ఉమా : నీకు మాటలుగానే ఉంటై. వుండవుమరీ... కళ్ళో పాసన అనే నెపంతో ఇంకా నన్నెంతకాలం మోసం చేద్దాం అనుకున్నావు ! నే నీ ఇంట్లో ఏవిధంగా బ్రతుకుతున్నానో, తింటున్నానో, తిసటంలేదో నీకు

పట్టిందీ ! నీకు జరగవలసినదాన్ని సక్రమంగా జరిగితే చాలు; అన్నీ సమయానికి అమర్చిపెడితేచాలు; ఇక నాతో నీకుపనేముంటుంది ? నేను నీ వంటలక్కని. నీకు కావలసిన వస్తులన్నీ వాస్తే దానీని. గానిసని. ఇక నీవో; స్వేచ్ఛాజీవివి. ఆకాశాన విహరించే విహంగమవు... విశృంఖలంగా ప్రవర్తించే హక్కు. గలిగిన కళాస్రవ్థవు... ఇదేగా నీ దృష్టి... ఈ బ్రతుకు బ్రతికించానికంటే, బలవంతంగా చావటమే మేలు... నన్ను వెళ్ళనియ్యి...

అరు : ఉమా, నీకు తెలియదా నామనస్సు ! నిన్ను నా భాగ్యదేవతగా చూసుకున్నానే! నువ్వుచేసిని ప్రతి పనినీ నేను అంగీకరించానేగాని, ఏనాడూ నిన్ను శాసించివురనే!! నేను నిన్ను అవమానపరచాలని పరిచానా ఉమా! లేదు... నామాట నమ్ము దేవీ.

ఉమా : దూరంగా ఉండండి ! నన్ను ముట్టుకోకండి. మెత్తని మాటలూ, తియ్యని ఊహలూ, ఉదాత్తమయిన ఆశయాలూ నమ్మి మోసపోవటానికి నేను అభం శుభం తెలియని ఉపనికాదు; నేనిప్పుడు పుత్రశోకం అంటే ఏమిటో తెలుసుకున్న తల్లిని. మీరికే నన్ను మోసం చెయ్యలేదు. మీబోటి వంచకులతో, క్రూరులతో కాపరం చెయ్యటంకంటే వీధుల్లో బిచ్చంఎత్తుకోవటం మేలు. ఆస్పత్రి ఎంత శోచనీయం అయిందైనా అందులో స్వతంత్రత వుంది. ఒకరికి ఆత్మని అమ్ముకొని బ్రతకవలసిన అవసరం లేదు. కుళ్ళి కృశిస్తూ

వైకి మెరుగులు నేటింపవలసిన అవుసరం లేదు...
నేను వెళ్తున్నాను.

సునం: ఉమాదేవీ, నామాట ఎక్కటి వింటావా?

ఉమా: వినను. వినవలసిన అవుసరం లేదు. స్నేహితురాలవనీ,
సంస్కరించనీ, ఉత్తమ ఆశయాలు కలదానివనీ నిన్ను
నమ్మినందుకు నాకు తగిన శాస్తి జరిగింది. ఇక నేను
మీకు అడ్డు ఉండను. స్వేచ్ఛగా మీ సరదాలన్నీ
తీర్చుకోండి.

భారంగా నిష్క్రమిస్తుంది... ఆరుణకుమార్ గానీ, సునంద
గానీ, ఆమెను అడ్డగించలేక పొతారు; నిర్విణ్ణులై చూస్తుం
టారు. ఆమె కనబడకుండా వెళ్లగానే ఆరుణ ఆశ్రికిస్తాడు.

అరు : ఉమా ! వెళ్ళిపోయావా? నన్ను శూన్యంలోకి అగా
ధంలోకి త్రోసి వెళ్ళిపోయింది నా ఉష... ఇంత
దండనకు నే నేం తప్ప చేశాను సునందా?

సునం: ఆమెను నువ్వు చిత్రాలనుంచి మానుకోని ఇంటిపనిని
చెయ్యనీయవలసిందికాదు అరుణ్.

అరు : నీకు తెలియదా సునందా? నేను చెయ్యమన్నానా?

సునం: ఒకవేళ ఆవిడే ఆవిధంగా నిశ్చయించుకున్నా నీవు
గట్టిగా చెప్పి వాప్పించవలసింది...

అరు : ఆవిడ ఇష్టప్రకారం పోవటమే మంచి దనుకున్నాను
సునందా..... సునందా ... చివ్వరికి మనిద్దరి
స్నేహాన్ని కూడా అపార్థం చేసుకుంది ... నన్ను
క్షమించు సునందా? (వొడిలో తల పెట్టుకొని

వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తాడు... సునంద అతని తల నిమురుతూ రెండు కన్నీటిబొట్లు రాలుస్తుంది.)

సునం: అరుణ్... ఊహ కో... ఇది మంచికే వచ్చిందేమో!

అయిదవ రంగం : పశ్చిమవాహిని.

నది తన ఉరవడిలో తన్ను తాను మరచిపోయి పర్వతాన్ని ఢీకొననే ఢీకొన్నది. తన శరీరాన్ని అణువుల క్రింద చీల్చుకొని తపనతో చిందులు త్రొక్కింది. తనలో తాను ఆలోచించుకొని, తన్ను తాను వశపరచుకొని, పశ్చిమానికి తిరిగి అంతులేని లోతులను సృష్టించుకొని ప్రశాంతంగా గంభీరంగా ప్రవహించటం మొదలు పెట్టింది.

*

*

*

ప్రాడక్షను ఆఫీసు. రిహార్సల్స్ గది. ఉషాదేవీ, డైరెక్టరూ వుంటారు

డైరె : నాకు తెలుసు ఉషాదేవీ, ఈ విధంగా జరుగుతుందని..

ఈ కవులంతా abnormal పీపులే... ప్రతికవికీ కొంత కొంత వైత్యం ఉంటుంది. ఆ వైత్యాన్ని మనం తెలివి అనుకొని మిస్టేక్ అవుతాం. తీరా దగ్గరకు వెళ్లి చూస్తే అసలు రంగు క్లియర్ గా కనపిస్తుంది.

ఉషా: మీకు తెలుసుగా, డైరెక్టరుగారూ; నేను అరుణని ఎంత గాఢంగా ప్రేమించింది.

డైరె : ఒక్క గాఢమేనా ఉషాదేవీ... .. నీ లైఫ్ నే అతని కోసం శాక్రిఫైస్ చేశావు. అబ్బాయి, ఇల్లూ, మగడూ... నిన్ను చూస్తేనే నాకు వీపింగ్ వచ్చేదీ. బిట్టర్ వీపింగ్.

ఉమా: అరుణ్ ఇలాచేస్తాడనుకోలేదు. ఎన్నో ఊహించుకున్నాను... నా ఊహలన్నీ టిసీ చిదిమివేసి, నన్నిట్లా నిరాధారం చేశాడు.

డైరె: అలా బాధపడకు ఉమాదేవీ... నేను ఉన్నంతకాలం నీకు నిరాధారంపడితి? (ఉమాదేవి కన్నీళ్ళలోనుంచి చూస్తుంది అర్థంచేసుకోటానికి) చూడు... నేను నీకు ఫాదర్ లాంటివాణ్ణి. ఇప్పటికీ నునా మించిపోయింది లేదు. నిన్ను హోల్ ఇండియాలో కల్లా ఫస్టు ఎడ్యుకేటెడ్ ఫిల్మ్స్టూరుని చేస్తాను; నువ్వు నేను చెప్పినట్టు వింటే...

ఉమా: నేను చిత్రాలకింకా ఏంపనికి వస్తాను? అరుణ్ నుమార్ సేవలో నా చేతులన్నీ కాయలు కాసిపోయినయ్... మొహమంతా ముడుతలు పడిపోయింది. నా బాబు, నా బాబుని కోల్పోయి హృదయం ముక్కలు ముక్కలైవుంది. ఏడ్చి ఏడ్చి కన్నులు చిల్లులు పడినై. అభిమానంకొద్దీ మీరు అంటారుగాని నేనింకా చిత్రాలకు పనికివస్తానా డైరెక్టరుగారూ! ముక్కలైన ఈ హృదయాన్ని, పెట్టిపోతున్న ఈ నరాలను నేను మళ్ళీ సరిచేసుకొని మానవరూపాన్ని పొందగలనా? మనిషిని కాగలనా? (ఏడుస్తుంది.)

డైరె: ఊరుకో, ఉమాదేవీ-ఊరుకో... ఈ ఇండస్ట్రీలో నాకున్న ఇరవయ్యేళ్ళ అనుభవంలో ఇటువంటి విషమ విషాద ఘట్టాలను ఎన్నిటికో చూశాను.

ఒక్కొక్కప్పుడు ఇటువంటి ఎక్స్‌పీరియన్స్‌ అన్నీ మనమంచికే జరుగుతుంటాయి.

ఉమా : నాకింకా మంచేమిటి? నాకిక మంచిజరగనక్కర్లేదు. మంచిని అనుభవించే శక్తి నాకిక లేదు.

డైరె : అలా అనుకోవద్దు. షర్‌హాస్‌ ఇవన్నీ మీకొక కెరియర్‌ నిర్దేశించబడటానికి జరుగుతూ వుండవచ్చు. మీకు ఉమాదేవీ నీ కల్చర్‌, నీ నాలెడ్జి, నీ టాలెంట్‌ ఇవన్నీ చూచి నిన్ను ఏమేమో చేద్దాం అనుకున్నాను. నా ఈ ఐడియా, వర్గ్‌పుల్‌ ఐడియా ఆచరణలోనికి రాగలందులకు గాను ఇవన్నీ జరుగుతున్నాయేమో! నువ్వు రాబోయేముందే పన్నెండు లక్షలు ఖర్చు పెట్టి బ్రహ్మాండమైన సెట్టింగ్‌తో ఒక సూపర్‌ ప్రొడక్షన్‌ అండ్‌ థేట్‌ చేద్దామని ఆలోచిస్తున్నాను. అందులోకి అ రేబియూసుంచి గుర్రాలనూ, ఆఫ్రికా నుంచి భల్లూకాలనూ, హాలీవుడ్‌ నుంచి ఆడేవోకోతి వుండే దాన్నీ తెప్పిద్దాం అనుకుంటున్నాను. అలా ఆలోచిస్తూ కూర్చుంటే ఒకదాని తర్వాత ఒకటి, ఒకదాని తర్వాత ఒకటి ఈ ఆలోచనలన్నీ దొంతర్లు దొంతర్లుగా వచ్చి పడినై. నీవు అంగీకరిస్తే అందులో నీకు పార్టనర్‌షిప్‌ ఇద్దాం అనుకుంటున్నా...

ఉమా : నాకెందు కివన్నీ...?

డైరె : అలా అనకండి మరి... మీకూ ఏదో వ్యాపకం వుంటే మంచిది మీ గేమీ పబ్బు పెట్టక్కర్లేదు. మీ సటనకు ఇవ్వవలసిన డబ్బుని పేరుగా కన్స్ట్రెయిన్‌

చేసుకుంటాను. పెరిగిలిన విషయాలన్నీ నేను చూసు
కుంటాలెండి - మీరట్లా చూస్తూ కూర్చుంటేచాలు
—బోయ్

బోయ్: (ప్రవేశించి) సార్.

డైరె: కాఫీ పట్టుకురా. రెండుకప్పుల స్ట్రాంగ్ కాఫీ... వెరీ
వెరీ స్ట్రాంగ్.

బోయ్: యస్ సార్.

నిష్క్రమిస్తాడు.

డైరె: (తనలో) వన్డర్ ఫుల్, వన్డర్ ఫుల్, అతివన్డర్ ఫుల్.

*

*

*

హెబ్బాజోర్ షూటింగుకని సముద్ర తీరానికి వస్తారు, ప్రాడక్షన్
యూనిట్ కి చెందినవారంతా డైరెక్టరుకీ తిదితర ప్రముఖులకూ
మూడునాలుగుటెంట్స్ విర్చించబడివుంటే. అందులో వొకదానిలో
ఉపాదేవి వుంటుంది. ఉపాదేవిని మార్పుకోసం, మంచి మూడోలో
పెట్టటానికి, డైరెక్టరు ఆహ్వానించి అక్కడకు తీసుకొని వచ్చాడు.
ఉపాదేవి వెనకివున్న కిటికీలోనుంచి సముద్రం అలలను చూస్తూ
వుంటుంది. పనిమనిషి రత్నం తన రాజేశ్వర్ కొడుకుని చంకలో
ఎత్తుకొని ప్రవేశిస్తుంది.

రత్నం: కాఫీచెయ్యమంటారా అమ్మగారూ.

ఉపా: వొద్దు.

మెటనే రత్నం గొంతులో వొక పిక్చర్ లియానిటీ పనికట్టి వెనుదిరిగి
చూస్తుంది. రత్నం మామూలు పనిమనిషే. ఆ సెల్లో ప్రత్యేకత

ఏమీలేదు ... కాని ఆ సె చంకనడం చంటివాడు ఆకర్షించాడు
ఉపాదేవిని.

ఉపా: రత్నం !

రత్నం: అమ్మా.

ఉపా: ఇలాదగ్గరకు రా.

రత్నం ఉపాదేవి దగ్గరకు అడుగులు వేస్తుంది. ఉపాదేవి
పిల్లవాడిని ఇంతంత కన్నులుచేసుకొని చూస్తుంది.

ఉపా: నీకొడుకేనా రత్నం ?

రత్నం: అవును అమ్మగారూ.

ఉపా: ఎంచక్కగా పున్నాడే !

రత్నం: అచ్చగా ఆచచ్చినాడి పోలికే అమ్మగారూ.

ఉపా: వాడెవడే ?

రత్నం: వాడే, వీడి అబ్బ.

ఉపా: ఇక్కడ కనపడడే.

రత్నం: వీడు కడుపున పడిందోజే పోయిండు. ఇంతదాకా
అయిపులేడు.

ఉపా: నీకు దిగులుగా ఉండడా రత్నం ?

రత్నం: దిగు లెందుకమ్మగారూ వాడిమానాన వాడు
పోయిండు. దిగులుండిమాత్రం చేసేదేంది అమ్మ
గారూ ?

ఉపా: నిజమే అనుకో ఎందుకని విడిచిపెట్టి పోయాడు!
ఏమన్నా పోట్లాడుకున్నారా ?

రత్నం: పోట్లాట ఏముంది? అమ్మగారూ. ఏదో గుబులు
పుట్టింది-పోయిండు.

ఉమా: ఏడీ ఇట్లా ఇవ్వు...

రత్నం: ఈ సచ్చినాడిదీ ఆసచ్చినాడి గుణమే అమ్మగారూ-
సంక యిడవడు... వెళ్ళరా...

పిల్లవాడు ఏడుస్తాడు.

ఉమా: పోనీలే... ఇదుగో, ఈ అయిదురూపాలూ తీసుకొని
వాడి కేమన్నా కొనిపెట్టు! (డబ్బు ఇస్తుంది.)

రత్నం: వొద్దు అమ్మగారూ!

ఉమా: పరవా లేదు లేవే! తీసుకో.

రత్నం: (తీసుకొని) కాఫీ పట్టుకొస్తా...

ఉమా: ఇప్పుడు వద్దు... కావలిస్తే నేనే చెపుతాను...

రత్నం పిల్లవాడితో లోపలకు వెళ్తుంది. ఉమాదేవి మళ్ళీ ఆలోచనలో
పడుతుంది. కిటికీనుంచి అలలవైపు చూస్తూ నిలబడి వుంటుంది. కళ్లు
చెమ్మగిలులై. డైరెక్టరు చీరలు మొదలైన అనేక వస్తువులు కొను
క్కొని, వాటెడునిండా అమర్చుకొని ప్రవేశిస్తాడు ... కిటికీదగ్గర
ఉన్న ఉమాను చూస్తాడు.

డైరె: హల్లో, ఉమాదేవి.

ఆసలే తనపిల్లవాడి తలపులతో బాధపడి పోతున్న ఉమాదేవి భారంగా
తిరిగి చూస్తుంది. డైరెక్టర్ని ఆతని చేతులలోవున్న వస్తువులనూ చూచి
భిన్నురాలవుతుంది. ఏనేవో జ్ఞాపకాలు ఆమెను ముసురుకుంటై.
భారంగా ఎక్కడనుంచో మాట్లాడుతున్నట్లు అంటుంది.

ఉమా: అవన్నీ ఏమిటి?

డైరె : సీకోసమే తెచ్చాను ఉమాదేవి. షూటింగు త్వరగా స్టాప్ చేసి కారు వేసుకొని సరాసరి సిటీకివెళ్ళి కొనుక్తొచ్చాను. (ఉమాదేవి విచారంగా ఉండటంపూచి) చూడు, ఉమా నువ్వు దిగులుగావుంటే నేను చూడలేను. జరిగిందేవో జరిగిపోయింది ..అదంతా ఒక బాడ్ డ్రీమ్, అంతే...

ఉమాదేవి కన్నీరు తుడుచుకొంటూ మళ్ళీ కిటికీవైపుకి తిరుగుతుంది. డైరెక్టరు తన చేతుల్లో వున్న పస్తువులను సోఫామీద పెట్టి ఆసెదగ్గరకు వెళ్తాడు.

డైరె : ఉమా

ఆమె పలకదు.

డైరె : ఇటు చూడు (బుజాలు పట్టుకొని తనవైపుకి | తిప్పుకుంటాడు) నో...నో... నో వీప్లింగ్...

ఉమా : అన్నివిధాలా దిక్కులేని దాన్నయ్యాను,

డైరె : అదేం మాట! ఈ సీ డైరెక్టరు ఉండగానే అంత మాటా!

ఉమా : మీరు నిజంగా నన్ను ఆపదలో ఆదుకున్నారు. మీ మేలు ఎలా తీర్చుకోగలను !!

డైరె : నువ్వు కన్నీరు కార్చకుండా ఉంటే చాలు. (గడ్డం పట్టుకొని తల వైకెత్తి) ఫ్యూచర్ లోకి చూడు ఉమా! వన్డర్ ఫుల్. అతి వన్డర్ ఫుల్. నీవు నటిగా హోల్ ఇండియాలో నేమ్ తెచ్చుకుంటావు. నేను డైరెక్టరుగా హోల్ వరల్డులో పేరు తెచ్చుకుంటాను. మళ్ళీ

మనిద్దరం బిశినెస్ లో పార్సర్స్ మి. వన్డర్ ఫుల్, అతి వండర్ ఫుల్.

ఉమా: నా కేమీ అర్థం అవటంలేదు.

డైరె: ఇందులో అర్థం ఏముంది? ఉమారాణీ... ఉమా...
నా ఉమా... ..

ఉమాదేవి పెళ్లగిలి వచ్చే దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేక పోతుంది...
అకస్మాత్తుగా ఆతని తొమ్మిది మిదపడి తల ఆన్ని ఏడుస్తుంది.

ఉమా: మిమ్మల్ని నమ్మాను.

డైరె: నో, నో. నోవీపింగ్ ... చూడు... నా కళ్ళలోకి చూడు.
పిచ్చిపిల్లా... ఎందుకీ వీపింగ్ హోల్ వరల్డ్ లో...

ఉమా: మీ ఇష్టం. నన్నెలాదిద్దుకుంటారో... ..

హఠాత్తుగా ఇంట్లోనుంచి 'అమ్మా!' అనే ఏడుపు, ... 'బాబూ!
నాబాబూ!!' అనే గోదన వినిపిస్తాయి ... బాకుతో పొడవబడిన
మనిషికి మల్లే 'ఆ!!...బాబూ' అని పెద్దపెట్టున కేకవేసి ఉమాదేవి
నిలుపుగుడ్డువేసి నిలబడిపోతుంది. 'నాబాబే!!...అది నాబాబు కంఠ
ధ్వనే!!...బాబూ'!! అని గోదిస్తుంది. డైరెక్టరుకి అర్థంకాక
బిత్తరిచూపులుచూస్తూ నిలబడివుంటాడు. లోపలనుంచి బిడ్డనెత్తుకొని
ఏడుస్తూ రత్నం ప్రవేశిస్తుంది. పిల్లవాడు గిజగిజ తన్నుకుంటూ
ఏడుంటాడు.

రత్నం: చూడుబాబయ్యా... నేను ప్రక్కన కూర్చోబెట్టుకుని
మీ అన్నంకోసం గోధుమలు దంచుతున్నా... ..
ఎప్పుడుపెట్టాడో చెయ్యిపెట్టాడు. నేనుచూడలా—
(ఏడుస్తుంది.)

డైరీ : అయ్యయ్యా... వేశ్యన్నీ నేటిగిపోయినై. ఏదీ...
ఏదోవాకగుడ్డ (ప్రక్కనున్న గుడ్డచించి కట్టుకడు
తుంటాడు. ఉషాదేవి ఒక్కక్షణం రక్తం మరకలతో
వున్న బిడ్డనుచూస్తుంది. తనబిడ్డ మరణదృశ్యం ఆమె
స్మృతిపథానికి వస్తుంది. వెరిఎత్తినట్లు అవుతుంది.
బయటకు రివ్యూన పరుగెత్తుతుంది.)

డైరీ : (కట్టుకడుతూ) ఎందుకింతి అశ్రద్ధ! బిడ్డని కేర్ ఫుల్ గా
చూడలేనిదానివి ఎందుకు కనవలసివచ్చింది! ... ఇక
డాక్టరుదగ్గరకు తీసుకువెళ్ళు... .. ఛా థ్యాంక్ లెస్
జాబ్.

*

*

*

సముద్రతీరా. ఆత్మహత్య చేసుకుందామనే ఉద్దేశంతో ఇసుకలో
భారంగా నడుస్తుంటుంది, ఉషాదేవి ... నడవలేక నడవలేక నడిచి
తూలి పడిపోతుంది ... ఒక్కొక్కటిగా పూర్వపుశ్యాలు ఈవిధంగా
మనస్సులో కలుకుతై.

అరు : చిత్రం గొప్పతనానికి మీరేకారణం.

ఉషా: కాదు మీరే.

అరు : మీరలా అంటే నేనేంచెప్పగలను ?

ఉషా: వొప్పకుంటే సరిపోయె.

అరు : మరి కారణం మీరుగా!

ఉషా: కాదు మీరు.

అరు : ముమ్మాటికీ నేనుకాదు.

ఉమా : ముమ్మాటికీమోస్తే.

కిలకిల నవ్వులు.

ఉమా : అరుణ్ ? అరుణ్ ?

అరు : ఉమా ?

ఉమా : ఎక్కడ ?

అరు : ఇక్కడ ?

ఉమా : ఎక్కడో చెప్పవూ ?

అరు : ఇక్కడే...

ఉమా : ఎక్కడ ?

అరు : నీ హృదయనీమలో

ఉమా : అరుణ్ ?

అరు : ఉమా ?

ఉమా : నీవుఎక్కడ వున్నదీ తక్షణం చెప్పాలి.

అరు : తెలుసుకోలేవూ ?

ఉమా : ఎలా తెలుసుకోగలను ?

అరు : నా కంఠధ్వనివల్ల.

ఉమా : నీకంఠధ్వని ఎక్కడనిగుర్తుపట్టేను. ఒకప్పుడు ఇక్కడ
అక్కడ-అక్కడ-ఇక్కడ. తోటంతా నీకంఠధ్వనే
వినిపిస్తూవుంది నాకు... ఎక్కడున్నావు అరుణ్,

అరు : నీ పాదాలచెంత దేవీ.

*

*

*

అరు : ఉమా నీకు తెలియదా నీ మనస్సు? నిన్ను నా భాగ్యదేవతగా మనుకున్నానే, నువ్వు చేసిన ప్రతి పనినీ నేను అంగీకరించానే గాని, ఏనాడూ నిన్ను శాసించి ఎరగనే. నేను నిన్ను అవమాన పరచాలని పరిచినా ఉమా! లేదు నా మాట నమ్ముదేవి...

పడిపోయిన ఉమాదేవి, నేదనల సంతోభంతో నెచ్చుదిగా కిడులు తుంది. చూడంగా అరుణకుమార్ సునందనలు ప్రనేశిస్తారు. అరుణ కుమార్ పడివున్న ఉమాదేవి చూస్తాడు... (ఉమా!) అని గుండెలు (వీలిపోయే టట్లు అరిచి ఆమె దగ్గరికు పరుగెత్తు తాడు.

అరు : (బడిలోకి తీసుకొని) ఉమా?... దేవీ? ఒక్కసారి నీ రెప్పలు ఆర్పు. నీ పెదిమలు కదుల్చు... దేవీ... నా ఉమా...

ఉమా : (అపస్మారకంగా) అరుణ్! ... అరుణ్!

అరు : ఏం దేవీ!!!

ఉమా : నిన్నెంత అపార్థం చేసుకున్నాను అరుణ్.

అరు : లేదు ఉమా, లేదు...

ఉమా : నిన్నెంత అన్యాయం చేశాను?

అరు : అయ్యో! నాకు నువ్వు అన్యాయం చెయ్యటం ఏమిటి ఉమా... మల్లెపూవువంటి నిన్ను కఠిన వాస్తవాలతో నలిపి నలిపివేశానే!!

ఉమా : గొబు మళ్లకు ప్రాప్తంలేదు... నీదేముంది అరుణ్... నేను నిన్ను నిందించానుకదా!! ఎంత నొచ్చు కున్నావో! వెన్నకంటే మెత్తనిదే నీ మనసు...

అరు : సునందా ఏం చెయ్యను? నా మనస్సును ఏవిధంగా విప్పిచెప్పను!

ఉమా: నీ ఆధారం పోయింతర్వాత నీ ప్రభావం తెలిసింది అరుణ్... నీ ఆధారం లేకపోతే నే నెంత పతనం అయ్యేదానో నా కిప్పుడు తెలిసివచ్చింది...

అరు : ఉమా! ఉమా! నీ అరుణ్ణి ... ఒక్కసారి చూడు ఉమా... ఉమా !!

ఉమాదేవి నెమ్మది గా కళ్ళుతెరిచిచూస్తుంది. అరుణకుమార్ ని గుర్తుపడుతుంది.

ఉమా: అరుణ్ ... వచ్చావా అరుణ్ ... నన్ను తుమించు అరుణ్ ...

కానిలించుకొని గుండెలమీద తల ఆన్ని విడుస్తుంది.

అరు : ఉమా! ఏవమ్మా... ఇప్పటికీ కలిగిందా నామీద నీకు దయ! (తల నిమిరుతూ అంటాడు) సునందా, నా దేవి నన్ను తుమించింది... నన్ను జేరింది... ఇక జీవితంలో మాకు ఎడబాటు అనేది వుండదు సునందా!!?

డైరెక్టరు హడావిడిగా ప్రవేశిస్తాడు. అరుణకుమార్ ఒడిలో ఉప ఉండటం చూస్తాడు.

డైరె : ఛా థ్యాంక్స్ జాబ్.

వెనుతిరుగుతాడు.

నదిలో ఇంతకుముందున్న శక్తులన్నీ పోయాయి. కాని సంస్కర్షణల ప్రభావంవల్ల మైత్రధ్యం నశించి సమన్వయం కుదిరింది. ఇప్పటి నది తన శక్తులను తనలోనే ఇముడ్చుకొని గంభీరంగా, వాయూరంగా ప్రవహించటం మొదలుపెట్టింది. ఏది అడ్డువచ్చినా, పర్వతం మొదలుకొని చిల్లపెంతువరకూ, ఏది అడ్డువచ్చినా, దానికి ప్రదక్షిణం చేసినట్టు తొలిగిపోయేదేగాని, మనోవ్రణకంతో ఢీకొనేదికాదు. దానిని జాలిగా, ప్రేమగాచూచి, తన చిరుకెరటాలతో అతి ఆప్యాయంగా స్పృశించి తినదారిని తాను పోయేది. ఈ ఆర్ద్రత గండ శిలలను కూడా కరిగించింది. పర్వతాలుపైతం తమ స్వభావాలను కోసి ఈ మహానదికి దానినొచ్చినై. ఈమహానది సర్వాన్నీ తనలో ఇముడ్చుకొని సర్వానికీ అతీతమైన అందాలనూ, ఆనందాలనూ దారిపాడుగునా విరజిమ్ముతూ ప్రవహిస్తోంది—అనంతంగా.

మ బుద్ధి తేరలు

పాత్రలు :

శివసుందరం

కమల

నీలకంఠ శాస్త్రి

సరోజ

నారాయణరావు

రామాయమ్మ

... ..

నిర్మల

నారాయణరావు ఇల్లు. ఇల్లు ఆట్టే పెద్దది కాదు. కాని అందంగా అలంకరించబడి వుంటుంది. నారాయణరావు అంతకుముందే బయటనుండి వచ్చాడు. కోటు వంకరుతగిలించి సోఫాలో కూర్చొని చెల్లెలు కమలతో మాట్లాడుతుంటాడు.

కమల : ఏమిటన్నయ్యా ఇది?... నువ్విట్లా పట్టించుకోకుండా చూస్తూ వూరుకుంటే ఎట్లా చెప్పి? ఇల్లన్న తర్వాత, మొగవాడివైతే తర్వాత, ఇంట్లో ఏం జరుగుతూ వుందో కొంచెం గమనిస్తూ ఉండాలి. ఆడవాళ్ళమీద విడిచిపెట్టిన ఇల్లెక్కడైనా బాగుపడుతుందా అన్నయ్యా?

నారాయణ : ఇప్పుడు మళ్ళా కొత్తబెడద ఏమి వచ్చిపడింది కమలా?

కమ : ఏం చెప్పను అన్నయ్యా?... చెబితే 'అత్తవారిల్లు విడిచి ఇక్కడ వుంటుందికాక, ఇంట్లో పోరు పెడుతూ

వుంది' అని నువ్వెక్కడ అనుకుని పోతావో అని వాక ప్రక్క భయం. చెప్పకపోతే... (గాద్దదికం)

నారా: అదేమిటమ్మా... నిన్ను గురించి నేనేమన్నా అనుకోవటమా? ఏం మాట అడి? ఆ మాటకొస్తే నువ్వేమన్నా, ఏం చేసినా నేనేమీ అనుకోను. అది సరే కాని ఏం జరిగిందో చెప్పు... ..

కమ : ఇంతకీ భగవంతుడు కన్నవారింట్లో పడి ఉండమని నా నుదుట వ్రాశాడు... నా గీతే బావుంటే, వారికి మలప బుద్ధులు పుట్టేవే కావు... నేనూ అందరికిమల్లే నిక్షేపంగా కాపురం చేస్తుండేదాన్ని... వొదినెకీ బాధా వుండేది కాదు-

నారా: వొదినె ఏమన్నా అన్నదా ఏమిటి?

కమ : నోటితో అంటుందా అన్నయ్యా-నువ్వో నేనో అయితే కడుపులో వున్నదంతా వాగేస్తాం... అందరూ మనలాంటివాళ్ళే ఉండరు - ప్రపంచంలో.

నారా: అది నిజమే... కాని ప్రతి ఒక్కరూ అందర్నీ కలుపుకు పోవాలిగా కమలా? లేకపోతే ఈ ప్రపంచం ఒక్క ఊణం సాగదు.

కమ : అందుకని వదినె ఏమన్నా పడి ఉండ మంటావా అన్నయ్యా?

నారా: అదికాదమ్మా! నా ఉద్దేశం. వదినకూడా నిన్ను కలుపుకోవాలి ... అసలు ఇంతకీ ఏం జరిగిందో చెప్పావుకాదు...

కమ : చూడన్నయ్యా ... నీకు చెప్పకపోతే ఎవ్వరికి చెప్ప
తాను? ఒక తల్లి బిడ్డలం. నీకు కష్టం వస్తే నాకు
చెప్పకోవాలి; నాకు కష్టం వస్తే నీకు చెప్పకోవాలి.

నారా: అవును కమలా ..., ఏకోదరులం అయింతర్వాత అను
రాగం అన్నది వుండనే వుంటుంది.

ఇంట్లోనుంచి రామాయమ్మ

రామాయమ్మ: కమలా! కమలా!

కమ : వొస్తున్నా అమ్మా!

రామా: ఒకసారి త్వరగా ఇటు రా అమ్మా...

కమ : ఇదుగో వచ్చేస్తున్నా ... అన్నయ్యా ... నేను నీకూ
వదినకూ మధ్య తగాదాలు పెడుతున్నానని అనుకోకు
... మన అమ్మ కడుపున పుట్టినవాళ్ళకు అటునంటి
బుద్ధులుండవు నిన్న ఉదయం బయలుదేరి
వెళ్ళావు! ఇప్పుడు వస్తున్నావు ... ఈ లోగా ఏం
జరిగిందీ నీ కేం తెలుస్తుంది?

నారా: నువ్వు చెప్పినా తెలియకపోదుగా కమలా.

కమ : చూడన్నయ్యా? ... నిన్న నువ్వట్లా వెళ్ళావు ...
వదిన ముస్తాబు చేసుకుని ఇట్లా బయటకు వెళ్ళింది.
మళ్ళీ ఎప్పుడు వచ్చిందనుకున్నావ్? మేము ఎదురు
చూచి, ఎదురుచూచి భోజనాలు ముగించుకొని
పడుకోజ్జోయే సమయానికి వచ్చింది.

నారా: అంతేగదా! బహుశా స్నేహితుల ఇంటికి వెళ్ళి
వుంటుంది.

కమ : కాదన్నయ్యా ! అట్లా అయితే నేను నీతో ఎందుకు చెప్పేదాన్ని... ఎవ్వరో పూజ్యోకి ఒక కవి వచ్చాడట. ఏం కవో ! ఏం పాడో... గోష్టి పెట్టాడట - గోష్టి - అందులో కూర్చుంది.

నారా: అయివుంటుంది. నీకు తెలుసుగా కమలా, నీ వదినకు సంగీత సాహిత్యాలంటే ఇష్టమని.

కమ : ఇష్టం అయితేమాత్రం ఇంత విడ్డూరమా అన్నయ్యా... చీకటి పడేదాక అతనితో కూర్చుంటుందా? పోనీ కూర్చుంటే కూర్చుంది. తనకు నిన్నటివరకూ అతని ముక్కు మొహం తెలియదుగదా ! అతగాడ్ని ఇంటికి భోజనానికి పిలవటం ఎందుకు చెప్పా...

నారా: ఇవాళ భోజనాలా ఏమిటి? చెప్పవ్ ! — రానియ్ కమలా, అతన్ని నేనుకూడా చూస్తాను. వీలైతే నాలుగు పద్యాలు చదివించుకొని వని ఆసందిద్దాం.

కమ : అయితే ఇందుకా నీకివన్నీ చెప్పింది అన్నయ్యా ! నీసంగతి తెలిసి తెలిసి చెప్పటం నాదే బుద్ధితక్కువ. కాపురం రచ్చకెక్కుతుంటే చూస్తూ ఉండబట్టలేక చెప్పాను.

రామా: (ఇంట్లోంచి) కమలా ! కమలా !

కమ : నువ్వుపూరుకోఅమ్మా... వస్తున్నాను ... అందరూ నన్ను వేధించుకుతినేవారే—ఇంతకీ, ఏనాడు అత్త వారిల్లు విడిచివచ్చానో, ఆనాడే అందరికీ లోకువై పోయాను. (ఏడుస్తుంది)

నారా: ఊరుకో కమలా... నేను సేన్నిప్పు డేమన్నాను ?

కమ : ఇంకేమనాలి ? నేను చెప్పినవన్నీ విన్నావు... చివరికి నన్నే ఆటలు పట్టస్తున్నావు...

నారా: లేదుకమలా, నా ఉద్దేశం అదికాదు... .. నీ వది నె చదువుకున్నది. చిన్నప్పట్నుంచీ పదిమందిలో తిరిగిన మనిషి... పైగా సంగీత సాహిత్యాలంటే, ఆమె ఈ ప్రపంచాన్నే మరిచిపోయే స్వభావంగలది. ఎవ్వరికి తెలియని సంగతి ఇది ! అందుకని కవిని ఏదో భోజనానికి పిలిచివుంటుంది. దానికి నీవంత గొడవపడటం ఎందుకూ, అనే నేను అనేది!

కమ : అయితే నీకు చెప్పడం తప్పనేగా నువ్వనేది!

నారా: నా ఉద్దేశం అదికాదు కమలా ! నువ్వు కొంచెం నిదానించి ఆలోచించు.

కమ : ఇంకా ఆలోచించేది ఏమిఉన్నదిలే అన్నయ్యా !

రామా: (ఇంట్లోనుంచి) కమలా !

కమ : అదిగోమళ్ళీ... ఒక్కక్షణం ఊరికినే కూర్చోనివ్వదు, ఏ అమ్మో కన్నదాన్ని చేసినట్లు అన్నిపనులూ నామీదే రుద్దుతుంది.

నంటిట్లోనుంచి రామాయమ్మ ప్రవేశిస్తుంది.

పూర్వకాలపు మనిషి. నిండు మనిషి.

రామా: నువ్వెప్పుడోచ్చావురా అబ్బాయి !

నారా: ఇప్పుడే ఎచ్చానమ్మా.

రామా: వచ్చినవాడివి మోక్కసారి లోపలకన్నా రాకుండా
ఇక్కడే కూర్చున్నావేం!

నారా: కమల ఏదో చెపుతుంటేనూ వింటూ కూర్చున్నాను.
సరోజ ఎక్కడ?

రామా: ఆయనెవరో వస్తారుటగా అబ్బాయి భోజనానికి!
నాకు సహాయం చెయ్యటానికని పొయ్యిదగ్గర
కూర్చుంది. అదేమిటో ఎక్కడ నేర్చుకుందోరో, ఏ
పన్నెనా ఇట్టే చిటికెలో చేసేస్తుంది. నాకిన్నేళ్లు
వచ్చినై, దానికి తెలిసినన్ని వంటకాలు నాకూకూడా
తెలియవు.

కమ : సరేలే, ఊరుకో. నీకోడలిసంగతి నువ్వు, నీసంగతి
నీ కోడలూ పొగుడుకొంటూ వుంటే, మధ్యవాళ్ళం
వినలేక చస్తున్నాం.

రామా: ఏమోరా అబ్బాయి... నాకీగొడవ లన్ని తెలి
యవు.. ఇవ్వాలి... ఆయన... పేరేదో చెప్పింది.

కమ : పేరుకేంలే... పేరు వినడానికి బాగానేవుంది... ..
శివసుందరం అట... శివసుందరం.

రామా: ఆ! అదే... ఆయన్ని 'భోజనానికి పిలిచిచాను
అత్తయ్యా... బాగా చేసిపెట్టాలి' అన్నది. నేను
'సరేలే' అన్నా... మీ నాన్న వున్న రోజుల్లోకూడా
ఇట్లానే ఎవ్వరినో పిలుస్తూనే వుండేవారు... నాకు
చాతనయివట్టు చేసిపెడుతూనే ఉండేదాన్ని... అదిగో
అదే వస్తూ వుంది.

సరోజ ప్రనేశిస్తుంది. అతి సున్నితమైన విగ్రహం. ప్రతి కదలికలోనూ నిర్మలత్వం ఉట్టిపడుతూ వుంటుంది. మొహంలో ఆనందం తొడిగిన బాడురూ వుంటుంది. నేనికే అంగని చూపులు.

సరోజ : ఎంతసేపైందండీ వచ్చి?

నారా: ఇంతకుముందే సరోజా.

సరో : మీ రెక్కడ సమయానికి రాగో, ఎక్కడ ఆలస్యంగా వస్తారో అని చాలా కంగారు పడ్డాను... శివసుందరం గారని పేరు మీరు వినే వుంటారు...

కమ : అన్నయ్యకు ఈ పేర్లన్నీ ఎక్కడ తెలుస్తాయిలే వదినా? ఏదో ఉద్యోగం చేసుకొని, నాలుగురాళ్లు సంపాదించుకొని, పొట్టపోషించుకునే వాడికి.

రామా: ఎందుకే అట్లా మాట్లాడతావు?

కమ : నీకట్లాగే వుంటుందిలే... ప్రతిదానికీ కోడల్ని వెనకేసుకు రావటం వాకటి తెలుసు. అంతకంటే మించి నీకు ఒక్కసంగతి తెలియదు.

సరో : తప్ప నాదే అత్తయ్యా ... ఏదో కళాసేవకుడు ... అటువంటివాళ్ళ పరిచయం ఉండటం మనకైనా మంచిదేగదా అని భోజనానికి రమ్మన్నా... వదినకు ఇష్టం ఉండదనుకుంటే పిలిచేదాన్నే కాదు.

రామా: భోజనానికి పిలిస్తే తప్పేముందే?

కమ : నువ్వురుకో అమ్మా! నీ కేం తెలుసు బయట జరిగే పనులన్నీ...

రామా: ఏమోనమ్మా... ఈ గొడవలన్నీ నాకు తెలియవు...
 పొయ్యికింద కూర్చో మాడుతుండేమో! నే నెత్తా,
 (వెళ్తుంది)

నారా: అసలీ కవి ఎవ్వరు సరోజా?

కమ : ఎవ్వరు భోజనాలకు పిలుస్తారా అని ఎదురు చూసే
 ఒకానొక వ్యక్తి అన్నయ్యా...

నారా: ఎందుకు కమలా, ప్రతిదానికి అట్లా అపార్థం తీస్తావు?

నామ : నేను అపార్థం తీసినా తీసినదాన్నే, తీయకపోయినా
 తీసినదాన్నే... భర్త ఇల్లు విడిచి ఎప్పుడైతే వాకరి
 పంచన బ్రతకటం మొదలుపెట్టానో, అప్పుడే అందరికీ
 లోకువైపోయాను. (ఏడుస్తుంది)

నారా: మాటి మాటికీ ఎందుకిట్లా మనస్సుని కప్పపెట్టు
 కుంటావు...

కమ : ఇంకా నన్ను అంటున్నావా అన్నయ్యా? ... ఏదో
 నీ మంచీ, కుటుంబమంచీ కోరి చెప్పా... 'ముక్కూ
 మొహం ఎరగని వాళ్ళని ఇంటికి భోజనానికి పిలవటం
 ఎందుకూ 'అన్నా. అందులోనూ సమయానికి
 నువ్వు వస్తావో, రావో తెలియకపోయే. ఉన్న
 ముగ్గురం అడవాళ్ళ మయిపోతిమి ... ఇందులో
 తప్పేముంది? ... అసలు అడదానికి పరాయి మొగా
 డిటో వాస్తేమిటి? ఏమో బాబూ, మేము ఎరగం
 ఇటువంటి పను లెన్నమా! (విదిలించుకుంటూ
 ఇంట్లోకి వెళ్తుంది.)

సరో : నాదే తప్పయింది.

నారా : ఒకవిధంగా తప్పే సరోజా... ఏదన్నా ఒకపని చేసేటప్పుడు, 'ఇంట్లోవా శృందరూ ఏమనుకుంటాగా' అని ఆలోచించాలి... సలుగుగం కలిసి ఒక కుటుంబంలో క్రశాంతంగా బ్రతకాలిఅంటే, బ్రతకడంలో ఎంతో సేగుఉండాలి. నువ్వేమీ అనుకోకపోతే ఒక సంగతి చెబుతాను.

సరో : చెప్పండి...

నారా : నాకు కళాసేవఅన్నా, కళాసేవకులన్నా అంత ఇష్టం లేదని నీకు తెలుసు. అయినా నీకు ఇష్టంగనక, నీ మనస్సును కట్టపెట్టడం ఎందుకని, నువ్వేమిచేస్తున్నా చూస్తు పూకుంటున్నాను. ఈసంగతి నీకు తెలిసిందే! అంత సామర్థ్యానితోనూ నువ్వు ఇంట్లోవున్న ఇతరుల సంగతికూడా ఆలోచించాలిగా సరోజా ?

సరో : వదినకు ఇంత అయిష్టమని నేను ఊహించలేక పోయాను.

నారా : అదిపోనీ... ఈయనతో నీకు పరిచయం చాలా తక్కువ. నిన్న గోష్టిలో ఆయన కథలు చదివితే నీవు విన్నావు. ఆ మనిషి మంచివాడో కాదో నాకు తెలియదు. మనిషి మంచివాడో కాదో తెలుసుకోకుండా, అతనితో పరిచయం పెంపు చేసుకోవడం ఎందుకుచెప్పు ?

సరో : ఆయన చాలా మంచివారంజీ ... మంచివారు కాకపోతే, ఆయన మనస్సు ఎంత నిర్మలమో కాకపోతే, అంత రసవత్తరమయిన కవిత్వం ఎలా వ్రాస్తారు ?

నారా : ఇదే సీతో వచ్చేచిక్క సరోజా ? నాకు స్నేహం కాకపోయినా, నేనూ చాలామంది కవులను ఎరుగుదును. వారు తాము వ్రాసిన పుస్తకాల్లో వెలిబుచ్చే ఉన్నత భావాలకూ, నిత్య జీవితంలోని వారి చర్యలకూ ఏమీసంబంధంవుండదు. వారికవిత్వాన్ని చదివి ఆనందించవచ్చు. నేను కాదనటంలేదు. కాని వారిని దగ్గరకు రానివ్వటంమాత్రం నిష్పత్తో చెరలాడటమనే నా ఉద్దేశం.

సరో : నాకంతా అయోమయంగా వుంది.

నారా : నువ్వు వొట్టి తొందర మనిషివి. లోకమంతా నీలాంటిదే అనుకుని ప్రవర్తిస్తావ్.

సరో : నేను ఆయన కవిత్వం విన్నంతసేపూ ఈలోకాన్నే మరచి పోయాను. ఆయనదగ్గరకు వెళ్ళి, 'మాయింటికి ఒకసారి రండి' అని పిలిచేవరకూ ఆగలేకపోయాను. పిలిచాను... మీరుకూడా ఇలా అనుకుంటారనుకుంటే ఒక్కనాటికీ పిలిచేదాన్ని కాదు.

నీలకంఠశాస్త్రి : (ప్రవేశిస్తూ) నారాయణరావు ! ... సరోజా కూడా వుండే... ఏదో భార్య భర్తలు మాట్లాడుకుంటూ ఉన్నట్లున్నారు...

నారా : ఏవో ఉబుసుబోక కబుర్లు.

సరో : నమస్కారం శాస్త్రిగారూ!

నీల : నమస్కారం అమ్మా...

సరో : ఇలా కూర్చోండి.

నీల : కూర్చుంటాలే అమ్మా... నేనేం పరాయి వాడినా మర్యాదలు చేయడానికి?

సరో : పెద్దవారు...

నీల : ఎక్కడైనా పెద్దవాణ్ని గాని, నీదగ్గరమాత్రంకాదు, నువ్వు అలా కూర్చో... నేనిలా కూర్చుంటాను... నేను నిన్న రెండు మూడు సార్లు నీ కోసం వచ్చాను నారాయణరావు.

నారా: నేనేదో పని వుండి తిరుగుతున్నాను శాస్త్రి.

నీల : నేనూ అదే అనుకున్నా... నిన్న నువ్వుకూడా ఇంట్లో లేనేవమ్మా?

కమ : (ప్రవేశిస్తూ) నిన్న వదినకు తీరికెక్కడ?

నీల : అన్ని పనులూ చేసుకుపోయే భర్త వుండగా అంతతీరిని పని నీకేం పడిందమ్మా!

కమ : ఊళ్ళోకి ఒక కవి వచ్చాడు గదండీ...

నీల : కవా?

కమ : కవే!! శివసుందరం అట.

నీల : వాడా!

నారా: మీరు ఎరుగుదురా ఏమిటి?

నీల : ఎరక్కపోవడమేమిటి? వాడి మేనత్తకొడుకునేగా నేను. వాడు చిన్నప్పటినుంచీ వొట్టి పోకిరీసన్యాసి.

నిన్న పార్కులో కీనిపించి వాడిసాదంతా వినేవరకూ వదల్లేదు.

కమ : అంత సాదేమి వెళ్ళిపోసుకున్నాడు ?

నీల : వాడిధోరణికి ఒక దారీ డాంకా ఉంటేగా ?

కమ : చెప్పండి. కవుల కబుర్లకి మా వదిన చెవికోసు కుంటుంది. నీవదినా...

నారా: చెప్ప శాస్త్రీ!

నీల : ఆ ఎందుకూ-పుణ్యమా ? పురుషార్థమా ?

నారా: పోనీ మేనుడుగుతున్నామనయినా చెప్ప.

నీల : ఏంలేదోయ్ నారాయణరావు. ఈజ్జోళ్ళో ఒక అందమైన యువతి వుందట. ఆమె తనంటే పడి చస్తుందట. తను ఎక్కడికి వెళ్తే అక్కడికి నీడలా వెన్నాడుతుందట. చూచినవాళ్ళేమనకుంటారో అని తను చచ్చిపో తున్నాడట. 'నీకిది తగదమ్మా' అని ఎంత చెప్పినా ఆ యువతి వినడట.

కమ : మరి అంతగా తిరగడానికి ఆమెభర్త పూరుకుంటాడా?

నీల : ఆమాట కూడా చెప్పాడట కమలమ్మా .. దానికి 'మాతయన వొట్టి అర్భకుడు, నేనేం చేసినా ఆయన అనుమానపడడు. మీ కవిత్వంమీద ఇష్టం వుండి మీతో తిరుగుతున్నాను అనుకుంటాడు, సంతోషిస్తాడు' అని చెప్పిందట.

సరోజ: శాస్త్రీగారూ. మీరు చెప్పేవన్నీ 'అబద్ధాలే.

నీల : అదేమిటమ్మా !

సరోజ: నేను ఆయన్ని ఎరుగుదును. ఆయన స్త్రీమూర్తిని మాతృదేవిగా పూజిస్తాడు. దేవతగా ఆరాధిస్తాడు. ఆయన నోటివెంట ఇటువంటి మాటలు ఎన్నడూ రావు.

సీల : (స్వస్థ) అదేమిటి సరోజా! వాణ్ణి నేను ఎరగనట్టు చెప్పుకున్నావ్? వాడు స్త్రీమూర్తిని పూజిస్తాడూ? ఆరాధిస్తాడూ? వాడు గతసంవ్వరమేగా పెళ్ళి కాని ఒకప్పిల్లని, ఇంచుమించు పెళ్ళిపీటలమీదనుంచే...

సరో: ఊరుకోండి... మీరు పెద్దవారు... ఇటువంటిమాటలు మీనోట వింటూంటే, నాకే అవమానంగా వుంది.

కమల: నీకెందుకు అంత స్రుకోషం వదినా?

నారా: ఆయన విన్నది చెబుతున్నాడు.

సీల : అంతకంటే నాకేం ఉద్దేశం ఉంటుంది?

కమల: ఆ కవినిగురించి ఉన్నది ఉన్నట్లు తెలుసుకోవడానికి కూడా, వదినకు యిష్టం ఉన్నట్లు లేదు.

సరోజ: ఈ సూటిపోటీ మాటలను భరించలేక ఇంట్లోకి వెళ్తుంటుంది.

నారా: వెళ్తున్నావేం సరోజా?

సరో: నన్ను వెళ్ళనివ్వండి.

సీల : నే చెసిన తప్పేముంది?

సరో: ఈ లోకంలో స్త్రీగా పుట్టడమే తప్పు. స్త్రీ తన ఇష్టానికి అనుకూలంగా బ్రతకటమే తప్పు. అసలు ఇష్టం అనేది ఏర్పరచుకోవటమే తప్పు... ఇంతకంటే తప్పేం కావాలి?... శాస్త్రీగారూ! మీరేదో పెద్ద

మనుష్యులూ, మా కుటుంబ శ్రేయస్సు కోరేవారూ అనుకున్నాను. ఇంత దుర్బుద్ధికి పాల్పడతారనుకోలేదు. (కన్నీరు రాలుస్తూ ఇంట్లోకి వెళ్తుంది)

నీల : ఇదేమిటి నారాయణరావు ? నే నేమన్నాను ?

నారా: ఆ కవిని సరోజ ఈపూట భోజనానికి రమ్మని పిలిచింది శాస్త్రీ.

నీల : ఆఁ !

కమల: ఆకవి అన్నవన్నీ తననిగురించే నని అనుమానపడుతూ వుంది కూడాను.

నీల : అయ్యయ్యో...ఎంతఁని జరిగింది ! నా కీ గొడవలన్నీ తెలియనే తెలియవు. ఏదో వాడు అన్నమాటలన్నీ అమాయకంగా అనేశాను. నన్ను సువ్వు ఊమించాలి నారాయణరావు!

నారా: ఊమించటానికి ఇందులో నీ తప్పేముంది శాస్త్రీ ? సరోజ నల్లనివన్నీ నీళ్ళూ, తెల్లనివన్నీ పాలూ అనుకుంటుంది ఆమెకు లోకవ్యవహారం తెలియదు. ఆందువల్ల ఇటువంటి చిక్కులన్నీ వొస్తుంటాయి.

నీల : మన అమ్మాయి సంగతి మనకు తెలియం దేముంది నారాయణరావు ?

నారా: సువ్వుకూడా భోజనానికి వుండు శాస్త్రీ.

నీల : నే నెందుకు ? నాకు తీరిక ఎక్కడ ? మా ఇంటి ప్రక్కావిడ భర్తా...

నారా: సువ్వుండాలి శాస్త్రీ...

నీల : ఋజువులూ, గిజువులూ పేడతావా ఏమిటి ?

నారా: నువ్వు 'చెప్పిన మాటలు' నమ్మనప్పుడుగా అవన్నీ.

నీల : చెయ్యి చేసుకుంటావా ఏం ఖర్చు !

కమల: అన్నయ్యకు ఒకపట్టాన కోపం రాదు; వస్త్రే బ్రహ్మ
రుదులుకూడా ఆపలేరు.

నీల : ఇదిగో నారాయణరావు...

రామా: (ప్రవేశించి) ఒరేయ్ అబ్బాయి. ఏం జరిగిందిరా ?

నారా: ఏమీ లేదమ్మా...

రామా: ఏమీ లేకపోవటం ఏమిటి ? అది ఒక్కపెట్టున
అట్లా మంచంమీద పడి కుళ్ళికుళ్ళి ఏడుస్తుంటే...

నీల : నువ్వు వెళ్ళు నారాయణరావు... నేను ఉద్దేశపూర్వ
కంగా ఏమీ అనలేదని సహజతో చెప్ప... నన్ను
క్షమించమను.

రామా: ఏమి జరిగిందేమిటి శాస్త్రీ ?

నీల : ఏంలేదు రామాయమ్మగారూ. ఏదో నలుగురు కలిసి
నప్పుడు అనేకమాటలు రాకుండా వుండవు చూడండి.

కమ : దానికే ఇంత ఎత్తున లేచింది. ఎవ్వరి నోటివెంటా
మాటే రానివ్వదాయె ! ఏమీ అననివ్వదాయె !

రామా: పోనీలే అమ్మా; దాని స్వభావమే అంతని ఊరు
కుంటే సరిపోయె ! నువ్వెళ్ళు నాయనా; ఏవో
నాలుగు ఓదార్పు మాటలు చెప్పిరా.

నారా: నువ్వెక్కడికీ వెళ్ళకు శాస్త్రీ...

రామా: భోజనానికి ఉంటాడులే నాయనా.

నారాయణరావు ఇంట్లోకి వెళ్తాడు.

రామా: అసలు ఏం జరిగిందరా ?

కమ : నీకెందుకమ్మా ఇవన్నీ. నువ్వు లోపలకు వెళ్ళి పని చూసుకో.

రామా: అవున్నే అమ్మా, నాకెందుకు వచ్చింది ! పొయ్యి మీద పులుసు ఎక్కడ పొంగిపోతూ వుందో, చూసుకుంటాను. (ఇంట్లోకి వెళ్తుంది.)

కమల: (గుసగుసగా) బాగా నటించారండీ. తక్కిన గోగం కుదిర్చారు.

నీల : కాకపోతే, మొన్న నీతో మాట్లాడుతూవుంటే, ఎంత అనుమానంగా చూస్తూ వెళ్ళిందో గ్రహించావా ?

కమ : దానికి మొదటినుంచీ మనమీద అనుమానమేనండీ.

నీల : ఇప్పుడు ఆట రక్తి కట్టిందిగా మరి... ఇప్పుడేం చేస్తుంది ? మనమీద ఏమన్నా చెప్పినా ఇక నారాయణరావు నమ్మడు.

నిర్మల ఇంట్లోనుంచి ప్రవేశిస్తుంది. నిర్మల నారాయణరావు చెల్లెలు.

నిర్మల: వదినెక్కడ అక్కా ?

కమ : నువ్వేలే, పానకంలో పుడకల్లే.

నిర్మల: ఈరోజు నామనసు తామరాకుమ్మిది నీటిబొట్టువలె చలిస్తూ వుంది. నన్ను మబ్బుతెరలు క్రమ్ముకుంటున్నాయి.

ఏమి ఈ తెరలోని కలకలము !

దేవా తెర తీయగ రాదా !

ఈ కలకలమును

మాన్వగరాద్దా ?

ఏమి ఈ తెరలోని కలకలము !

కమ : నిర్మలా, ఏమిటే యీ పాటలు ?

నిర్మల: నీకు తెలియదా అక్కా ?

కమ : ఏమిటే తెలిసేదీ ?

నిర్మల: నేను పిచ్చిదాన్ని; నా పాటలూ పిచ్చివే.

కమ : నోరు ముయ్ ... పో యింట్లోకి.

✱

✱

✱

లోపలగది. సరోజ వీధుస్తూ పడుకొని
ఉంటుంది; నారాయణరావు మాట్లాడుతుంటాడు.

నారా: సరోజా !

సరో : శాస్త్రిగారిని నే నెప్పుడూ గౌరముగానే చూసేదాన్ని.

నారా: ఆమాట ఎవ్వరు కాదన్నారు సరోజా ?

సరో : మరి నన్నెందుకు ఇలా హింసించడం ?

నారా: అత నేమన్నాడు ?

సరో : ఇంకా ఏ మనాలి ?

నారా: విన్నమాట చెప్పాడు !

సరో : ఏమంటున్నారు ? ... ఆయనమాటలు సమ్మతరామీరు ?

నారా: ..

సరో : చెప్పండి... మీరు కూడా నమ్మారా ?

నారా : ఇందులో నమ్మకుండా వుండవలసింది ఏముంది సరోజా ?
అతను మనం అడిగితే చెప్పాడు ... ఆ కవి ఎవరిని
నిర్దేశించి ఆమాటలు అన్నాడో తెలియకుండానే
చెప్పాడు... పైగా అబద్ధాలు చెపితే అతనికి వారికే
దేముంది ?

సరో : ఇక నే నేం చెప్పను ?

నారా : నువ్వెందుకు శాధపడతావ్ ? ఇందులో నీ తప్పే
ముంది ?

సరో : ఇంకెవరిదండి తప్పు నాది కాకపోతే !... ఈసంఘంలో
ప్రతిపనికీ అపార్థం కలిగించేవారు కొందరుంటారనీ,
అందులో స్త్రీలై పుట్టినవాళ్ళు తమ కోర్కెలను...
చివరికి తమ ఆనందాన్ని కూడా తమలోనే దాచు
కోవాలిగాని, బహిర్గతం చేసుకోరాదనీ తెలుసుకోక
ప్రవర్తించటం నా తప్పు కాదా ?

నారా : నువ్వు చేసినపని తప్పని ఎవ్వరూ అనటంలేదు
సరోజా... కాని ఆకవి మాత్రం మానవమాత్రుడుగా
ప్రవర్తించలేదు. ఘోరరాక్షసుడిలా ప్రవర్తించాడు.

సరో : మీకు నేను చెప్పగలిగినదాన్ని కాదు... ఆయన అని
ఉండరండి-ఆమాటలు.

నారా : నాకు ఘనుఘృలసంగతి సరిగ్గా తెలియదు. అనే
ఉంటాడు. పురుషులకు స్త్రీలను గురించి ఆవిధంగా
చెప్పుకోవడం ఒక ఘనత... ఆపనే అతనూ చేశాడని

నేను అనుకుంటున్నాను. (బివరివాక్యం నారాయణ రావు తలవంచుకుని చెప్పుతాడే... సరోజ అతన్ని ఒక్క ఊణం ఎగాదిగా చూస్తుంది.)

సరో : అయితే నాకొక సహాయం చెయ్యండి.

నారా : ఏమిటి సరోజా ?

సరో : ఆయన్ని భోజనానికి రావద్దని ఇప్పుడే కబురు చేయండి.

నారా : వీల్లేదు. అతను భోజనానికి రావలసిందే...

సరో : ఏమంటున్నారు ?

నారా : అతను భోజనానికి రావలసిందే అంటున్నాను.

సరో : ఎందుకు ?

నారా : పిలిచాం గనక ! భోజనానికి మనంతట మనం పిలిచి మళ్ళీ రావద్దని చెప్పటం గృహస్థధర్మమేనా ? పైగా అతను ఎంతగా అవమాన పడతాడో ! అతని కవితా హృదయం ఎంతగా బాధపడుతుందో ?

సరో :

నారా : మాట్లాడవేం సరోజా ?

సరో : ఆయన మొహం నేనెట్లా చూడగలను ?

నారా : ఏమింది ఇందులో. అతను వస్తాడు... పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకుంటూ భోజనాలు ముగిద్దాం... తనదారిని తాను వెళ్ళిపోతాడు.

సరో : ఆపని నేను లేకుండా పూర్తి చేయండి.

నారా: నువ్వు లేకపోతే ఏం బావుంటుంది సరోజా? ఆహ్వానించింది నువ్వాయే! అతను ఏమనుకుంటాడు? నువ్వు తప్పకుండా వుండాలి.

సరో : నామాట వినరూ !

నారా: అదేంమాట సరోజా! ... ఆయనవొచ్చి 'సరోజా దేవిగారు ఎక్కడ? సరోజాదేవిగారు ఎక్కడ?' అని అడిగితే నేనేం చెప్పేది?

సరో : సరోజ... చచ్చిపోయిందని చెప్పండి.

నారా: సరోజా! (సరోజని కోపంగా బాధగా చూస్తాడు. సరోజ అతని చూపులను భరించలేకపోతుంది. నెమ్మదిగా తలవంచుకుంటూ మాట్లాడుతుంది.)

సరో : మరి నన్నెందుకిలా బాధపెట్టడం?

నారా: బాధేముంది సరోజా ఇందులో...?

సరో : పోనీ, వారిని రానివ్వండి. వొచ్చినవారిని వొచ్చినట్లు వెళ్ళనివ్వండి. ఈ సంగతులేమీ ఎత్తకండి. ఈ మాటలు వింటే ఆయన మనస్సు ఎంత ఖోభపడుతుందో నాకు తెలుసు.

నారా: ఎంతసేపూ ఆయన ఖోభసంగతితప్ప, నా ఖోభసంగతి ఎందుకు ఒక్కక్షణం అయినా ఆలోచించవు... శాస్త్రీ చెప్పిన మాటలకు నామనస్సు డహించుకు పోశూవుంది తెలుసా... అతను వొచ్చినప్పుడు నువ్వు తప్పకుండా ఉండవలసిందే! జరగవలసిన క్రతువంతా జరగవలసిందే.

నారాయణరావు కోపంగా గదిలోనుంచి బయటకు వెళ్తాడు. సరోజచేతుల్లో ముఖం కప్పకొని ఏడుస్తూ పక్కమీదకు ఒరుగుతుంది. నిర్మల ప్రవేశిస్తుంది నిర్మల: ఒదినా !

సరో : (కళ్ళసీళ్ళు తుడుచుకుంటూ), రాలమ్మా రా ! ఇట్లా కూర్చో... ,

నిర్మల: ఇవ్వాలే నామనస్సు ఆగటంలేదు వదినా. చంద్రుని కోసం పనులెత్తే సముద్రానికిమల్లే ఉరకలెత్తుతూ వుంది. ఎవరో, ఎవరో ఎక్కడికో పిలుస్తూ వున్నట్టు వుంద ఒదినా...

ఎవరోహో ! ఎవరోహో !!

నను పిలచునది;

నను తలచునది ;

ఎవరోహో ! ఎవరోహో ?

నా మనసును కలచునది ;

నా కోర్కెల ద్రుంచునది ;

ఎవరోహో ! ఎవరోహో !

బయట గానీ వాన హోరు.

*

*

*

మొదటి గది. నారాయణరావు, నీలకంఠశాస్త్రి, శివసుందరంకోసం ఎదురుదూస్తూ కూర్చునిఉంటారు...నీలకంఠశాస్త్రి ముళ్ళకంప మీద కూర్చున్నట్టు కూర్చుని వుంటాడు.

నీల : నేను ఉండ్లి చేసేదేముంది నారాయణరావు నీ పిచ్చి గానీ... తలమీద బోలెడు పనులు పెట్టుకున్నవాణ్ణి... వాడు కపీ... అన్న టైముకి వస్తాడా ?

నారా: సరోజకోసమైనా వస్తాడు... విడుగులు పడినాసరే...

బయట గుమ్మంలో కాదు వచ్చి ఆగిన శబ్దం.

నారా: అడుగో రానే వచ్చాడు.

నీల : నువ్వు వుండు నారాయణరావు... నేను వెళ్ళి తీసుకు వస్తా... ఎంత చెడ్డా చుట్టం గదా!... నారాయణ రావు... నువ్వు ఋజువులకూ గిజువులకూ దిగకు... 'ఎనో చుట్టానివి గదా అని చెబితే... ఇంతపని చేశావా?' అని తరువాత ఏడుస్తాడు వాడు...

బయటనుంచి 'సరోజాదేవిగారూ... సరోజా

దేవిగారూ' అని శివసుందరం పిలుస్తాడు.

నీల : వొస్తున్నానోయ్... నేను చెప్పిన సంగతి మరచి పోయేవో నారాయణరావు. (బయటకు వెళతాడు)

*

*

*

బయట గుమ్మందగ్గర, శివసుందరం నిలబడి వుంటాడు.

నీలకంఠశాస్త్రి హడావిడిగా లోపలనుంచి ప్రవేశిస్తాడు.

నీల : ఓహో! శివసుందరం! రా! రా! రా... అట్లా చూస్తూ వేమోయ్... నేను నీలకంఠశాస్త్రిని. నీ చుట్టాన్ని... మొన్న నిన్న పార్కులో చూశానై... రా. రా.

శివ : నేను సరోజాదేవిగారికోసం వచ్చాను.

నీల : ఇది ఆమె ఇల్లే... నువ్వు వస్తావని చెప్పింది. నేను 'వాడు మావాడే' అన్నా... 'అయితే మీరు లేకుండా'

ఎట్లా!’ అంది... వచ్చా. ‘మనలో మాట, ఆమె మనతో, చెప్పకుండా ఏం చెయ్యదులే... రా ! రా!

ఇద్దరూ ఇంటి లోపలకు నడుస్తారు.

*

*

*

మొదటిగది. నారాయణరావు గంభీరంగా ఆగోనిస్తూ కూర్చుని వుంటాడు. నీలకింతశాస్త్రీ శివసుందరంతో కూడా వుడిగా ప్రవేశిస్తాడు.

నీల : శివసుందరమోయ్... ఈయన నారాయణరావు శివ సుందరం... మన సరోజభర్త.

శివ : నమస్తే.

నారా: కూర్చోండి, మిమ్మల్ని భోజనానికి పిలిచానని సరోజ చెప్పింది. నేను చాలా సంతోషించాను.

నీల : మరి సంతోషమే... మావాడు పెద్దకవి. అటువంటి వాళ్ళతో పరిచయం చేసుకోవాలని ఎవ్వరికయినా ఉంటుంది.

నారా: మీ రీ ఊరు ఇటీవలెవచ్చారని విన్నాను.

శివ : నే నీవూరు రావటం నిజంగా నా అదృష్టం. నేనీ ఊళ్ళో అడుగు పెట్టినప్పటినుంచి ఆనంద తరంగాల మీద తేలి పోతున్నానంటే నమ్మండి.

నారా: ఎందుకో !!

నీల : అదేం ప్రశ్న నారాయణరావు ? కవులకు అనేక ఆవేశాలు వస్తూ పోతూవుంటై వాటికన్నిటికీ కారణాలు చెప్పమంటే చెప్పగలుగుతారా ?

నారా: మీరీవూరు ఏదన్నా పనిమీదవచ్చారా? లేకపోతే—

నీల : చూడు నారాయణరావు-కవిని ఏపనిమీద వచ్చారు అని అడిగేకంటే ఏగాలికి కొట్టుకొచ్చారు? అని అడిగితే బాగుంటుంది.

శివ : ఒకవిధంగా...మీపేజీమీటన్నారూ ?

నీల : నాపేజీ మరిచిపోయావా? నీలకంఠశాస్త్రి కాదటోయ్ నాపేరూ...

శివ : ఒకవిధంగా నీలకంఠశాస్త్రిగారు చెప్పినమాట నిజమే. కొందరు మిత్రులు రమ్మని పిలిస్తే...

నీల : (కమల లోపలనుంచి వస్తుంటుంది.) రా కమలమ్మారా! ఈమె నారాయణరావుగారి చెల్లెల్లోయ్...

శివ : నమస్కారమండీ.

కమ : మాకు నమస్కారాలెందుకులెండి... ఇంట్లోకూర్చుని పనిపాటలు చేసుకునేవాళ్ళకి! మేమేమి మీటింగులకు తిరిగేవాళ్ళమా? కవిత్వాన్ని ఆనందించేవాళ్ళమా?

శివసుందరానికి అంతాఅయోమయంగా ఉంటుంది. తికమకపడిపోయి ఈవాతావరణంనుంచి తప్పించుకోవడానికి వేరు గత్యంతరంలేక—

శివ : సరోజాదేవిగారెక్కడ? (అని అడుగుతాడు)

నీల : వొస్తుందోయ్. (నారాయణరావుతో) మా శివ సుందరం ఏది పట్టుకుంటే అదే నారాయణరావు. ఇప్పుడేకాదు, చిన్నప్పట్నుంచీ అంతే ... అదీగో సరోజా రానేవస్తుంది.

సరోజ అవసరమవసంతో ప్రవేశిస్తుంది. మూర్తిభ
విందినో కోక దేవతలా గుంటింది, ఆమె ఆకృతి.

శివ : ఇదేమిటి సరోజా దేవిగారూ, ఇలా ఉన్నా రేం ?

కమ : ఎలా ఉంది ? మామూలుగా నేవుంది.

శివ : వెన్నెలలు విరజిమ్మే ఆ కళ్ళల్లో ...

నీల : మీకవులదగ్గర ఉన్న గుణమే ఇది. లేనిదాన్ని ఉన్నట్టూ;
ఉన్నదాన్ని లేనట్టూ చూస్తుంటారు.

శివ : నాకేమీ అర్థం అవటం లేదు... నేను సరోజా దేవిగారు
రమ్మంటే వచ్చాను...

నీల : రమ్మంటే వచ్చావు లేవోయ్ రావద్దంటే
ఎవరోస్తాను ?

కమ : రావద్దన్నా వచ్చేటట్లున్నాడు !!

శివ : నేను రావటం మీ కెవ్వరికి ఇష్టంగా వున్నట్టు లేదు.

కమ : మీరు వచ్చింది సరోజ పిలిస్తే గదా ! ఇక మా ఇష్టా
నిష్టాలజోలి మీ కెందుకు ?

శివ : అది నిజమే... కాని ఇప్పటి ఆమె వైఖరి చూస్తే,
వారికి కూడా నేను ఇక్కడకు రావడం ఇష్టంగా
వున్నట్టు కనపడటం లేదు.

నారా : పిలిచినప్పుడున్న ఇష్టం, ఇప్పుడు పోయిందంటే
ఈ మధ్య కాలంలో ఏదో జరిగివుండాలి.

శివ : ఏం జరిగింది ! ఏం జరగడానికి ఏముంది ? సరోజా దేవి
గారూ; మీరూ మాట్లాడరేం ? మీరు రమ్మని

ఆహ్వానిస్తే వచ్చాను. మీకళ్ళముందు జరుగుతున్న దంతా చూస్తున్నారేగా ... మాట్లాడరేం ?

సరో : (వంచిన తల ఎత్తకుండా భూమిలోకి చూస్తూ) నన్ను తీమించండి.

శివ : అదికాదు సరోజా దేవిగారూ! నన్ను పిలవటం ఎందుకు? ఈ సూటిపోటి మాట అనిపించటానికా ? మీ భర్త ఈమధ్య ఏదో జరిగిఉండి వుండవచ్చన్నారు. నాకూ అలాగే అనిపిస్తూ ఉంది. ఏం జరిగిందో చెప్పండి.

నారా: అడుగు సరోజా ?

సీల : అడగటానికి ఏముందిలే నారాయణరావు?...ఏదో మావాడు ఇంతమారం వస్తుందని తెలియక ఏదన్నా అనివుంటే మనం తీమించాలి.

కమ : కాకపోతే ఇంటికి పిలిచి, పోట్లాడి పంపిస్తామా ఏమిటి అన్నయ్యా ?

నారా: నేను వీరిని రానిచ్చిందే అందుకు. లేకపోతే సరోజా చెప్పినప్పుడే రావద్దని చెప్పేవాడిని.

శివ : సరోజా దేవిగారూ, నన్ను రావద్దని కబురు పంప మన్నారా ? దయచేసి ఇప్పటికైనా జరిగిన సంగతి చెప్పండి. ఇది భరించడం చాలా కష్టంగా వుంది.

సరో : నేనెవ్వరికీ చెప్పకోను ? ఇక్కడ నామాట వినే దెవ్వరు ?

కమ : ఆయన మనస్సు ఎక్కడ కష్టపడుతుందో అని నదినె అంత తహతహలాడిపోనూడంటే మధ్య నీకెందు కన్నయ్యా ?

నారా: నాకు కాకపోతే ఇంకెవ్వరికి కమలా ? నా భార్యను అన్న మాటలన్నీ నన్ను అన్నట్లు కాదా ? నా భార్యను అవమానపరిస్తే ఒకటిసీ, నన్ను అవమానపరిస్తే ఒక టీనా ?

శివ : ఏమిటి ? ! !

సరో : ఇంటికి పిలిచి ఈవిధంగా ప్రవర్తించడం మనకు ధర్మం కాదు.

నారా: ఆయనమీద ఉన్న నమ్మకం నీకింకా పోలేదన్న మాట. ఇంకా ఆయన గోష్ఠులకు వెళ్ళాలనీ, కలిసి తిరగాలనీ వున్నదన్నమాట ! మాట్లాడవేం ?

శివ : ఎందుకు ఆమెగారి నలా హింసిస్తారు ?

కమ : ఓహో ! ఇది మరీ బావుందే. భార్యాభర్తల మధ్య మీకెందుకండీ. చూస్తుండొరుకుంటే వాళ్ళని కాపురం కూడా చెయ్యనిచ్చేటట్లు లేరే ?

సరోజ భారలగా అడుగులు వేసుకుంటూ ఇంట్లోకి వెళ్తుంటుంది.

నారా: వెళ్తున్నా వేం సరోజా ?

సరో : నన్ను వెళ్ళనివ్వండి. మీకు పుణ్యముంటుంది.

నారా: ఆగు... ముఖ్యురాలివి. నువ్వు లేకపోతే ఎట్లా ? ... పోనీ నీకంత ఇష్టం లేకపోతే నేనే అడుగుతాను. శివ సుందరం గాను ! మీరు పార్కులో ... (నీలకంఠశాస్త్రి

లేచి గుట్టుచప్పుడు కాకుండా వెళ్ళే ప్రయత్నంలో
వుంటాడు) ఎక్కడికీ శాస్త్రి లేచావు ?

నీల : పని ఉంది ... ఇప్పుడే వస్తాను ... మా పిన్న త్తగారి
కోడలు ఆస్పత్రిలో ఒక మొగశిసువును—

నారా: కూచో—ఇదేదో అంతు తేలనియ్, వెళ్ళువుగాని—
(శాస్త్రి నిలబడిపోతాడు)

రామా: (ప్రవేశించి) ఇంకా కూర్చున్నా కేర్రా ! వంటంతా
పూర్తయింది. సరోజా ! నువ్వెళ్ళి కాస్త మొహం
కడుక్కుని బట్టలు మార్చుకోఅమ్మా ! — ఆయన
రాగానే వడ్డించివేద్దాం.

నారా: ఆయన వచ్చేఉన్నాడమ్మా.

రామా: ఎవరు ?

నారా: ఇదిగో ఈయనే. (శివసుందరంగారిని చూపుతాడు.)

రామా: వచ్చావా నాయనా ? నాకోడలు—ఒక పెద్దకవి —
పేరేదో జ్ఞాపకం ఉండిచావడు.

కమ : శివసుందరం !!

రామా: ఆఁ అదే—ఒక పెద్దకవి, శివసుందరం అనే ఆయన
వస్తున్నాడంటే, ఎట్లావుంటాడో అనుకున్నాను.
నువ్వు మాకు మల్లనే ఉన్నావు—నేను వెళ్ళి వడ్డి
స్తాగాని మీరు లేవండి నాయనా — ఇప్పటికే
ఆలస్యమయింది. (ఇంట్లోకి వెళ్ళబోతుంది.)

నారా: చూడమ్మా నీతో ఒకసంగతి చెప్పాలి.

రామా: ఏమిటి నాయనా?

నారా: సరోజకి వీరంలే చాలా' ఇష్టం.

రామా: అది సహజమేగా నాయనా. ఈయన పెద్దకవి —
దానికూడా కవిత్వంపిచ్చి కొద్దోగొప్పో వుంది.
అటువంటప్పుడు ఒక పెద్ద కవి కనిపించినప్పుడు,
ఏతిమ్ముణ్ణో అన్ననో చూచినట్లుండటం సహజమే!

నాగా: నేను సరోజను ఏమీ అనడంలేదమ్మా ... కాని.
ఈయన ఆమె యిష్టాన్ని సాకుగాతీసుకుని పార్కులో
ఒక పెద్దమనిషిఎదుట ఆమెను అనరాని మాటలన్నీ
అన్నాడట.

శివ : అన్నీ అబద్ధాలే - నేనసలు పార్కుకే వెళ్ళలేదు...
వెళ్ళని పార్కులో నేను ఎవ్వరీ కలవలేదు... ..
సరోజాదేవిగారిని గురించి మాటలు అనడమా?
ఎంత విడ్డూరం! ఆమెను నేను మాతృదేవిగా భావి
స్తున్నానే! ఆమెను చూచినప్పటినుంచీ నాజీవితాని
కొక నూతనార్థం స్ఫురిస్తూఉందని ఆనందపడే నేను,
ఆమెను మాటలు అనడమా?

రామా: అయితే అబ్బాయి, ఆ పెద్దమనిషేవచ్చి నీతో
చెప్పాడా?

నారా: అవునమ్మా...

రామా: ఎవ్వరా పెద్దమనిషి నాయనా?

నారా: ఇడుగో మన నీలకంఠశాస్త్రి... మన నీలకంఠశాస్త్రి
ఆయన మేసత్త కొడుకేనట.

శివ : వట్టిది... నేను ఈయన్ని ఎరగనే ఎరగను. ఈయన్ని మొదటిసారిగా ఇక్కడే చూడటం.

నారా: (అశ్చర్యంగా) అయితే...

శివ : నాకు మేనత్తలేదు. లేని నా మేనత్తకు ఎవ్వరైనా కొడుకునని ముందుకు వస్తే, నేనేం చెయ్యగలను?

నారా: ఏం శాస్త్రీ ... మాట్లాడవేం?

శాస్త్రీ గజవిజి పడుతూంటాడు.

కమ : పోనీ, వేలువిడిచిన మేనత్తేమో!

రామా: మేనత్త వేలువిడవడమేమిటే! నీవొక గోలగాని.

శివ : అయితే నా తండ్రిపేరేమిటో చెప్పమనండి.

నారా: చెప్ప శాస్త్రీ...

నీల : నా...నాకూ (నసుకుతాడు) జ్ఞాపకం ... అంటే.

నారా: నీ తల్లిసోదరునిపేరు చెప్పటానికి నసుకుతావెందుకు?

నీల : నే...నే...నేను.

నారా: ఊ...నువ్వు!!

నీల : పేర్లు జ్ఞాపకంఉంచుకోవడం...అందులో మొగవాళ్ళ పేర్లు....

రామా: ఎందుకురా అబ్బాయి ఆయన్నంత ఇబ్బంది పెడతావు? ఉన్నవాణ్ణి ఉన్నట్టు పేరు చెప్పమంటే, అది అంత తేలికపనా? పేరు పెట్టాలంటే దానికి కొంత ఆలోచన కావాలి, అతికేటబ్బుండాలి. (శివ సుందరంవైపు తిరిగి) అయితే బాబూ మీదేవూరు?

శివ : మాది శ్యామలాపురం అగ్రహారమండీ...

రామా: అది మా బావగారిణి రే.

శివ : వారి పేరేమిటండీ...?

రామా: శ్రీకంఠం పేరి శాస్త్రిగారని...

శివ : వారు మాకు దగ్గర బంధువులేనండీ.

రామా: ఇంకేం? నువ్వు మాకు దగ్గర బంధువ్వే!
(కొడుకుతో) చూశావా నాయనా! సరోజ పెద్దకవి
అంటే ఎవరో అనుకున్నా... మనవాణ్ణి.

శాస్త్రి బిలుకుతూ ఎవరూ చూడకుండా

వెళ్ళిపోవడానికి ప్రయత్నిస్తుంటాడు.

నారా: శాస్త్రి, ఎక్కడికి వెళ్తున్నావ్!

శీల : చెప్పేవీ, చెప్పగూడనివీ అనేక పనులుంటాయి
నారాయణరావు.

నారా: ఆగు... నువ్వు పెద్దమనిషివని ఇన్నాళ్లూ మేమందరం
నిన్ను గౌరవించాం. సరోజ నిన్ను తండ్రితో సమా
నంగా చూచింది. ఇంతదారుణమైన పనికి ఎందుకు
పూనుకున్నావ్? చెప్ప... ఊ... మాట్లాండవేం?

చొక్కా పట్టుకుంటాడు.

రామా: ఊరుకో బాబూ. ఎందుకట్లా ఆయనమీద చెయ్యి
చేసుకుంటావు... (శాస్త్రితో) నీకిక్కడినుంచి వెళ్ళి
పోవాలని ఉందా నాయనా?

శీల : (బిలుకుతూ) అవును... రామాయమ్మగారూ...

రామా: వెళ్ళేవాళ్ళని ఆషడం ఎందుకు నాయనా? వెళ్ళనివ్వు...అది ఆయనకీ మనకీ అందరికీ మంచిది.

నారా: పో...ఇక మా గడప త్రొక్కావంటే చూడు ఏం చేస్తానో.

రామా: ఇక నువ్వు రమ్మన్నారాడులే నాయనా. (ఒణుకుతున్న శాస్త్రితో) కాదు శాస్త్రిగారూ!

శాస్త్రి: ఇప్పటికి వెళ్ళనిస్తే ఇక రాను రామాయమ్మగారూ.

రామా: పాపం మొఖం చెల్లదు.

నారా: ఇంకా అట్లా ఒణుకుతూ గుడ్లప్పజెప్పించుచున్నా వేం? పో. (నారాయణరావు మీదమీదకు వెళ్ళగా, ఒణుకుతున్న థినులు చేసుకుంటూ 'వెళ్తున్నా కమలమ్మా' — అంటూ శాస్త్రి వెళ్ళిపోతాడు. కమల బిత్తిరపోయి కంగారుగా లోపలకు వెళ్తుంది.) ఎంత పాపానికి ఒడిగట్టాడు. పాముకి పాలుబోసి పెంచినట్టయింది. శివసుందరంగారూ, మీరు నన్ను హృదయపూర్వకంగా ఊమించాలి.

రామా: ఈ భాగ్యనికి ఊమాపణ లెందుకురా! వారుమాత్రం పరాయివారా ఏమిటి, ఇటువంటివన్నీ పట్టించుకోవడానికి... సరోజా - నువ్వెందుకమ్మా కళ్ళనీళ్లు పెట్టుకుంటున్నావు?

సరో: వారిని శ్రుండమని చెప్పానైతీయ్యా పోని అన్నారని అంత అనుమానంగా ఉంటే రావద్దని కబురు చెయ్యమని చెప్పాను—నా మాట విన్నారు కాదు.

వారిని ఇంటికి రమ్మని పిలిచి నేరస్థుని నిలబెట్టినట్లు నిలబెట్టి అడ్డు దిడ్డ ప్రశ్నలు వేయడం భావ్యమేనా అత్తయ్యా?

రామా: భావ్యంకాని మాట వాస్తవమేనమ్మా! కాని ఏం చేస్తాం? వాళ్ళంజే. ఈ ప్రపంచం యింకా నడుస్తూఉందంటే, అది ఆడవాళ్ళ నేర్పరితనంవల్లనే సని ఎప్పుడూ మరచి పోకమ్మా...

నారా: నాది పొరబాటు ... సరోజా నన్ను త్షమించు... ఈ గొడవే లేకపోతే శివసుందరం మన బంధువని తెలిసేదికాదు.—ఇదీ ఒకందుకు మంచిదే అయింది. కమల ఎక్కడ?

రామా: లోపలకు వెళ్లిఉంటుంది. ప్రతి మానవుడూ ఈ బ్రతుకు ఆరాటంలోపడి స్వచ్ఛమైన తన మనస్సు మీద తెరలను వేసుకుంటూ ఉంటాడు. నా బిడ్డ మనస్సుమీద తెరతొలగేదెప్పుడో! రండి... అన్నం ఆరిపోతూ వుంటుంది.

నారా: రండి శివసుందరంగారూ. (సరోజతప్ప అందరూ లోపలికి వెళ్తుంటారు)

నిర్మ: (ప్రవేశించి) వదినా!

సరో: ఏం నిర్మలా?

నిర్మ: చంద్రుణ్ణి మేఘాలు కప్పివేస్తున్నట్టు నా ఆలోచనలు నన్ను కప్పివేస్తున్నాయి. తెరను తొలగించు కోవ

టంలో వున్న ఆనందం కొన్నాళ్ళు తెరచో కప్పబడి ఉంటేనేగా తెలిసేది? వదినా?

సరో : అవును, నిర్మలా అవును.

నిర్మ : నువ్వొక్కతే వదినా నన్ను అర్థంచేసుకునేది. నన్నంతా 'పిచ్చిది' అంటారు. (సంతోషంగా) నా వదినే నా కంటే పిచ్చిది!!

☺

గ్రంథి సంగ్రహం

పాత్రలు :

ప్రేక్షకులు	కవి శిష్యులు
హాలులో అమ్ముకునేవారు	సంఘ సంస్కర్త
సూత్రధారి	సంస్కర్త అనుచరులు
ముసలి	స్వామలవారు
కవి	స్వామలవారి శిష్యవర్గం

అనాక స్టేజీ. హాలు ప్రేక్షకులతో క్రిక్కిరిసి వుంటుంది. నాటకం ప్రారంభించే గడువు దగ్గరకొస్తుంది. ప్రేక్షకుల్లో గుసగుసలు; గోలగా ఉంటుంది. 'సోడా సోడా' అనే కేకలూ, సోడాలు కొట్టిన ధ్వనులూ, 'గరంచా, బిస్కెట్, పాన్' అనే కేకలూ వినిపిస్తూవుంటాయి.

అమ్ముకునేవాడు: (పెద్దపెట్టున) వేరుశనగలు, ఛిప్స్, వొట్టి శనగలు, పెప్పరమెంట్లు. ఏవి కావలిస్తే అవి ...

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఊరుకోవోయ్ — చెవిదగ్గర సిగోలొకటి. (సోడాబుడ్డి కొట్టిన కీచుమనే ధ్వని.) రామ, రామ. నాటకం ఎట్లా ఉంటుందోగాని, వీళ్ళతో చచ్చే గోజొచ్చింది ముందు.

కొందరు ప్రేక్షకులు: ప్రారంభించండయ్యా, ఇంకెప్పుడు ప్రారంభించేది? ఈ నల్లుల బాధ భరించలేకుండా

ఉన్నాం (ఒక చుట్టిపిల్ల పెద్దగా వడుస్తుంది) కాస్త పాలివ్వరాదుటమ్మా, మమ్మల్నిట్లా చంపకపోతే. పిల్లలకు టిక్కెట్టుండదనే ఆశకొద్దీ ఒకఆడది బయలు దేరితే పదిమందిపిల్లల్ని వెంటేసుకొస్తుంది.

‘గరంచాయ్, విస్కెట్, పాన్’ అనే పెద్ద కేక.

హమ్. భగవంతుడా, గజేంద్రుని ఆర్తనాదం విని అతన్ని రక్షించానంటావ్! నాటక ప్రేక్షకుల మొరలుమాత్రం ఆలకించవ్!

‘షాడా షాడా’ అని పెద్దపెట్టున షాడాకొట్టిన ధ్వని.

ఒక ప్రేక్షకుడు: (ప్రక్కవానితో) కవివేషం వేసే నటకుడు రాలేదట.

ప్రక్క ప్రేక్షకుడు: ఎందుకురాలే?

మొదటి ప్రేక్షకుడు: అతని కిస్తానన్న కిరాయి ఇవ్వలేదు. అందుకని వస్తానని ఎగ్గొట్టాడుట.

మరొక ప్రేక్షకుడు: ఎందుకయ్యా. అసలే చస్తుంటే లేని పోని పుకార్లన్నీ లేపుతారు. అతను రంగు పూసు కోవడం నేను కళ్ళారా చూసాచ్చాను.

కొందరు ప్రేక్షకులు: తెరలెత్తండయ్యా... నాటకం ప్రారంభిస్తామంటారా; తెర చించెయ్యమంటారా? ఊ... ప్రారంభించండి—

పెద్దపెట్టున గోలగా లేస్తారు. ఒకటి రెండుకుర్చీలు బెంచీలు విరగగొడుతున్న ధ్వనులు వినిపిస్తాయి.

సూత్రధారి: (శ్రేణీముందుకు ప్రవేశించి) సోదర సోదరీమణులారా! మీరిలా గోలచేయుడం తగదు. ఈ పట్టణం కళామతస్థికి పుట్టినిల్లని ఆంధ్రదేశమంతా. అనుకుంటూ వుంటుంది. అటువంటి పట్టణ పౌరులైన మీరు ఇటువంటి సాహసకృత్యాలకు దిగడం తగిన పనికాదు. మా ఇబ్బందులుకూడ మీరు కొంచెం గమనించాలి.

ఒక ప్రేక్షకుడు: మా ఇబ్బందులు గమనించారుటయ్యా, మీ ఇబ్బందులు మేము గమనించడానికి. డబ్బు తగలేసుకుని మేం వచ్చి కూచుంటే తాపీగా కబుర్లు చెబుతున్నావు.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: మే మీ నల్లులనిధ భరించలేకుండా వున్నాం మహాశయూ, తమరైనా ఒకపద్యం అంటే కొంత ఉపశాంతిగా వుంటుంది.

మరొక ప్రేక్షకుడు: నువ్వెందుకయ్యా మధ్య, చిప్టిబొమ్మవి. మేము మీ ధర్మపన్నాలు వినడానికి రాలా. తెరెత్తించి నాటకం ప్రారంభిస్తావా; లేకపోతే...

ప్రేక్షకుల గోల.

ప్రేక్షకులు: ఈ కుర్చీలు, బెంచీలు మీకు దక్కవు. మీ మెడలమీద తలలుండవు. 'అలో లక్ష్మణా' అంటూ ఎవరి భార్యలదగ్గరకు వారు వెళ్ళి ఏడ్చుకోవలసిందే.

ప్రేక్షకుల్లో 'మొవలెట్టు', 'కానివ్', 'మవ్వలోపలికెట్లు' అని గోల.

సూత్ర: దయచేసి మీరు చొర్రన్యానికి దిగొద్దు. గోల ఆపండి... సద్దు మనోగితే ఒక్క నిమిషంలో నాటకం

ప్రారంభిస్తాం. ఈ నాటకం మీరు మామూలుగా చూచేనాటకంకాదు. అందుకని, 'మీరు శ్రద్ధగా చూడాలనీ, వినాలనీ...

ఒక ప్రేక్షకుడు: కళ్ళప్పగించిపూస్తాం, చెవులు నిక్కబాడుచు కొని వింటాం. ముందు 'కానీ'...

సూత్ర: ఇదుగో నాటకం ప్రారంభమవుతోంది.

తెరబిరుస మైకి కెళ్ళినధ్వని. బాక్ గ్రౌండ్ మ్యూజిక్ ప్రారంభమవుతుంది.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఇదేవో మహారణ్యం సీనులాగుండే.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: మహారణ్యమైనా అయ్యుండాలి, ఏదైనా పూలవనమన్నా అయ్యుండాలి.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఎవరో తొంగిచూస్తున్నారు ఆ సైడ్ కర్టెన్ పక్కనుంచి.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: ఇంకెవరూ? పూర్వం పొగం మేళాల్లో ధర్మి అని ఉండేది. ఇప్పుడా పాత్రను నాటకాల్లో ప్రాంప్టర్ ధరించి మధ్య మధ్య తొంగి చూస్తూ వుంటాడు. అతనివల్ల ఏ అపాయమూలేదు; మనకు ప్రయోజనమూలేదు.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఇంకా ఏపాత్రా ప్రవేశించడేం, స్టేజీనంతా ఖాళీగాపెట్టి చూస్తూ కూచున్నారు ... అదేమి టయోయ్, స్టేజీ అంతా పొగ కమ్ముతూవుంది.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: పైన చూశావా వెలిమిబుల్బు లెలా కమ్ముకుంటున్నాయో!

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఓహో! ఇదేనో అంతా కొత్తరకంగా వుండే!
ఇంకొక ప్రేక్షకుడు: ఆ తెలిమబ్బిలన్నీ ఏవిధంగా కేంద్రీక
రిస్తున్నాయో చూశావా?

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఒక మానవరూపాన్ని సరిస్తున్నాయి.

ఇంకొక ప్రేక్షకుడు: స్త్రీ! స్త్రీ!!

ఒక ప్రేక్షకుడు: ముసలి! ముసలి!!

ఇంకొక ప్రేక్షకుడు: అదిగో స్టేజీమీదికి దిగింది. కర్రపోటు
నేసుకుంటూ నడుస్తూవుంది..... ఎట్లావచ్చినపాగ
అట్లా అంతరించింది ... ఎవరో ఈమె!! ఎక్కడో
చూచినట్టుంది.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఊరుకోవోయ్. వెధవ నసుగుడు. ఏదో
మాట్లాడబోతూవుంది. విను.

‘బాక్ గ్రౌండ్ మ్యూజిక్’ ఆగుతుంది. స్టేజీమీద ముసలిది.

ముసలి: నేను సంఘాన్ని, మానవసంఘాన్ని, నన్నందరూ
ఎరిగినట్లే, అర్థంచేసుకున్నట్లే మాట్లాడుతూవుంటారు.
కాని నా ఆకారాన్ని చూచిన వాళ్ళుకానీ, సరిగ్గా
పూహించగలిగిన వాళ్ళుకానీ, ఒక్కళ్ళూ లేరు.
ఎవరికివాళ్ళు తమ ఇష్టాఇష్టాలకు అనుకూలంగా
నన్ను సృష్టించుకొని వ్యవహరిస్తూ వుంటారు.
తాము అనుకున్న పనులు నెరవేరనప్పుడు నేను అడ్డ
మొస్తున్నానని నన్ను నిందిస్తారు. ‘సంఘం, పాడు
సంఘం, ముదనప్టపు సంఘం’ అని నిందిస్తారు. నేను
గుడ్డిదాననంటారు. తాము అనుకున్న పనులు సాను

కూలపడితేమాత్రం అది తమ ప్రయోజకత్వమే ననుకుంటారు. నాసహాయం ఏకొద్దిమాత్రం ఉన్నదని కూడా అంగీకరించరు. ఒకప్పుడు సైతాన్లు చేసిన పనులన్నీటినీ నేడు - తెలివి కలవాళ్ళ మనుకున్నవారు నాకాపాదిస్తున్నారు. నిజానికి మానవుడు, నలిగిన బాటన నడవడం మంచిదని, పరిణామం వక్రగతికి వెళ్ళి మానవ ప్రయత్నం వృధాకాకుండా వుండ గలందులకు, నేను కృషిచేస్తూవుంటాను, ఇది కొందరు మానవులు గమనించరు. స్వలాభంకోసం, పరపీడన కోసం తాపత్రయపడే స్వార్థపరులు దీనిని సహించరు. అందులో తెలివిగలవాళ్ళ మనుకునేవాళ్ళే ముఖ్యులు.

స్త్రీలోపల చివరి మారాన్నుంచి “జయీభవ, దిగ్విజయీభవ, గండభేరుండ, నిత్యరచనా దురంధర, కుకవిహృదయ విదారక గుడ్డిసంఘ నిర్మూలనా బద్ధకంకణ, ఇత్యాది బిరుదాంకిత శ్రీ శ్రీ శ్రీ కవిరాజా! జయీభవ! దిగ్విజయీభవ!” అంటూ సుతివాక్యాలతో “ఓం ఓహోం ఓహోహోం” అని కవిని ఒకపల్లమీద. మోసుకుంటూ శిష్యబృందం ప్రవేశిస్తుంది.

ఒక ప్రేక్షకుడు: అదెవరోయ్ పల్లకీమీద రామపాదుకమల్లే కదలకుండా కూర్చున్నాడు!

ఇంకొక ప్రేక్షకుడు: అరె. అదేమ్మాట? అతనే మన రంగ మార్తాండ, రంగభీషణ, నాట్యకళాధారక, కీచులాట ఆదిశేషయ్యగారు కవివేషంలో ప్రవేశిస్తున్నారు. ఆమోసుకొనివచ్చింది ఆయన శిష్యబృందం. ఆయన

పట్ల తమకున్న భక్తి గౌరవాలను ఈవిధంగా ప్రదర్శించు కుంటున్నాడు

ముసలిగ్రుడ్డి: ఈ కవి నన్ను గ్రుడ్డిసంఘమని నిందించేవాళ్ళలో ఒకడు. తన భావ విజృంభణను అడుగడుగునా నేను అడ్డుకుంటున్నానని ఈ కవి భావించాడు. ఈ కవి నన్ను గ్రుడ్డిదానినిగా భావిస్తున్నాడు కనుక గ్రుడ్డిదానిలాగే కనిపిస్తాను...

వి : పట్లకీ దించండి. ఈ ప్రకృతిని నేనొకసారి తిలకించాలి.

ప్రబంధం: జలూభవ. దిగ్విజయభవ. (పట్లకీ దింపుతారు.)

వి : ఏమిటా ఈ ప్రకృతి రామణీయకత. నన్ను నిరంతరం ఆరాట పెడుతున్నట్టు గ్రుడ్డి సంఘంతో పోల్చుకుంటే ఈ ప్రకృతి ఎంత ప్రశాంతంగా వున్నది. ఈ పక్షుల కిల కిల గానాలు, ఈ పువ్వుల నవ్వులు, ఈ చిగురు టాకుల గుసగుసలు, ఈ సెలయేటి గానం హృదయానికి ఎంత ఆహ్లాదాన్ని చేకూరుస్తున్నాయి.

ఈ ప్రకృతి ఎంత ప్రశాంతమైనది!

ఎంత ప్రశాంతమైనది!!

నన్ను వెతపెట్టి బాధించు

గ్రుడ్డి సంఘముకన్న

ఈమె మనసు వెన్న

నే నిచట నున్న

ఎన్ని గ్రంథములను వ్రాయుదు!

లోకముపైకే
ఎన్ని భావములను విసురుదు !
ఎంత కల్లోలమును దెస్తు
నాదు స్వాతంత్ర్యము నరికట్టు
గ్రుడ్డి సంఘము కనులను
తృటిలోన తెరుతు !!

ముసలి:

ఓమనిషీ !

నాకు పొడచుకొన్నను
కన్నులు కానరాకున్నవి
నేను గ్రుడ్డిదానను
పలవల ఊహలకులోనై
స్వార్థపరుల చేరబడి
నే గ్రుడ్డిదాననైతి
నన్ను కరుణించి
నామీద దయయుంచి
ఒక్క కన్నీటి బొట్టు రాల్చుడయ్య
నాదు మనసును
మెత్త బెరచి
లోకములకు మంచిని
చేకూర్చుడయ్య !

ప్రేక్షకుల్లో కరతాళధ్వనులు.

కవి : ఎవరు నీవు ?

ముసలి: నేనొక ముసలిదాన్నిబాబూ. పైగా గ్రుడ్డిదాన్ని.

కవి : నీవు గ్రుడ్డిదానివై తే నీకు ప్రపంచం కనబడదు. సరే, నాశ్రోవ కడ్డునస్తావెంచును? నన్ను వెళ్ళనీ.

ముసలి: గ్రుడ్డిదాని కేదిశ్రోవో, ఏదికాదో ఎలా తెలుస్తుంది బాబయ్యా. మీరే దారిచూపిస్తే అటుబడి పోతాను. మరొకరొచ్చి అదీ శ్రోవంటారు; మరొక దారి చూపెడతారు. ఆ శ్రోవనుపడి పోతుంటే మరొకరు అడ్డువస్తున్నా నంటారు. చివరకు నా కేదారీ లేదు. గోదారే దిక్కు. నేను పుట్టినప్పటి నుంచీ దారులు వెదుకుతూనే వున్నా. ఇతరులు చెప్పిన దారిని అనుసరిస్తూనేవున్నా. చివరకు సుడి గుండల్లి తిరిగినట్టు తిరిగి ఇక్కడికే వస్తున్నా.

ఒక శిష్యుడు: ఈ గుడ్డివాళ్ళందరికీ ఒకటే పాటలాగుంది కవిరాజుగారూ. మీకు జ్ఞాపకముందా గుడ్డినంఘం, అదీ ఈ విధంగానే మాట్లాడుతూ వుంటుంది.

ముసలి: నా కదేమీ తెలియదు బాబయ్యా. కాటికి కాళ్లు చాచుకున్నదాన్ని; మీకు చిత్తమైతే ఒకరಾಗಿ డబ్బు పారేయండి.

కవి : డబ్బునంగతి నాదగ్గ రెత్తుకు. నేను ఇతరులదగ్గట పుచ్చుకునేవాణ్ణిగాని, ఇచ్చేవాణ్ణి కాను. తొలుగు దారి. మేం తొందరగా వెళ్ళాలి.

ముసలి: ఎందుకుబాబు, అంత తొందర ?

ఒక శిష్యుడు: ఓ ముసలిగుడ్డి, మే మెవరమో తెలుసా నీకు ?

ముసలి: తెలియదుబాబు.

శిష్యుడు: మేము గండభేరుండ

ముసలి: మీ కెందుకొచ్చిన శ్రమశాబు - మీరు చెప్పినా నాకు తెలియదు.

శిష్యుడు: అయితే విను. వారు కవిరాజులు, మేం కవిరాజుల శిష్యపరమాణువులం. మానవులకు పురోభివృద్ధిని కలిగించాలనే ఉద్దేశ్యముతో వెడుతున్నాం.

ముసలి: మంచిది శాబూ. తప్పకుండా వెళ్ళండి. అయితే ఆపని మీరేవిధంగా చేయదలచారు ?

శిష్యుడు: ఈ కవిరాజులుంగారు పద్యాత్మకంగా భావబీజాలను వెదజల్లుతారు. శిష్యబృందమైన మేమంతా వారు వెదజల్లిన భావబీజాలను వాడవాడల్లా విత్తుతాం. ప్రజల హృదయాలను మార్చివేస్తాం. భూలోక స్వర్గాన్ని సృష్టిస్తాం.

ముసలి: నాబోటివాళ్ళకు కళ్ళుకూడా ఇప్పిస్తారా శాబూ?

శిష్యుడు: శాగాడిగావు. తప్పకుండా ఇప్పిస్తాం. ప్రజలందరినీ చూచే భాగ్యం కల్పిస్తాం.

ముసలి: మంచిది శాబూ. మీరంత మంచిపని చేయదలచి నప్పుడు కాదని ఎవరంటారు? ఎవరడ్డొస్తారు ?

కవి : అడ్డొచ్చేవాళ్ళు లేకేం ?

ముసలి: ఎవరు శాబూ వాళ్ళు ?

కవి : గ్రుడ్డిసంఘం. మొన్నటికి మొన్న నా స్నేహితుని భార్యను ఒకామెను దేవతాస్త్రీతో పోల్చి నేను

నాలుగు పద్యాలు వ్రాశాను. దాంతో గ్రుడ్డిసంఘం
చలరేగింది, నామీదకు ఉవ్వెత్తుగా లేచింది.

శిష్యుడు: అంతటితో అయిందా? ఆమె భర్త మా కవి
రాజులుంగారిని పట్టుకొని తన్ననుకూడా తన్నాడు.

ముసలి: అయ్యో పాపం, మీరైతే నా అటువంటిపని చెయ్యడం
ఎందుకు బాబు? అందరికీ చూపును ప్రసాదిస్తానని
చెప్పి మాత్సర్యాన్ని రేపి ఉన్న చూపును పోగొడు
తున్నారే?

శిష్యుడు: కవిరాజుగారూ! వింటున్నారా ఈ ముసలిదాని
మాటలు. నేను చెప్పినట్టు అచ్చంగా మన గ్రుడ్డి
సంఘం మాట్లాడినట్లే మాట్లాడుతున్నది. మన గ్రుడ్డి
సంఘానికికొక ఆకారముంటే, ఇట్లాగే వుంటుందని
నా నమ్మకం.

కవి : ఓ గ్రుడ్డీ! నాదారి తోలుగు. నేనే రకమైన అడ్డును
సహించలేను. నేను కవిని. సర్వ స్వతంత్రుణ్ణి,
స్వేచ్ఛాప్రియుణ్ణి-తోలుగు.

ముసలి: అట్లాగే బాబు. (ప్రక్కకు జరుగుతుంది. కవి వెళ్ళి
పల్లకీలో కూచుంటాడు.)

శిష్యుడు: పట్టండి పల్లకీ. జయీభవ దిగ్విజయీభవ!

ముసలి: అయ్యా, ఒక్కమాట!

కవి : ఏమిటిగ్రుడ్డీ మళ్ళీ అడ్డుస్తున్నావు?

ముసలి: లేదయ్యా. అడ్డురావాలనికాదు. మీ మంచినికోరి
ఒకమాటను చెబుదా మనుకుంటున్నాను.

కవి : ఏమిటది ? కాలాతీతమవుతున్నది. త్వరగా చెప్పు.

ముసలి: నామాటవిని కొంచెం జూగ్రాత్మగా వుండండి. ఇంతకుముందు మీరేదో వ్రాశామన్నారే పద్యాలు, అటువంటివి వ్రాయకండి. మంచి చేయాలనుకున్నప్పుడు మీరు పరిస్థితులను గమనించి చాలా నానుభూతితో చెప్పండి.

కవి : నీవు నాకే నీతులు ఉపదేశిస్తున్నావుగా!

ముసలి: ఒళ్ళు దగ్గిరుంచుకోవటం ఎవరికైనా మంచిదేగా బాబూ. మీరే చెబితీరిగా ఆయనెవరో....

కవి : ఓసి గుడ్డి, నోరుముయ్యి. పోనివ్వండి పల్లకీ పోనివ్వండి.

శిష్యుడు: గండభేరుండ, నిత్యగచనా దురంధర, కుకవి హృదయ విదారిక, గుడ్డిసంఘ నిర్మూలనా బద్ధ కంకణ ఇత్యాది బిరుదాంకిత శ్రీ శ్రీ శ్రీ కవినాజు: (అని ఒకరంటూంటే)

మిగతావారు: జలూభవ ! దిగ్విజలూభవ ! (అంటూ పల్లకీ మోతతో వెడతారు.)

ముసలి: ఇదీ వరుస. కళ్ళుండీ చూళ్ళేరు. అటువంటివాళ్ళకు నేనేమిటి ? లోక్షమంతా గుడ్డిగానే కనిపిస్తుంది.

స్త్రీలోపల్నుంచి ఏనుగు ఘోరం

వినిపిస్తుంది. ముసలి అటుతిరిగిచూసి...

ముసలి: అదిగో. ఏనుగుమీద సంఘసంస్కర్త వస్తున్నాడు. అతనికి నేను గుడ్డిదాన్ననే భ్రమ. ఇది వాళ్ళవాళ్ళ లాభాలకోసం తెచ్చిపెట్టుకున్నభ్రమే అనుకుంటాను.

స్టేజీలో పలుకుచు “దేశ సేవాధురీణ, దేశభక్తాగ్రగణ్య,
మానస సేవా బద్ధకంకణ ఇత్యాన” నిరుదాంకమైన సంగమ
సంస్కర్తకీ జై జై” అనే నినాదాలతో నీనుగు అంటూగి
మీద సంస్కర్తను యిదిగిస్తూ అసెని అనుచులు ప్రవేశిస్తారు.

ఒక ప్రేక్షకుడు: అలె నెవరీ ? ఎక్కడో నూచిపట్టుంది.

ఇంకొక ప్రేక్షకుడు: అవును. నిజమే... .. ఆ ఆ జ్ఞాపక
మొచ్చింది. ఈ హాల్లో పెట్టిన కాఫీహోటలుండే,
దానిలో సర్వరుగా వుండి, మేనేజరై, నాటక రంగ
స్థలంలో కీర్తిగడించిన వీరశరభయ్య.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఒహో! అలెనా? ఎప్పుడూ కాఫీలో పంచ
దార తక్కువ వేసేవాడు అదిగదిగో, ఏదో
మాడ్లాడబోతున్నాడు.

సంగమ సంస్కర్త: ఓముసలీ! నీకు ప్రాణాలమీద ఆశ
వున్నట్టులేదే! ఎందుకు దారికడ్డొస్తావు? తొలుగు.
ముసలి: గుడ్డిదాన్ని బాబయ్యా! కాస్త మీరే తొలిగి
పోకూడమా ?

సంస్కర్త: నా అంతటివాణ్ణి పట్టుకుని నన్నే తొలిగిపొమ్మం
టావుగా? నేను దారులు వేసేవాణ్ణికాని, తొలిగి
పోయే వాణ్ణి కాను. ప్రజలందరినీ సక్రమమార్గాన
నడిపించేవాణ్ణి.

ముసలి: కండ్లున్న వాళ్ళయితే అలాగే బాబయ్యా, మీరు
చెప్పినట్టే నడుస్తారు. మరి నాకు చూపులేదుగా,
నా కేదారులు కనిపించవాయె. తొలిగిపోదామని

ప్రయత్నించి మరీ మీ ముందుకు రాగలను.
 వండ్లాచ్చినదాన్ని. పైగా గుడ్డిదాన్ని. నన్ను
 కనికరించి కొంచెం తొలగిపొండి బాబయ్యా.

ఒక అనుచరుడు: నువ్వెవరితో మాట్లాడుతున్నావో తెలి
 యక ఇలా అంటున్నావు. ఇన్నేళ్ళొచ్చినై, గొప్ప
 వాళ్ళను గౌరవించడం నీకు తెలియదు.

ముసలి: ఇందులో అగౌరవమేముంది బాబయ్యా. గుడ్డిదాన్ని.
 కొంచెం సహాయం చేయమంటున్నా.

సంస్కర్త: ఓ గుడ్డి!! నీకు జవాబులు చెబుతూ కూచోవ
 డానికి మాకుతీరికలేదు. అవతల మానవులు సహాయం
 కోసం నిరీక్షిస్తూ ఉంటారు. తొలగిపో. మా ఏనుగు
 ఇక్కడొక్క ఊణం నిలువదు.

ముసలి: అదేమిటి బాబయ్యా, దారులు వేస్తామంటున్నారు?
 దారి చూపిస్తా మంటున్నారు? కండ్లు లేనిదానికి
 ఇంత దారి చూపమంటే దయలేకుండా మాట్లాడు
 తున్నారే! కాస్త వోర్పన్నాలేదే! ఇక ఇతరులకు
 మీరేం దారి చూపుతారు బాబయ్యా?

సంస్కర్త: 'ఓర్పు', 'దయ' అని కూర్చుంటే పను లెట్లా
 జరుగుతాయ్? మే చెబుతాం; చేయిస్తాం; మా
 మాట నిననివాళ్ళమీదికి అనేక చకాల వత్తిళ్ళు
 తెచ్చునాసరే మేం వినిపిస్తాం. చెప్పడం మాపని;
 చేయడం ప్రజలపని; లే అడ్డం!!

ముసలి: మీ మాటలకు నా మనస్సే చివుక్కుమంటూ వుంటే
ఇంక ప్రజలకు మనస్సులో ఎంతకక్షపుడుతుందో!! కక్ష,
పుట్టిం తర్వాత ఇంక మంచి చెనూ ఎవ రాలో చిస్తారు
బాబయ్యా.

అరుచరుడు: నుంచీ, చెనూ ఎవరిక్కా-వాలి? మేం సంఘ
సేన చేస్తున్నానుని పదినుందీ మెచ్చుకుంటే మాకు
చాలు.

ముసలి: మీ కీర్తికోసం ప్రజల్లో అల్లకల్లోలం పుట్టిస్తారా
బాబయ్యా! ఇదేనా మానవులకు మీరుచేసే మంచి?

సంస్కర్త: గుడ్డీ, అధికప్రసంగం చేయకు. తొలుగుతావా;
లేదా చెప్ప.

ముసలి: తొలగడానికి కళ్ళు కనపడవు బాబయ్యా... ..
తొలగలేను.

సంస్కర్త: నువ్వు తొలక్కపోతే ఏమవుతుందో తెలుసా ?

నీవు దారి తొలగకున్న
నిన్ను బలవంతముగ
రెక్కలను బట్టి
ఈడ్చి వై చెదము;
నీను కుత్తుకనుబట్టి
కూల ద్రోసెదము;
ఎవరనుకుంటివో
ఓ గ్రుడ్డీ!
నేను సంఘ సంస్కర్తను!

ప్రజల పూలదండలతో
 వంచుకొని గోవుచున్న
 కంఠము గలవాడను !!
 నీవు కదలకున్న
 ఏనుచేత త్రొక్కించెదము !
 పీన్లను జేయించెదము !
 ఏమనుకొను చుంటివో
 ఏ గ్రుడ్డి!!... ..

ముసలి: మీ చిత్తంవచ్చినట్లేకానీ బాబయ్యా. ఈ బ్రతుకు
 నాకూ భారంగానేవుంది. గొప్పవారు మీ చేతుల్లో
 చస్తే పుణ్యమయినా వస్తుంది. అట్లాగే శోలించండి
 ఏనుగును. (కదలకుండా నిలబడి వుంటుంది)

సంస్కర్త: ఏయ్, ఏనుగును పోనీ.

మావటి 'హేయ్. హేయ్' అని ఏనుగును అదిలిస్తాడు. ఏనుగు కదలదు.

ఒక అనుచరుడు: కదలదేం? తోలు గట్టిగా.

మావటి మళ్ళీ 'హేయ్ హేయ్' అంటాడు.

సంస్కర్త: ఏయ్ అదిలించు, తోలవోయ్.

మావటి మళ్ళీ గట్టిగా అదిలిస్తాడు.

మావటి: కదలడంలేదు బాబూ.

ముసలి: ఈ ముసలిదాన్ని చూస్తే ఏనుగుకున్న పాటి దయ
 కూడా మీకు లేకపోయే.

ఒక అనుచరుడు: సంఘ సంస్కర్తగారూ! ఈ ముసలిదాన్ని చూస్తే అప్పడప్పడూ కనిపిస్తూ బెదిరిస్తూ వుంటుంది చూడండి, (గ్రుడ్డి సంఘం) అదిజ్ఞాపకం వస్తుంది.

సంస్కర్త: నేను సంఘానికి భయపడేవాణ్ణి కాను. నాభావాలు ఆచరణలో పెట్టడానికి ఎటువంటి త్యాగాలనైనా చేయడానికి సిద్ధంగా వున్నవాణ్ణి. సంఘాన్ని నాపాదా క్రాంతం చేసుకోవడానికి కృతనిశ్చయుడనై వున్నవాణ్ణి. పోనివ్-అంధుశం దింపు.

మావటి అంధుశంతో ఏనుగు కుంభస్థలంమీద పాడుస్తాడు.

ఏనుగు పెద్దగా ఘీంకారం చేస్తుంది కాని కనలడు.

మావటి: దీని కే మొచ్చిందోగాని అయ్యా, ఎంత పొడిచినా నెత్తుకు వరదలై కారుతున్న సేదేగాని కదలటం లేదు.

ముసలి: ఎందుకానోగు లేని జంతువు నట్లాహింసిస్తారు! ఇదిగో నేను తొలుగుతున్నాను. మీరు వెళ్ళండి. అయితే ఒకమాట మాత్రం జ్ఞాపకం వుంచుకోండి. మీరు తాత్కాలిక లాభాల కోసం అనేక దుష్టశక్తులను రేపుతున్నారు. ఆ దుష్టశక్తులు ఎప్పటికైనా మీమీదికి ఎదురుతిరక్క మానవు. అప్పుడు మిమ్ముల నెవరూ రక్షించలేరు. కాస్త జాగ్రత్తగా మనులుకోండి.

సంస్కర్త: చెప్పొచ్చావ్లే, ఎట్లా అయితే? నీవనేదో నువ్వు చూసుకో! పోనీవోయ్.

మావటి మళ్ళీ అదిలిస్తాడు. ఏనుగు కదులుతుంది. అనుచరులు మొదట ప్రవేశంఅప్పుడు చేసిన జయ నినాదాలతో నిమ్మమిస్తారు.

ఒక ప్రేక్షకుడు: నోరు లేని, జంతువైనా, దానిబుద్ధిమాడు ఎటువంటిదో.

రెండవ ప్రేక్షకుడు: స్పష్టిలో పస్తుతః అన్నీ మంచిబుద్ధి కలిగినవి అయిఉండాలి. కుటిల మానవుల స్పర్శ తగిలినచోట దుర్మార్గం చలలేగుతూ వుంటుంది.

ఒక ప్రేక్షకుడు: దుర్మార్గం పెరిగినప్పుడే దాన్ని అణచడానికి భగవంతుడు అవతారం ఎస్తుతూవుంటాడు.

నేజీలోపలనుంచి ఈశ్వోకం వినిపిస్తూవుంటుంది.
శ్లోకానికి ముందు తిరుమూర్తిబాకాలు, తాదా
మరపాలు ఇంకా అనేకమైన ధ్వనులు వినిపిస్తాయి.

‘యదా యదాహి ధర్మస్య, గ్లానిర్భవతి భారత
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య, తదా త్మానం’

సృజామ్యహం’

శ్రీశ్రీశ్రీబ్రహ్మశ్రీర్థ, పరబ్రహ్మనుద, మహాభక్తమాడామణి,
అపరచింతామణి, సూర్యశిష్యకోటి పరివృత ఇత్యాది, విరు
దాంకితులైన శ్రీ ప్రభుజనాభ్యుదయ స్వాములవారికి జైఅనే
నినాదాలతో స్వాములవారు గుఱ్ఱంమీద నేచేస్తారు. సుధ్యమధ్యన
గుఱ్ఱంసకిలిస్తూఉంటుంది. స్వాములవారు నూట్లాడుకుంటారు.

స్వాములవారు: అదేకోకుండా భగవంతుడు మరొకమాట
కూడా చెప్పాడు —

‘పరిత్రాణాయ సాధూనాం, వినాశాయచదుష్కృతాం
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ, సంభవామి యుగే యుగే!’

అన్నాడు. శిష్ట రక్షణార్థం, దుష్ట శిక్షణార్థం ప్రతి

యుగములోను అవసరమైనప్పుడల్లా అవతరించెద
నన్నాడు భగవానుడు.

శిష్యుడు: ఓహోహో! ఎంతబాగా చెప్పారు!! ఎంతబాగా
చెప్పారు!!!

శిష్యురాలు: ఈ యుగంలో తమరే అవతారమూర్తులు.
మా అదృష్ట వశాన మాకు దొరికారు.

స్వాములు: దొరికినమాట నిజమే కాని, భక్తులుకూడా తమ
విధ్యుక్త ధర్మం నెరవేర్చినప్పుడు కదా- మోక్ష
ప్రాప్తి!... సచ్చిదానంద.

శిష్యురాలు: ఆ ధర్మమేమిటో గురువులు సెలవిస్తే అట్లాగే
ప్రవర్తించుకుంటాం.

స్వాములు: ఇంకా భగవాను లేమన్నారంటే: —

‘సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహంత్యాం సర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామి మాశుచః’
సర్వధర్మములను పరిత్యజించి నన్నే శరణుపొందుము.

శిష్యవర్గం: ఓహోహో! ఎంత బాగా సెలవిచ్చారు! ఎంత
బాగా సెలవిచ్చారు!

శిష్యురాలు: మేము మిమ్మల్ని అదేవిధంగా సేవిస్తున్నాం.

స్వాములు: అట్లు శరణుపొందినప్పుడు నేను నిన్ను సకల
పాపములనుండి విడిపించెదను. నీవు శోకించకుము...

శిష్యురాలు: మాంపాల నన్నింటినీ తమరే భరిస్తామని శల
విచ్చినప్పుడు ఇంక మాకు శోకమెందుకు స్వామి!
మాకింక చిన్మయానందమే.

స్వాములు: కదలండి... సచ్చిదానంద...

శిష్యురాలు: అవునవును స్వాములవారికి భోజనానికి వేళ
అవుతూవుంది. నడవండి.

ఒక శిష్యుడు: ఓయ్ ముసలీ! తొలుగు. తొలుగు.

ముసలి: తొలిగేడన్నాను బాబూ.

శిష్యుడు: ఆ తొలుగుడు చాలదు. ఇంకా అవతలకు వెళ్ళు.

ముసలి: ముసలిదాన్ని; గుడ్డిదాన్ని; కాలుతీసి కాలు వేయ
లేని దాన్ని. ఇంకా ఎక్కడికి వెళ్ళమంటారు?

శిష్యుడు: ఓ గుడ్డీ! మేమేం మామూలుమనుష్యుల మనుకుం
టున్నా వేమిటి రాచుకుపోవడానికి? ఈ స్వాములవారు
భగవంతుని అవతారం. వెళ్లు. వెనక్కు వెళ్ళు.

ప్రేక్షకుడు: ముసలినింకా ఎక్కడికి పొమ్మంటాడరా? తెర
లోకి పొమ్మంటాడా ఏమిటి?

రెం. ప్రేక్ష: అట్లాగే వుంది వాడి ధోరణిమీస్తే. ముసలి
అంత వెనక్కు వెళ్ళినా ఇంకా వెళ్ళమంటాడు.

శిష్యుడు: ఇంకా దూరంగా తొలగిపో. ఇప్పుడు నీగాలి సోకిం
దంటే స్వాములవారికి భోజనప్రాప్తి వుండ్దు.

ముసలి: అదేమిటయ్యా. ఎంతదూరం పోయినా ఇంకా
పొమ్మంటామా? స్వాములవార్ని భగవంతుని అవ
తారమంటున్నారే; మనుషులందరూ ఆయన బిడ్డలే
గదా. ఆయనకింత అంటూ సొంటూ వుంటుందా?

స్వాములు: సచ్చిదానంద... ఎక్కడికి వెళ్ళినా మూర్ఖులూ,
భగవదాపచారులే ఎదురుపడుతున్నారు! సంఘ

మంతా పాపపంకిలమై పోయింది. సంఘం గుడ్డి దైపోయింది. చెప్పినాడూ వినేవాడూ లేకుండా పోయారు.

శిష్యురాలు: స్వామీ! మమ్ములను మరిచిపోకండి. వినే వాళ్ళం మేమున్నాం.

స్వాములు: కాబట్టి ఇంకా ప్రపంచం నిలిచివుంది. లేకపోతే ఈపాటికి కల్యాణవతారం అశ్వారూఢుడై ఒకచేత ఖడ్గాన్ని బట్టి, ఈపాటికి సర్వసంహారం చేసివుండేవాడే!

శిష్యుడు: ఓముసలీ! ఇప్పటికైనా కాస్తమూరం ఏడవవమ్మా, మేం చస్తున్నాం....

ముసలి: వెళ్ళండినాయనా. కాని ఒక్కసంగతిమాత్రం మరిచి పోకండి. ఎక్కడికి వెళ్ళినా ఈ దేశంలో నాబోటివాళ్లు మీకంటపడకుండా వుండరు. మాబోటివాళ్ళనుంచి మీరు తొలిగిపోవాలంటే మీరు మీ అవతారాలను ఉపసంహరించు కోవలసిందే.

స్వాములు: సచ్చిదానంద..... ఈ కల్మష భూయిషమైన ప్రపంచంలో పుట్టడమే తప్ప. పుట్టినా బ్రతకడం తప్ప.

శిష్యురాలు: స్వామీ! అంతపనీ చేశేరు! పాప పంకిలమైన ఈ ప్రపంచాన్ని ఉద్ధరించడానికి మీరు అవతారం ఎత్తినమాట్లా మరిచిపోకండి.

శిష్యుడు: స్వాములవారు ఆకలిమీదవుండి అలా అన్నారు గాని వారి ఉద్దేశ్య మదికాదు.

సాములు: సచ్చిదానంద.. ఉపనిషత్తు లేంచెప్పినా.. ఉపనిషత్
ధర్మాన్ని నిరూపించడానికే నాకే తాపత్రయంగాని,
లేకపోతే నాకేమిటి? ఈ లోకత్రయమిది? మూరంతా
ఏమిటి? ఇదేదో మాయ.. ఈమాయ ఇట్లు జరిగి
పోతూ వుండవలసిందే. సచ్చిదానంద.

ముసలి: అయ్యా, తమరు అవతారమూర్తులు. తమరి మాటలు
వింటూంటే ఈ దీనురాలికొక అనుమానం వచ్చింది.

స్వాములు: నీకూ అనుమానమా? సచ్చిదానంద.

శిష్యుడు: అడుగమ్మా. అడుగు. ఆకలితో చెప్తున్నాం.

ముసలి: అవతార పురుషులుకూడా మానవుల్లో పుట్టినప్పుడు
మానవమాత్రులుగా ప్రవర్తించాలని నెలకొని ఉంటే;
ప్రతిదివ్యపురుషుడు మానవ మాత్రుడుగా ప్రవర్తించి
లోకంలోవున్న ఆచార వ్యవహారాలన్నిటికీ అను
గుణంగా వర్తించడం మొదలుపెడితే దానివల్ల
లోకాని కేం లాభం స్వామీ? ఇక, ఈలోకం ఉద్ధ
రింపబడే దెప్పుడు? ఈ నెపంతో ప్రతివ్యక్తి తన
స్వార్థంకోసం ప్రాకులాడ వచ్చుగా?

స్వాములు: సచ్చిదానంద.. ఈ ప్రశ్నలను నువ్వడగకూడదు,
మేము చెప్పనూ గూడదు. అది భగవదాజ్ఞ. మానవ
సంఘం పతనమైపోయింది. గ్రుడ్డిపై పోయింది. చెప్ప
వలసినవారు వింటున్నారు; వినవలసినవారు చెప్పు
తున్నారు... సచ్చిదానంద.

శిష్యుడు: పోనివ్వండి.

మరో శిష్యుడు: స్వామీ! ఆ ఘుస్సా మరీ దగ్గరకొచ్చి నిలబడింది.

స్వాములు: ఇది తాకిక వ్యవహారం. దీన్ని మనం ఆట్టే పట్టించుకోకూడదు.

శిష్యుడు: కదలొడయ్యా. ఆకలితో మాడుతున్నాం.

‘శిష్యులందఱు యిది శ్రీ శ్రీ శ్రీ బ్రహ్మకీర్తన, పరబ్రహ్మనంద, మహాభక్త చూడామణి, అపరచింతామణి, సహస్ర శిష్య పరివృత్త ఇత్యాది విరుదాంకితులైన శ్రీ ప్రభంజనాఖ్యు దయ స్వాములవారికి జై’ అని అంటూ ఉంటారు.

ముసలి: (అడ్డొచ్చి) అయ్యా! ఒక్కమాట.

జయ జయ ధ్యానాలు ఆగుతాయి.

శిష్యుడు: తొలుగు తొలగిపో గుడ్డి!!

ముసలి: ఒక్కమాట చెప్పిపోతాను.

స్వాములు: సచ్చిదానంద...

ముసలి: మీ రేదో మానవసంఘం గుడ్డిదై పోయిందని అంటున్నారు. అంటే దానికేదోచూపును ప్రసాదించాలని మీకు ఉండిఉండాలి. ఆ పనికి పూనుకున్నప్పుడు సంఘంలో వున్నవారంతా దేవుని బిడ్డలనే సంగతి మాత్రం మరిచిపోకండి. దేవుడే అంటూ వుంటే మీలోనేకాదు, గుడ్డినై, కాటికి కాళ్ళుచాచుకొని వున్న గొబ్బిటివాళ్ళల్లో కూడా వుండి వుంటాడు. అందుకని ముందు ఇతరులను ప్రేమించి, గౌరవించడం నేర్చుకోండి.

శిష్యుడు: ఓసి కళ్ళులేని కళ్ళోదీ, మా గురుదేవులకు ఉపదేశం చేస్తున్నావా? తోలుగు. తోలుగు.

శిష్యురాలు: గురుదేవులు ముందే వూహించారు. వినేవాళ్లు చెబుతున్నారు, చెప్పేవాళ్లు వింటున్నారనీ చెప్పనే చెప్పారు.

శిష్యుడు: పో. పో. (నెట్టివేయబోతాడు)

ముసలి: అయ్యా, నా గాలి సోకగలదు. మీకీపూట భోజన ప్రాప్తి వుండదు. మరచిపోకండి.

స్వాములు: సచ్చిదానంద. (స్వామాలవారు ఈ శ్లోకాన్ని పఠిస్తుంటారు)

‘సర్వధర్మాన్. పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజా
అహంత్యాం సర్వపాపే భ్యోమోక్షయిష్యామి మాచకుః’

శిష్యులు జై జై ధ్యానాలతో పల్లకిలో నిమ్మిమిస్తారు.

ముసలి: అందరూ తమ బలహీనతలకు నన్ను అడ్డువెట్టుకునే వారే! తమ స్వార్థాలను కప్పివెట్టుకోడానికి నన్ను నిందించేవారే!! గుడ్డిదాన్నని పరిహాసం చేసేవాళ్ళే!! వాళ్ళకిప్పుడు గుడ్డిగాకనపడ్డనేను, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు కండ్లు తెరిచినట్లు చూసిపించకపోను. అప్పుడు వారే మవుతారు?

తెర త్వరత్వరగా పడిన ధ్వని. ప్రేక్షకుల సందడి. ఈలలు.

కరతాలేధ్వనులు, పోడాలచప్పుడులు మళ్ళీ మొదలవుతాయి.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఇదంతా ఏదో కొత్తరకంగావుంది. ఏనుగులు, పల్లకీలుకూడా ప్లేజీమిది కొస్తున్నాయి.

రెండవ ప్రేక్షకుడు: నువ్వు కరప్రతంలో చదవలా, ఇది నాటకరంగంలో విప్లవం తెచ్చిందనీ, ఈ నాటకంలో నూతనశకం ఆరంభమవుతుందనీ.

ఒక ప్రేక్షకుడు: చదవకేం కాని, కొత్తంటే ఈవిధంగా వుంటుందను కోలేడు.

రెండవ ప్రేక్షకుడు: నాటక కర్త ఎవరోగాని కష్టం వేష ధారులమీద నుంచి దెబ్బతీశాడు.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఎవరేముంది? సుధాముల చంద్రయ్యగారని మా ఇంటి ప్రక్కనే వుండేవారు... .. వాళ్ళనాన్న చదువుకొమ్మని బళ్ళోవేస్తే చిన్నప్పడే చదువుమాని నాటక్లాల్లో చేరారు.

రెండవ ప్రేక్షకుడు: కాని, ముసలిదాన్ని అంతగా హింసించడం నాకంతగా సచ్చలేదు.

ఒక ప్రేక్షకుడు: ముసలిదడిగే ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్ప లేక ఎట్లా దూషించారో చూశావా?

రెండవ ప్రేక్షకుడు: అదంతా బాగానేవుంది కాని, చివరకు ఆ ముసలిదానికూడా ఒకసీసా పద్యం పెట్టించి వాళ్ళరోగం కుదర్చాల్సింది,

ఒక ప్రేక్షకుడు: పెట్టవలసిందే. పేడితే బాగానేవుండేది. కాని, ఆ ముసలిది బిగించి పాడితే ఎవతిదారిన వారు పరారయ్యేవాళ్ళం. నాటకం పూర్తయ్యేది. ఆ భయానికి లోనై నాటకకర్త ఆపని చేసివుండడు.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: ఆ ముస్లిద్రి ఏవరో మీ కేమైనా తెలుసా?
 నాల్గవ ప్రేక్షకుడు: తెలియకేం? నేను మానవ సంఘాన్నని
 చెప్పనే చెప్పిందిగా! మానవసంఘ మంటే మరి
 మనమే. ఆకవీ, సంఘ సంస్కర్త, స్వాములవారూ
 చూపించిన చూషణలన్నీ మనలను చూపించినట్టే.
 ఒక ప్రేక్షకుడు: ఆఁ, ఏమిటీ! మనం గుడ్డివాళ్ళమా?

రెండవ ప్రేక్షకుడు: అనే నాయకుల భావం.

మొదటి ప్రేక్షకుడు: అంత పొగరా!! ఈసారి ముసలిదా
 న్నొక్కమాటవనీ చూస్తా... చెక్కెయ్యకపోతే...

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: మరి ఆ ముసలి మానవసంఘం, అయితే
 'తొలుగు, ఇంకా తొలుగం'టాడేం, ఆ స్వాముల
 వారి శిష్యుడు? మానవసంఘం అంటరానిదికాదుగా?

రెండో ప్రేక్షకుడు: అంటరానిదనే వాళ్ళ దృష్టి.

మొదటి ప్రేక్షకుడు: ఆ ముసలిదాన్ని అడ్డం పెట్టుకొని మనను
 తిట్టారన్నమాట ఏళ్ళు. సరే. మళ్ళీ తెర ఎత్తు
 తారుగా... చూద్దాం.

రెండో ప్రేక్షకుడు: ఒక, వాళ్లు ఈనాటకం ఆడినట్టే!!

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: తర్వాత కథేమిటో?

నాల్గవ ప్రేక్షకుడు: తెరపై చూడుడు.

రెండో ప్రేక్షకుడు: ఇట్లాకాదు. ఈ నాటకాన్ని క్రొత్త
 పద్ధతిలో వ్రాయడంవల్ల మన కర్థమవుతుందో కాదో
 నని కరపత్రంలో కథంతా ప్రచురించారు. దాని

తర్వాత ఈ నాయకులంతా సంఘంలోకి వెళ్ళి ప్రజల నుద్ధరించడానికి ప్రచారం చేస్తారు.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: ఇంతకుముందు ముసలమ్మమీద చేసిన ప్రచారమేనా ?

రెండో ప్రేక్షకుడు: అవును అదే. ఆవిధంగా ప్రచారంచేసేటప్పటికి ప్రజల కాగ్రహంవచ్చి వాళ్ళను తలోతాపూ తాపుతారు. దాంతో వీళ్ళంతా కంగారెత్తి మళ్ళీ ఈ అరణ్యంలో కొస్తారు.

మొదటి ప్రేక్షకుడు: ఇదంతా స్టేజీమీ డెలా చూపుతారో ?

రెండో ప్రేక్షకుడు: అదంతా చూపరు. దాన్ని మన వ్రాహ్మకు వదిలేసి, కథను దెబ్బలుతీసి అరణ్యంలో ప్రవేశించడం నుంచి ఎత్తుకుంటారు.

మొదటి ప్రేక్షకుడు: మన ఊహకు ఒదిలెయ్యడ మేమిటి ? మనం ఊహించదలచుకుంటే ఇంటిదగ్గర ఉండి ఊహించుకోలేమూ ? ఇక్కడి దాకా రావడమందుకూ, డబ్బు ఎక్కువయ్యా ?

రెండో ప్రేక్షకుడు: ఈనాటకంతో ప్రారంభమయ్యే నూతన శకారంభంలో ఇదోభాగం.

మొదటి ప్రేక్షకుడు: సరే. బాగానేవుంది. డబ్బు తీసుకొని, మన నిక్కడికి రప్పించింది మనను నానా తిట్లు తిట్టి పంపడానికా ? తెర ఎత్తినీ చూద్దాం !

(పక్కనున్న పసిపిల్ల కన్నుల కే వేస్తుంది.)

ఒక ప్రేక్షకుడు: ఊరుకోబెట్టపమ్మా. ఈ పక్క సంగీతం కూడా ఎందుకు ?

సోడాబుడ్డికీమ ధ్వని.

మరో ప్రేక్షకుడు: రామ రామ ఆనాటకం కంటే ఈ నాటకం పెద్దదైంది.

ఇంకో ప్రేక్షకుడు: తెరెత్తండయ్యా బాబూ. త్వరగా కాని వ్వండి. ఈ మోతలన్నా కొద్దిగా తగ్గుతాయేమో. మొ. ప్రేక్షకుడు. కానివ్వండి. ఆ చూపేచేదో త్వరగా చూపండి.

నాల్గవ ప్రేక్షకుడు: అదిగో తెర లేస్తూఉంది.

తెర గబ గబా వెళ్లి చుట్టుకుపోయిన ధ్వని.

మూ. ప్రేక్షకుడు: మళ్ళీ అరణ్యమే.

రెండవ ప్రేక్షకుడు: చెబితనిగా. ఆనాయకులంతా దెబ్బలు తిని అరణ్యం ప్రవేశిస్తారని.

మొ. ప్రేక్షకుడు: అదుగో మళ్ళీ అదేవిధంగా పొగ అలుము కొంటూ వుంది.

ఇం. ప్రేక్షకుడు: అదేవిధంగా మళ్ళీ మధ్య చీలింద.

మొ. ప్రేక్షకుడు: అదిగో గుడ్డితల్లి వస్తూవుంది...

స్త్రీజీమిద ముసలమ్మ.

ముసలి: మాటిమాటికి నన్నుడ్డంపెట్టుకొని నిందించటంవల్ల వచ్చే అపకారం ఇప్పటికీ వీళ్ళకు కొంత తెలిసి వుంటుంది. వీళ్ళూ నాలో వాళ్ళే! అయితే

ఏం చెయ్యడం? అల్లరిపిల్లలను మంచి మార్గంలో పెట్టడానికి తల్లికూడా ఒక్కొక్కప్పుడు దండించాల్సి వస్తుంది. అరుగో-వస్తున్నారు.

స్త్రీ లోపల 'అయ్యో, బాబు' అనే ఆర్తనాదాలు; 'ఇంతటితో ఊరుకుంటామా? పినికి తగిన శాస్త్రీయశిక్షపోతే మమ్మల్ని మారు పేరుపేరున పిలవండి!' అనే కేకలు వినిపిస్తాయి. కవి, అతని శిష్యులు రోగిన జుట్టుతో, చిరిగిన చొక్కాలతో వైవిధంగా కేకలు వేసుకుంటూ ప్రవేశిస్తారు.

ముసలి: ఏం నాయనా ఏం జరిగింది?

కవి : ఓ గుడ్డి! మళ్ళీ నువ్వొచ్చావా? నువ్వు మాపాలిటి దుశ్చకునానివి. వెళ్ళేటప్పుడు నీగుడ్డిముఖం చూశాం. అందు కనుభవిస్తున్నాం!

ముసలి: ఏం జరిగింది నాయనా?

కవి : ఈ గ్రుడ్డిసంఘం తనకోసం మేం పాటుపడుతున్నామని గ్రహించక మామీదకు చెలరేగింది.

శిష్యుడు: చెలరేగడ మేమిటి? ఇష్టమొచ్చినట్టు తన్నింది... అయ్యో, నాకాలు విరిగింది.

మరొక శిష్యుడు: నా సంగతేం చెబితావు? నా నడుమే విరిగింది.

ఇంకో శిష్యుడు: చూడండి. నా మొహమంతా ఎల్లారక్కులో...

మొదటి ప్రేక్షకుడు: బాగాజరిగింది. మాపని కొద్దిగాతగ్గింది. రెండో. ప్రేక్ష: ఊరుకో. ముసలమ్మా ఏదోఅంటుంది విను.

ముసలి: నేను మీరు వెళ్ళేటప్పుడు చెప్పేగా నాయనా, కాస్త జాగ్రత్తగా మసలుకొమ్మని. మీరు నామాట విన్నారుకాదు. సింహం ఉపేక్షించి ఊరుకున్నదని జాలు పట్టుకొని లాగితే ఏమవుతుంది ?

కవి: చెప్పొచ్చావులే ఎట్లాగై తేనేం. ఏదో తాత్కాలికంగా మాకు అపదయం లభించగానే అయిందా ?

శిష్యుడు: మళ్ళీ వెడతాం. మళ్ళీ ఢీకొంటాం. మా వర్గా న్నంతా చేరదీసుకొని దండయాత్ర ప్రారంభిస్తాం. గుడ్డిసంఘానికి బుద్ధొచ్చి మా ముందు మోకరిల్లేటట్టు చేస్తాం.

ఒక ప్రేక్షకుడు: చేస్తే ఇంకా తింటారు తన్నులు. తినండి, తినండి. చచ్చేదాకా తినండి.

శిష్యుడు: అంతిమ విజయం మాదే. సంఘాన్ని ఏంచేస్తామో చూడు.

ముసలి: మీ ఇష్టమొచ్చినట్లు చేయండి నాయనా. కాని ఒక సంగతిమాత్రం మరిచిపోవద్దు. ఈలోగా సంఘం కూడా తనని తాను రక్షించుకోవడానికి సిద్ధంగా వుంటుంది.

శిష్యుడు: ఉండనీ.

మళ్ళీ ప్రేక్షకుని ఆర్తనాదాలు, కేకలు వినిపిస్తాయి. ఎనుగు ఘోకారాలు పెట్టుకుంటూ రంగంమీదనుంచి వెళుతుంది. దానివెంట సంఘసంస్కర్త, అతని అనుచరులు ప్రవేశిస్తారు.

సంఘ సంస్కర్త: ఏమోననుకున్నా ! గుడ్డిదే ఈ సంఘం
మననేం చేస్తుందనుకున్నా ? ఒక వృషన్యాసం చెప్పి
లోబచ్చుకోలేక పోతానా అనుకున్నా. ఎంతపని
చేసింది !!!

అనుచరుడు: విగుచుకు మీదపడింది. లబో దిబో అంటే
మన మా శ్రేయేనా వినిపించుకుందా ?

సంస్కర్త: దాని ఘోరాభ్యాగ్యానికి దాన్ని విడిచిపెట్టడమే
శాగనివహించింది. ఏవో గుడ్డిదిగదా, దారి తెన్నూ
తెలియక అల్లాడుతోందిగదా, కాస్త కనువిప్పు
కగిలిస్తే, బ్రతికిపోతుందని ఆశపడ్డా.

ముసలి: మానవ సంఘంకోసం కాదుగా నాయనా, మీరు
తాపత్రయ పడింది. ప్రజల మెప్పుకోసమని చెబి
తిరిగా నెళ్ళేటప్పుడు.

అనుచరుడు: నువ్వడిగితే అన్నాం, నీదగ్గర ఏమాటఅన్నా
మేమేసలు ప్రయత్నించేది మానవసంఘ శ్రేయస్సు
కోసమే.

ముసలి: నిజంగా మీరు సంఘశ్రేయస్సుకోసం పాటుపడితే
మీకది గుడ్డిదిగానే కనిపించేదీకాదు. దాని చూపు
దానికున్నదనీ, దానిదారి దానికున్నదనీ తెలిసేది.

అనుచరుడు: దానిదారి దానికుంటే ఇక మేంచేసేదేమిటి గుడ్డి.

ముసలి: దారి నిష్కంటకం చేయొచ్చునాయనా. దారిలో
వున్న ప్రమాదాలకు నిర్మూలించి, దాని గమనాన్ని
వేగం చేయొచ్చు.

మొదటి ప్రేక్షకుడు: సెనాస్-నాగా చెప్పింది

మూడవ ప్రేక్షకుడు: ఆమె చెప్పిందంటే మనం చెప్పినట్టే,
తక్కినరోగం కదిలింది.

స్టేజీలో మళ్ళీ గోల వినిపిస్తుంది, సర్వ ఫర్మాన్.....అనే
శ్లోకం వల్లించుకుంటూ స్వాములవారు చూడావిడిగా ప్రవేశి
స్తారు. అతనివెంట 'అయ్యో, అబ్బా' అని శిష్యులు మూలుగుతూ
భయం భయంగా వెనక్కు చూసుకుంటూ ప్రవేశిస్తారు.

శిష్యురాలు: స్వాములవారినికూడా విడిచిపెట్టలేదు.

శిష్యుడు: అది గుడ్డిది. దానికి స్వాములవారనీ, స్వాములవారి
శిష్యులనీ కనిపిస్తుందా? దానికందరూ ఒకటే.

స్వాములు: సచ్చిదానంద, లోకం ఎంత పతనమైపోయింది.
చెప్పవలసినవారు వింటున్నారు; వినవలసినవారు
జెబుతున్నారు. ఓ! గుడ్డీ, నువ్వింకా ఇక్కడే
వున్నావా? తొలుగు. తొలుగు.

ముసలి: నాయనా, నీకింకా చిత్తశుద్ధి కలగకపోయే. మీరు
'మానవులు, మానవులు' అంటున్నారే; నేనుమాత్రం
ఆజాతికి చెందనిదాన్నా? నాకు చూపు లేదను
కుంటే, నామీద మీరింకా సానుభూతిని చూపి నా
కష్టాలను పారదోలడానికి ప్రయత్నించాలిగాని ఇట్లా
అసహ్యించుకుని నోస్తేస్తే భగవంతుడు హర్షిస్తాడా
నాయనా? గుడ్డిది, గుడ్డిది అని నన్ను మాటిమాటికి
శాధపెట్టడంలో మీకుగలిగే ఆనందమేమిటో నాకు
తెలియడంలేదు, ఇంత చిన్నవిషయం మీకెందుకు

అర్థం కావడంలేదో నాకు బోధపడకుండావుంది. నా గుడ్డితనాన్ని కూడా మీరు మీ స్వప్రయోజనాలకు ఉపయోగించుకోవడం ఎంత దారుణం? నామీద సానుభూతిని చూపండి మీరంతా. నే నెంత ముసలిదాన్నయినా, గుడ్డిదాన్నయినా మీకంటే అనుభవం వున్నదాన్ని. తరతరాలిచ్చి వస్తూవున్న ఆచార వ్యవహారాలను, సాంప్రదాయాలను జీర్ణించుకున్నదాన్ని. నావల్లకూడా మీకు కొంతలాభముంటుంది. నా అనుభవంలో మీకు సరైన మార్గాన్ని చూపగలను. కావలసింది నా పట్ల మీకు కొంచెం సానుభూతి.

కవి శిష్యుడు! కవి రాజులుంగానూ, వింటున్నారా? నేను మొదట్లో చెప్పలా, ఈ గుడ్డిది అచ్చంగా గుడ్డి సంఘం మాట్లాడుతున్నట్టు మాట్లాడుతున్నదని. గుడ్డి సంఘమే ఈ మారు రూపంలో వచ్చింది కవిగారూ.

కవి : నిజమే చూపులేకపోయినా, దానికళ్ళూ ఇలాగే జ్యోతుల్లా ప్రకాశిస్తూ వుంటాయి.

సంస్కర్త: నిజమే. ఇది మానవభూషణో వున్న గుడ్డి సంఘమే. వయస్సు మళ్ళినా దీని శరీరం అంత పటుత్వంగానూ ఉన్నది.

స్వాములవారు: సచ్చిదానంద. ఇది మానవసంఘ రూపమే. మానవ సంఘమునందు అగుపడినట్లే ఈమెయందును వొట్టి శరీరమే కాని ఆత్మ కాన్పించదు, మానవ

సంఘమునకు వలెనే ఈమెయు మురికి బట్టలను ధరించి నది.

శిష్యురాలు: చూస్తారేం. మన స్వాములవారిని హింసించిన మానవ సంఘం అట్లా ఎదురుగా నిలబడివుంటే అట్లా చూస్తారేం ?

కవి శిష్యుడు: ఓసి గుడ్డి. నువ్వా, మమ్మల్నింతపని చేసింది!

సంస్కర్త శిష్యుడు: నేను నిన్ను మొదటిసారి చూచినప్పుడే అనుకున్నా. ఈ రూపంలో మమ్మల్ని పంపించి, అక్కడ మారురూపంగా మమ్మల్ని హింసించావని. ఇప్పుడెక్కడికి పోతావ్.

శిష్యవర్గమంతా తన్నండి, తన్నండి, పొడవండి, కసితీరాలి. ఈ దెబ్బతో మానవ సంఘం రూపు 'హయాలి' అని కేకలేసుకుంటూ మీది మీది కెడతారు.

మొ. ప్రేక్ష: అరేరే! ముసలిదానిమీది కెడుతున్నారు.

మూడవ ప్రేక్ష: ముసలిదంటే ఎవరు? మానవసంఘమంటే మనమే. మనమీదికే వస్తున్నారు. ఇందాకటినుంచీ అంటున్న మాటలన్నీ మననే.

మొదటి ప్రేక్ష: లేవండి. ఈ అవమానాన్ని మనం సహించ కూడదు.

ప్రేక్షకుల్లో ఒక్కొక్కరు- 'చూడు మిమ్మల్ని లేపిస్తామో, మంచి, చెడ్డో లేకుండా మాట్లాడుతున్నారు. ఇందాకటి నుంచే మీరన్నవన్నీ సహించాం. ఇంకొక్కక్షణం కూడా పూరుకోం. మమ్మల్ని నూషించి, అవమానించి, బ్రతికి

పోయినవాడు ఒక్క...మాలేడు! అనే తీకలు వేసుకుంటూ కొందరు బల్లలు, కుగ్గీలు విక్లగ్నాధులుంటారు. గండనగోళం ప్రారంభమౌతుంది.

కవి : అయ్యయ్యో! ఇదేం అన్యాయం. నా ఇరవయ్యేళ్ళ కవితానుభవంతో, ఇటువంటి ఘోరం ఎక్కడా చూడలేదు.

సంస్కర్త: వాళ్ళకు దొరికితే మనల్ని బ్రతకనివ్వరు.

స్వాములు: సచ్చిదానంద

కవి : ఇంకా సచ్చిదానంద ఏమిటయ్యా! ప్రాణాలమీది కొస్తేను. పారిపోదాం పదండి.

సంస్కర్త: ఎక్కడికి పారిపోతాం? చుట్టూముట్టేశారు.

స్వాములు: సచ్చిదానంద. ఈ గుడ్డిముసల్లి మనలని ఈ అపాయంనుంచి తొలగించడానికి అవతరించిన జగన్నాథ. ఆమె శరణుపొందండి.

సంస్కర్త: ఏదీ! ఏదీ! గుడ్డిముసల్లి ఏదీ?

కవి : ఇంకెక్కడా! ప్రేక్షకుల నావహించింది. కనపడటంలా వాళ్ళమాపులు. గుడ్డిసంఘం కన్ను తెరిచింది. ఆ చూపులో మనం భస్మమవడమే, లేకపోతే మన తప్పులను తుమించమని సంఘానికి నమోవాకా లర్పించి తప్పించుకోవడమో చేయగలిగింది.

ప్రేక్షకులు ధగ్గిరికొచ్చినట్టు భవిష్యత్తు వస్తుంది.

సంస్కర్త: కవీ, త్వరగా ఏదన్నా పాటెత్తుకో! వీరి కోపాన్ని ఉపశమింపజేయ్యి.

కవి : నాగొంతు ... ఎండిపోతూవుంది ... పెగలటంలేదు.

స్వాములు: సచ్చిదానంద .: మించిపోతూవుంది కవీ ...

కవి పద్యంపత్తుకోటానికి ప్రయత్నం చేస్తాడు. కాని గొంతు పెగలదు. ఇంతలో ప్రేక్షకులు కేకలు వేసుకుంటూ వారిని చుట్టబెడతారు. కొంతమంది ప్రేక్షకులు మర్చిలూ, బెర్చిలూ విరగగొడుతుంటారు. స్వాములవారూ, సంఘ సంస్కర్తా, కవీ సైడ్ కర్చెస్ లోనుంచి పారిపోతుంటారు 'పట్టుకోండి.....ఎక్కడికి పోతారు? పట్టుకోండి' అంటూ ప్రేక్షకులు వెంటపడతారు.....రకరకాల గోలతో హాలు దద్దరిల్లిపోతూవుంటుంది.

ఇక పారిపోతున్న కవినీ, సంఘ సంస్కర్తనీ, స్వాములవారినీ పట్టుకోగలగారా లేదా అనే సంగతి, ఒకనేళ్ల పట్టుకొనిఉంటే ఏమిచేశారనే సంగతి, అనవసరమైన సంగతులు. అందుకని నేనా విషయం ప్రస్తావించకుండా వదిలివేశాను.

మిగిలిన కథ

పాత్రలు :

కవి	కథానాయిక హేమాంగిని
కవి భార్య	ప్రొడ్యూసర్
ప్రొడ్యూసర్ మేనేజర్	ప్రొడ్యూసర్ మిత్రులు
డైరెక్టరు

కవిశిల్పం. కవిభార్య, కవి మాట్లాడుకుంటూ వుంటారు.

కవి భార్య: ఆ ధనాధన్ ఫిల్మువాళ్ళు—

కవి : ధనాధన్ ఏమిటి? అధనాధన.

క.భా: అదేవో నాకు సరిగ్గారాదు. ఆ ఫిల్ము డైరెక్టరు మీకోసం ఎన్నోసార్లు కబురు చేశారండీ! 'ఇవ్వాలొస్తారు, రేపొస్తారు' అని చెప్పడానికి నాకు సిగ్గే సింది. ఏమో పాపం! మొన్న మనకివ్వవలసిన డబ్బు కూడా పంపించివేశారు.

కవి : ఆయన కష్టసుఖాలు తెలిసిన మనిషి. డబ్బు విషయంలో ఎప్పుడూ పేచీలేదు. ఎగ్రిమెంటు అవటంతోనే సగం డబ్బు ఇచ్చేశారు. ఈనాళ్ళ నెలల నుంచీ ఆర్థిక శాధలులేకుండా వున్నామంటే, ఆయన మంచివల్లేగా.

క.భా: మీరంటే చాలా అభిమానమల్లెక్కూడా వుంది.
ఎప్పుడూ మిమ్మల్ని కలవరిస్తూ వుంటారు.

కవి : అవును. మరి నాశక్తి సామర్థ్యాలను గమనించినవాడు.
బయట కారు ఆగిన శబ్దం వినిపిస్తుంది.

క.భా: మీకోసం ఎవరో వచ్చినట్టున్నారు.

గొంతు: (బయటనుంచి) కవిగారూ ! కవిగారూ !

క.భా: ఆయనేనండీ. గోజూ మీకోసం వచ్చేది.

కవి : ఆయనా ! ఆధునాధన ఫిలింస్ ప్రొడక్షన్ మేనేజరు
గారు.

ప్రొ.మే: (ప్రవేశించి) కవిగారూ !

కవి : అయ్యా ! దయచేయండి. దయచేయండి.

ప్రొ.మే: అబ్బ !! యిప్పటికీ మిమ్మల్ని పట్టకోగలిగాం
అన్నమాట. తిరిగి తిరిగి ప్రాణాలమీదకు వచ్చింది,

కవి : ఊమిఁచాలి. ఈమధ్య నేను పూర్ణోలేను.

ప్రొ.మే: అవునట. మీ ఆవిడ చెప్పారు. మీకొక సంతోష
కరమైన వార్త చెప్పటానికి వచ్చాను. మన పిక్కరు
పూర్తయింది.

కవి : ఆ ! నిజమా !

ప్రొ.మే: ఇవ్వాలి పూర్తి పిక్చర్ వేస్తున్నాం. అందుకనే
మిమ్మల్ని డైరెక్టరుగారు పున్నవాణ్ణి పున్నట్టుగా
తీసుకురమ్మని పంపారు.

కవి : ఇదుగో ఊణంలో వచ్చేస్తాను. సీతా! సీతా! ఆ
లాల్చి ... సిల్కుది పైపంచెకూడ యివ్వు ...
జరీ అంచుది.

కవి. భా: పెప్టెగో వున్నాయి, గదిలో.

కవి : పద, పద, త్వరగా యివ్వు... ఊణంలో వచ్చేస్తాను.
ప్రా. మే: త్వరగా కాసియండి, డైరెక్టరుగారు మీకోసం
ఎదురుచూస్తు వుంటారు.

*

*

*

కవీ, కవిభార్య లోపలగదిలో

కవి : సీతా! ఇక మన కష్టాలు గట్టెక్కినాయి. నా కథ
చిత్రంగా బయటికివస్తే ఆంధ్రులు తప్పకుండా ఆద
రిస్తారు. పజలందరికీ నా శక్తి సామర్థ్యాలు తెలు
స్తాయి. కీర్తికి కీర్తి, ధనానికి ధనం.

కవి. భా: స్నోహోషమే నగంబలం... మీరు త్వరగా వెళ్ళండి.
ఆలస్యమైతే డైరెక్టరుగారు ఏమన్నా అనుకుంటా
రేమో!! (కవిభార్య బట్టలుతీసి ఇస్తుంది, కవి త్వర
త్వరగా వేసుకుంటాడు.)

*

*

*

అధునాధన ఫిలింసు వారి ఆఫీసు. డైరెక్టరుగది. పుస్తకాలు, ఫిలిం
టిన్ను దొంగిల్లుగా వేర్చి ఉంటాయి. చుట్టూ గోడలకు, ఆ కంపెనీ
వారు తీసిన చిత్రాల్లోని ప్రముఖసాత్రధారుల ఫోటోలు వేలాడుతూ
వుంటాయి. డైరెక్టరు రివాల్వింగ్ ఛైర్ లో కూర్చుని ఉంటాడు.
తలకు నూటిగా వైస్ ఫోన్ తిరుగుతూ వుంటుంది. ప్రక్కనవున్న

కుర్చీలో కథానాయిక 'హేమంగీ' ఎదురుగావున్న కుర్చీలో ప్రొడ్యూసర్, భీమరావ్ కూర్చుని వుంటారు.

డైరె : ఈ పిక్చర్లో తారామండలంలో దేదీప్యమానంగా వెలిగిపోతావు హేమా ! నీ అందాన్ని నేను ఎక్స్ ప్లాయిట్ చేసినంత మరే డైరెక్టర్ చేయలేడు. నేను తీసిన యాంగిల్స్ నే తీసిన షాట్స్ మరెవ్వరికీ చాతకావు. ఈ క్లబ్ తీశానుచూడు. డిస్ట్రిబ్యూటర్లు గుమ్మైపోవాలి. మాట్లాడవేం హేమా ! నీవాకటి గునించావోలేదో ! నేను అందరి డైరెక్టరులకుమల్లే కాదు, ప్రతి పిక్చరులోనూ ఏదో ఒక నూతనత్వం చూపిస్తూనే వున్నాను.

ప్రొడ్యూ : చిత్తం, పేపర్ల వాళ్లు.....

డైరె : ఛో ! పేపర్లవాళ్ళ మాట నా దగ్గర ఎత్తకు. వాళ్ళకి సినిమా అంటే ఏమిటో తెలియదు. చేతికి వచ్చినట్టు వ్రాస్తారు. ఈసారి మన పిక్చర్లో వాళ్ళని చెక్కేశాను చూశావుగా. లవ్ సీన్ లో హేమాంగీచే యిప్పించిన పువన్యాసం విని వాళ్ళింకా తలెత్తుకుని తిరగలరా ?

ప్రొడ్యూ : అబ్బే ! పేపర్లు కట్టేసుకుని, చంకన పెట్టుకుని యీ పూరు వదిలేసి వెళ్ళాల్సిందే !

డైరె : దట్ యీస్ యిట్ ...మరి మన చిత్రం యివ్వాలి చూద్దామనుకున్నామా ! కవిగారేదీ, యింకా రాలే

దేం ? లేచావేం ? హేమా ! ప్రాజెక్షన్ చూడ్డానికి వస్తావుగా. సరే, గుడ్ బై !

హేమాంగిని వెళ్తుంది. కవీ, ప్రాజెక్షన్ మేనేజరు ప్రసేషిస్తారు.

ప్రామ్యూ : కవిగారు వచ్చారు.

డైరె : వచ్చామా ! యిన్నాళ్ళకి.

కవి : ఏదో...

డైరె : పోన్లెండి ! బయలుదేరుదామా ? ... టైమయింది.

కవి : అలాగే.

(కాగ్లో కవీ, డైరెక్షనూ వెళ్తూఉంటారు.)

డైరె : కవిగారూ ! మీ కథలో కొద్దిగా మార్పులు చేశాను.

అబ్బే ! పెద్దమార్పులు ఏవీలేవు. పిక్చరీయల్ బ్యూటీ కని చిన్న చిన్న మార్పులు చేశాను. (కవి ఉలిక్కి పడతాడు) మీరు కథానాయికని బీదపిల్లని చేశారు చూడండి, నేను ఒక ధనవంతుని బిడ్డను చేశాను.

కవి : అయ్యయ్యో !! ఐతే కథ అంతా చచ్చినట్లే.

డైరె : అబ్బే, చాలా చిన్నమార్పు-హేమాంగివంటి స్టార్ ని చిరేపిరి బట్టలు వేసి, ఒక గుడిశలో పెడితే ఏంబాగుంటుంది చెప్పండి. అందుకని ఓ పెద్ద సెట్టువేసి ధన వంతుడి కూతుర్ని చేశాను, మీ “పడచు పిల్ల” పిక్చర్లో.

కవి : అయ్యో ! నాకథ పేరు ‘పడుచుపిల్ల’ కాదండి ‘విశ్వప్రేమ’

డైరె : రెంటికి ఏమంత భేదంచచ్చిందిలే. అంతేకాకుండా విశ్వసేమ అంటే, మాబోకి ఏం అర్థమవుతుంది? 'షడుచుపిల్ల' అనగానే, అందులో ఏదోవుందని జనం తంజోడతండాలుగా వస్తారు. అందుకని 'విశ్వసేమ'ను 'షడుచుపిల్ల'గా మార్చాను. మీకథలో రాజారావు భార్యవున్నది చూడండి—

కవి : రాజారావుకి భార్యలేదు కనుక. ఉన్నది చెల్లెలు.

డైరె : అవును. నిజమే. చెప్పటం మరిచాను. ఆచెల్లెల్ని భార్యగా మార్చాను. అలాచెయ్యకపోతే కథలో గ్రిప్ లేకుండా పోతుంది. కారెక్టర్స్ కి కాంట్రాస్టు ఉండదు. ఏమంటారు?

కవి : చిత్తం. ఇంకానేను అనేదేముందండీ! ఇంకా ఏమేమి మార్పులు చేశారో సెలవిస్తారా?

డైరె : ఆ... .. పెద్ద మార్పులు ఏవీలేవు. ఏవో సినిమాకు అవసరమైన మార్పులు అక్కడక్కడ చేశాను. చూద్దరుగానిగా. మీ కథనుచూసి మీరే ఆశ్చర్య పోతారంటే సమ్మంది.

కవి : చిత్తం—ఆపని ఇప్పుడే మొదలయిందండీ!

కారు గమ్యస్థానం చేరుకుంటుంది.

* , * , *

ప్రాజక్షనుగది. డైరెక్టరూ, కవి ప్రసేషిస్తారు. ప్రాడ్యూసరూ, అతని మిత్రులు అంతకుముందే కూర్చుని వుంటారు.

డైరె : అంతా సిద్ధంగావుందా ? అందరూ వచ్చారా ?

ప్రొ : చిత్తం.

డైరె : హీరోయన్ ?

ప్రొ : బాక్సులో కూర్చున్నదిండి.

డైరె : సరే. దయచేయండి. ఈఫాన్కింద కూర్చుందాం. మరొకమాట మర్చిపోయాను కవిగారూ. మరొక చిన్న మామూలుకూడా షూతోచెప్పాలి. మన కథా నాయకుడికి బాక్సింగ్ సీను ఒకటి పెట్టాను.

కవి : అయ్యయో ! అదేమిటండి ? మన కథానాయకుడు చదువుకున్నవాడు. సంస్కారం వున్నవాడూ, పెద్ద సైంఫోనీ అతనికి బాక్సింగ్ గేమిటండి ?

డైరె : అట్లా అంటే ఎలాగండి ! బాక్సింగ్ సీను పూట్టానికి ఎంతమంది జనం వస్తారనుకుంటారూ ! వాళ్ళ రుచు లకు కాశర్ చేయకపోతే ఏంలాభం ?

కవి : మన కథానాయకుడు ఎన్నడూ వ్యాయామం కూడా చేసినవాడు కాడే.

డైరె : ఆ ఏర్పాటు నేను చేశాను. అదే స్ట్రోక్ ఆఫ్ జీని యస్. కథానాయకుడు హార్సరేసెన్లో తనకున్న డబ్బంతా పోగొట్టుకుంటాడు. టెంపోకోసం హార్సరేసెన్ కూడా ఏర్పాటు చేశాలెండి. చేతిలో పైసా వుండదు కథానాయకుడికి. తల్లిదండ్రులను పోషించాలి. ఏం చేస్తాడూ ? బాక్సింగ్ నేర్చుకుని సంపాదన లోకి దిగుతాడు. తల్లి తండ్రులకోసం యిలా కష్ట

పడటం ఎటువంటి సెంటిమెంట్లో చూడండి. ప్రేక్షకుల హృదయాలు శరిసి నీరవ్వాలి. అక్కడ హీరో వరల్డ్ ఛాంపియన్తో పోట్లాడుతూ వుంటాడు. ఇక్కడ తల్లి తండ్రులు 'హరేరామా, హరేరామా' అని పూజచేస్తూ వుంటారు. అక్కడ పోట్లాట, యిక్కడ పూజ, — ఇంటర్కాట్స్ - టెంపోరైజేషన్ - చివరికి తల్లి తండ్రుల పూజా ప్రభావంవల్ల పండెం గెలుస్తాడు. మాశారా మజా. ప్రేక్షకులు కరతాళ ధ్వనులు చేయవలసిందే!!

కవి : చిత్తిం. కాని...

డైరె : అబ్బే యిప్పుడేం మాట్లాడవద్దు. విక్టరు చూసిన తర్వాత చెబుదురుగాని, మీ కథని చూపడంలో ఎటు షూటి అద్భుతమైన టెక్నిక్ను యడాప్ట్ చేశానో మీకే తెలుస్తుంది. మీ కళ్ళు మీరే నమ్మరు.

ప్రాడక్షన్ మేనేజరు వచ్చి డైరెక్టరుకూ, కవికీ డిస్కస్సింగుస్తాడు.

డైరె : ఏమిటి ఆలస్యం? యు కెన్ స్టార్ట్.

ప్రా. మే: అయిపోయిందండీ రీల్సు జాయిన్ చేస్తున్నారు.

డైరె : ఇంతకాలం అసిస్టెంట్సు ఏం చేస్తున్నారు? ఎంత ప్లాప్ వుండి ఏ లాభం? అన్నీ నేనే వడ్చుకోవలసి వచ్చే.

తెరపై గంట మోగుతుంది.

ప్రా. మే: అదిగోనండీ మొదలుపెడుతున్నారు.

సినిమా వాద్యసంగీతం : సినిమా ప్రాజక్షన్ ప్రారంభిస్తారు.

జైరె : చూశారండీ కవిగారూ. పైటిల్స్ అన్నీ కొండల మీద రాయించాను. ?

కవి : బాగానేవుంది కానీండి, భావం నాకర్థం కావటం లేదు. మన కథ అచ్చంగా మైదానంలో జరిగే కథ. అటువంటప్పుడు ఈ కొండలతో మొదలుపెట్టడంలో అర్థం ?

జైరె : ప్రతిదానికి అర్థంకోసం వెతికితే ఎల్లా కవి ! ప్లిస్ట్రియల్ బ్యూటీకోసం, కొన్నిదృశ్యాలు, సన్నివేశాలు కల్పించుకోవడంలోనే వున్నది జైరెక్టర్ ప్రతిభ. పైటిల్స్కి బాక గ్రాండుగా కొండలు పెట్టాలనే ఉద్దేశంతో కథలో చిన్న మార్పుచేశాను. కథానాయకుడు కష్టాలు భరించలేక ఆత్మహత్య చేసుకోవాలని, ఒక కొండ ఎక్కి క్రిందికి దూక ప్రయత్నిస్తాడు. ఆ మార్క్ ఓయూగిల్లోనుంచి తీసుకొనేటప్పటికి అద్భుతంగా వచ్చింది.

కవి : అదేమిటండీ ! మన కథానాయకుడు చీటికి మాటికి ఆత్మహత్య చేసుకోవటానికి ప్రయత్నించడు.

జైరె : అట్లా అని ఊహించటే ఎల్లా చెప్పండి. స్వభావంలో వెరైటీ లేకపోతే కారెక్టర్ డల్ అవుతుంది. ఒకప్పుడు ఒక రకంగా, మరొకప్పుడు మరొకరకంగా వున్నప్పుడే మజా. (కవి నిట్టూరుస్తాడు)

జైరె : అదిగో మీ పేరు, చూశారా ! ఎంత పెద్ద అక్షరాలలో వేయించానో. మీరు కవులు. కోయిల

లంటే మీకు ఇష్టం. అందుకని మీ పేరు కోయిల నోట్లోంచి వస్తున్న గానవాహినిగా వేయించాను. ఈ పిచ్చిగ్లో అంతా కొత్త టెక్నిక్ వర్పాటు చేశా లెండి.

తెరవై రైల్.

కవి : ఎక్కడికండి ఆ రైలు వెళుతూవుంది ?

డైరె : చికాకోల్-కథానాయిక పూరు.

కవి : ఎందుకో ?

డైరె : ఊరికేనే. అక్కడ కథ కొంచెం డల్ అయితే, టెంపోకోసం వర్పాటు చేశాను.

కవి : హతోస్మి ! హతోస్మి !

తెరవై మోహనాంగిపాట. పాట తేలికపాటు ప్రేమ పాటగా వుంటుంది, హా ప్రియాతో ప్రారంభమై.

కవి : పెద్దయింటి పిల్లే- అటువంటి పేలవమైన పాట పాడించారేం ?

డైరె : మీకు మాస్ సైకాలజీ తెలియకపోతే పూరుకోండి. ఆమాత్రం మజాఅన్నా లేకపోతే డబ్బెట్టావోస్తుంది!

కవి : నేను చాలాగోజులనుంచీ కథలు రాస్తున్నానండి ! ఆంధ్రలోకం బాగానే హర్షిస్తుంది. ఆంధ్రుల రుచులు నాకు తెలియనివికావు.

డైరె : కథ టెక్నిక్ నేరు; సినిమా టెక్నిక్ వేరు. కవి, మీరది తెలుసుకోవాలి. అదిగదిగో, అదిమాడు... ఎటువంటి సంభాషణ కథానాయికనోట ఉంచానో.

కెరవై కన్యానాయిక మాట్లాడుచూవుంది.

“సోదర సోదరీమణుల్యాగా! హిందు, జొద్ధ, సిక్కు, జైన, పారశీక, ముసల్మాన్, క్రైస్తవులారా!

ఒకానొకప్పుడు అమృత వాహినులు ప్రవహించిన మన భాగత ఖండంగో, మందార, మకరంద మాధుర్యమున కేలియాడిన యీ పుణ్యభూమిలో, నేడు క్షోధాపీడితులై అన్నమో, రామచంద్రా యని అల్లల్లాడు దరిద్రనారాయణుల ఆక్రంద ధ్వనులు మిన్నముట్లుచున్నవి. చతుస్సాగర, షర్యంత భూమండలాన్ని ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంగా ఏలిన విష్వక్సేన, విక్రమాదిత్య, హరిశ్చంద్ర. నల, నృగ, నశుష, భగీరథు, భరత, మాంధాతాది మహారాజులు తమ భూభృంగ నిక్షేపములో గడగడ లాడించిన యీ పుణ్యప్రదేశలలో ఎంతటి అరాజకము! ఎంతటి అసూయా! ఎంతటి నిరాదరణ! ఎంతటి నిర్దయ! అన్నేదమ్ములకింతటి అకారణ కలహము! భూస్వాములను కోసిన రక్తము, కర్షకులను కోసిన పాటూనా? ఏమి యీ విపరీతము! ఏమి యీ వింత! ఏమి యీ తీశ్చర్యము! ఆస్పంద మిళింద సుందర వికసిత కుసుమరాజమాన మల్లికామతల్లికే విభ్రమాణ కారిణులగుచు, సుందరీమణులు దృష్టిసారించుచున్నారు.

కరతాళ ధ్వనులు.

డైరె : చూశారా కవీ! విప్లవం, ప్రజారాజ్య స్థాపన అన్నీ ఒక్కదెబ్బతో సాధించాను,

కవి : కాని, మన కథ క్షేం సంబంధమండీ.

డైరె : సంబంధం లేదని పూరుకుంటా మటయ్యా! వెర్రి వాడా? ఇటువంటి స్టార్ దొరికినప్పుడు అన్నివిధాలా ఎక్స్‌ప్లానెయిట్ చెయ్యాలిసిందే. పిక్చర్లో బర్నింగ్ ప్రాబ్లమ్స్ లేకపోతే ఎలాచెప్పు?

కవి : చిత్తం. ఇక నేను చెప్పేది ఏమీలేదండీ.

తెరవై ఉప్పెన.

కవి : ఈ పుప్పెన ఎందుకండీ పెట్టారు.

డైరె : క్లయిమాక్సుకోసం. అందుకనే కథ టెక్నిక్ వేరు, సినిమా టెక్నిక్ వేరు అని మొత్తుకునేది.

కవి : అలాగా! అయ్యయ్యో! కథానాయిక ఆ దుర్మార్గుడి వొళ్ళో కూర్చుందేం? అయ్యో! అతిడు ఆమెని ముట్టుకుంటేనే భస్మం కావలసిందే? అతని వొళ్లో ఎలా కూర్చుందండీ?

డైరె : తొందర పడకండి. ఆవిడ ఎవరో తెలుసా? హేమాంగి.

కవి : అయితే?

డైరె : హేమాంగిని ఆటోజ్ లో తియ్యగలిగాడూ, ఏడైరెక్టరన్నా? చూస్తారుగారేపు, ఇసుక వేసినారాలని జనం. గ్రేట్ బాక్సాఫీస్ హిట్.

కవి : ఓరి, నీహిట్ బంగారం గానూ!

డైరె : అదేమిటి కవీ!...మీ కవులకున్న రోగమే ఇది... ఏమేమిటో ఊహిస్తారు...అవన్నీ కాగితం మీద

పెడతారు వాటినిన్నిటినీ మేము సినిమాకు
సర్దుకునేటప్పటికి తల్లవాణ్ణం లోకకి వస్తుంది.

కవి : అయితే నాకొక సంగతి అడుగుదామని ఉండండి
డైరెక్టరుగారూ...

డైరె : అడుగు కవీ.

కవి : నా కథలో, మీరు చేసిన మార్పులు పోగా ఇక
మిగిలించేమి ఉండీ!!

డైరెక్టరు ఇంతంత కష్టపేసుకుని కవిని ఎగాదిగా చూస్తూఉంటాడు.

— ... —

వెంకటయ్య మంకుపట్టు

పాత్రలు :

వెంకటయ్య

రామానందం

సీతయ్య

కాంతమ్మ

శులసెమ్మ

డాక్టరు

వెంకటయ్య డస్కుముందు కూర్చుని రూపాయిలు లెక్క పెట్టుకుంటూ వుంటాడు. ఎదురుగా సీతయ్య వుంటాడు.

వెంకటయ్య : అరవై, అరవైఅయిదు, డెబ్బై, డెబ్బై అయిదు... ఏం సీతయ్యా ఇంకా కొద్దవవుంచావే?

సీతయ్య : ఎంత ఇవ్వదేలానంటి?

వెంక : తొమ్మిది ఎనిమిదిరూపాయిల ఏడణాలు ఇవ్వదేలావ్!

సీత : అంత మొత్తమా? అంత మొత్తం ఉందా వెంకటయ్య గారూ! ఎక్కడో తప్పిలు పడివుంటుంది. మళ్ళీ ఒక్కసారి లెక్క చూడండి.

వెంక : బాగుంది. అయితే నేనేం కలిపానంటానా లెక్కల్లో!

సీత : అయ్యయ్యా... నేను అంతమాట ఎట్లా అంటాను వెంకటయ్యగారూ... కష్టాల్లో ఆడుకున్నారు. కాకపోతే, నా మతికి నేను తీసుకుంది అంత ఉన్నట్లు జ్ఞాపకం లేదు.

వెంక : ఎట్లా జ్ఞాపకం వుంటుంది! 'ఇదుగో ప్రాణం మీదకు వచ్చింది. అదుగో ప్రాణం మీదకు వచ్చింది' అని

అయిదులూ, పదులూ తీసుకుంటివి. ఇన్నాల్సి వచ్చేప్పటికే...

సీత : లేదండీ వెంకటసుబ్బయ్యగారూ, మీరేమో అనుకోకండి... ఎంత ఇవ్వదేలానో చెప్పండి... అలాగే ఇచ్చుకుంటాను.

వెంక : కనపడుతూనే వుండగా ఇంకా అడుగుతా వెందుకు సీతయ్యా. నువ్వు ఇవ్వవలసిన అసలు ఫాయదాలు, ఇవ్వాలికి తేలిన మొత్తం, తొంభైపనిమిది రూపాయల ఏడణాలు; ఇచ్చింది డైబ్బెలియిదు రూపాయలు... ఇంకా ఇరవైమూడు రూపాయల ఏడణాలు ఇవ్వాలి... మాట్లాడవే?

సీత : చాలా కష్టాల్లో వున్నాను వెంకటయ్యగారూ... మీకు తెలియం దేముంది? ... ఒక్కగాను ఒక్కకొడుకు వుంటే బలవంతపు చావు చచ్చాడు... వున్నవాక్కూతురూ మొగుణ్ని పోగొట్టుకుని, గంపెడు పిల్లల్ని వేసుకుని, నా కొంపకే జేరింది...

వెంక : ఇదన్నీ నాకెందుకు చెబుతావ్ సీతయ్యా? నీకుటుంబ భారం మోస్తానని నేనెప్పుడైనా హామీ ఇచ్చానా? ఎవరికి వుండే కష్టాలు వారికి వుంటే. 'ఎంత చెట్టుకి అంత గాల్చి' అన్నారు.

సీత : ఆ మాట నేను కాదనటం లేదు వెంకటయ్యగారూ. ఆనాడు నా అవుసరం కొద్దే అనుకోండి - మీరు

ఎంత వడ్డి అడిగితే అంతకీ సరే, అన్నాను... పేరు అందరూ తీసుకున్నట్టు లెక్క కట్టారంటే నన్ను...

వెంక: అయితే వడ్డి తగ్గించమనేనా సువ్వనేది! ఈమాట ఏమొహం పెట్టుకొని అడుగుతున్నావు సీతయ్యా! అప్పుడు నాదగ్గట వెసులుబాటు కాదంటే, ఎంత కైనా ఇవ్వమని కాళ్ళావేళ్ళా పడి, ఇప్పుడిమాటలా! నాదగ్గట ఈ నంగి నంగి మాటలు సాగవు... .. మిగతాడబ్బు వారం రోజుల్లో సగ్గావో సర్దావు... లేకపోతే ఏం చేస్తానోచూడు...

సీత : మొరంత గట్టిగా అడిగితే తప్పేదేముంది వెంకటయ్య గారూ? ఉన్న అనివారం పోయింది. తలదాచుకునే కొంప పోయింది. ఇక మిగిలింది ఒక్క బట్టే. దాన్ని అయినకాడికి తెగనమ్మి మీ అప్పు తీరుస్తాను.

వెంక: అది నీ ఇష్టం. నువ్వెట్లాగన్నా తీర్చు. ఇక నీ అప్పు వారం రోజులకంటే వొక్క-గడియ ఆపడానికి వీల్లేదు.

సీత : కోపం తెచ్చుకోకండి వెంకటయ్యగారూ. మీ అప్పు దమ్మిడిలతోసహా తీరుస్తాను... .. వెళ్ళివస్తా... .. (సీతయ్య వెళతాడు) మలపవెనవలు... .. ఇవ్వాలి వొచ్చేటప్పటికి నానా ఏడుపులూనూ! తీసుకునే టప్పుడు ఉండక్కర్లా!... తులిసెమ్మా! తులిసెమ్మా! ఎక్కడ చచ్చారే అందరూనూ...?

తులి : (ప్రవేశించి) ఏం నాన్నా?

వెంక: అబ్బాయి ఎక్కడున్నాడే?

తులి : ఇంకెక్కడుంటాడునాన్నా? ... నీ కోడలు, ఇంట్లో వుంటే వంటపని చేయబడితుందని, ఏదో పనిఉన్నట్లు పశువుల కొట్టంలోకి వెళ్ళింది. ఇంకేం, తనుకూడా అక్కడకు జేరివుంటాడు.

వెంక : వాడికోసం నేను 'నానాగడ్డి' కరిచి సంపాదించట మునూ, వాడిమో పెళ్ళాంకోజేరి తై తెక్కలాడట మునూ! వీడి మొహానికితోడు... ఏవో మీటింగు లట!... ఏదో పూరిని ఉద్ధరిస్తాడట! పెళ్ళాన్ని విడిచి పెట్టి వొక్క గడియ వుండలేని నాప!!

*

*

*

మేస్తున్న పశువుల మెడలోని గంటయూ, మువ్వయూ, ఆవుల అంబారవముయూ వినిపిస్తూ వుంటే. బాక్ గ్రాండులో వెంకిటయ్య కుమారుడు పశువులకు గడ్డివేస్తుంటాడు. దూరంగా ఉతని భార్య కాంతమ్మ గోడకు పిడకలు కొడుతూ వుంటుంది.

రామ : ఏం చేస్తున్నావ్, కాంతా?

కాంత : అబ్బబ్బబ్బ... ఎన్నిసార్లు చెప్పానండీ... చెప్పిచెప్పి నోరు కాయకాసి పోతూవుంది...

రామ : మళ్ళీ ఇంకొకసారి చెబితే, నీ సొమ్మేం పోయింది కాంతా?... వినాలని వుంది.

కాంత : గోడకు పిడకలు కొడుతున్నానండీ...

రామ : ఏమిటి? దగ్గరకు రమ్మంటున్నావా?... ఇదుగో వస్తున్నా (దగ్గరకు వెళ్ళి) ఎందుకు కాంతా, పిలిచావు?

కాంత: (నవ్వుతూ, సిగ్గుపడుతూ) బాగుంది ... మీశానా తనం చూపటానికి నేనొకదాన్ని దొరికాను ... అది సరేగానీండి... ఏమిటి ప్రాద్దున్నే లేచి మామగారితో కీచులాడుతున్నారు ?

రామ: మామూలే...

కాంత: అంటే ?

రామ: చూడు కాంతా, మనం కొద్దోగొప్పో ఉన్నవాళ్ళం గదా. ఈ పశువుల్ని దొడ్లోనే వుంచుకోవటం ఎందుకు చెప్పు... ఒక ప్రక్క ఈపోగూ, వొక ప్రక్క ఈ ముళ్ళకంపా, ఈ పశువులగలీజూ ఇందంతా ఎంత అనాలోగ్యం చెప్పు... 'ఇదంతా రోగాలకుమూలం- పశువులకొట్టం ప్రత్యేకంగా వేయించి ఇదంతా బాగుచేయించకూడదా?' అన్నా...

కాంత: వారే మన్నారు...!

రామ: ఇంతఎత్తున లేచాటా—'రోగాలువ స్తయ్యారోగాలు! నాకు రావేం? నాకిప్పుడు డెబ్బయ్యోపడి - చిరున చీదిఎరుగను... పనీపాటా లేకుండా పోతులల్లే తిని తిరుగుతూంటే రోగాలు వస్తయ్..... వీటికెందు కొస్తయ్!' అని నానామాటలూ అన్నారు.

కాంత: అంటే అన్నారుగాని చీటికీమాటికీ వారితో మాటా మాటా పెంచుకోకండి... ఏదో పెద్దవాడు... వారిఅల వాట్లు పోరికున్నయ్... అలవాట్లను అకస్మాత్తుగా మార్చుకోమంటే ఎవ్వరికైనా కష్టంగా వుంటుంది చూడండి !

రామ: అసలు మాట చొరనివ్వంజే!

కాంత: పోనీలేద్దురూ...

తులి : (లోపలనుంచి) కాంతమ్మా! ... కాంతమ్మా!

కాంత: అదిగో వాడిన వస్తోంది. మీరు వెళ్ళండి ... పని చేయకుండా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చున్నాం అంటుంది.

రామ: రానే వచ్చింది.

తులి : (దూరాన్నుంచి) ఏం చేస్తున్నావే?

కాంత: పిడకలు చేస్తున్నా వాడినా...

తులి : ప్రొద్దుటినుంచీ చేస్తున్నావ్! ... ఇంతచిట్టు పోగు చేశాన్ జేనికి?

కాంత: చిట్టు లేకుండా పిడకలు చెయ్యటం ఎట్లా వాడినా?

తులి : అదేమిట అన్నీ నీకే తెలిసినట్లు మాట్లాడతావ్? కాస్త వెలిబూడిద ముందువేసుకుని చేసుకోరాదా? ఇంతే చిట్టు పాడుచేసుకొని పిడకలు చేస్తే ఏం; చెయ్యకపోతే యేం? వెనకటికి ఎవరో అన్నారుటలే 'లాభాలు గూబల్లోకి వచ్చినయ్య'ని... అట్లా ఉంది నీ పని...

కాంత: ఇకనుంచి నువ్వు చెప్పినట్లే చేస్తాలే వాడినా...

తులి : ఏమోనమ్మా ... మీ యిష్టం ... నేనేదో చుట్టపు చూపుగా వచ్చి నాలుగురోజులు వుండిపోయేదానికై ... గాకెందుకీ గొడవలన్నీ ... నువ్వేం చేస్తున్నావురా ఇక్కడా?

రామ: కాంతానికి పిడకలు చెయ్యటం నేర్చుకున్నానక్కా.

తులి : ఒరేయ్ ... పెద్దదాన్ని ... పై వెచ్చ అక్కని ...
నాతోనట్రా నీ పరియాచకాలు.

రామ: పరియాచకం కాదక్కా. నిజమే... కాంతానికి పిడకలు చెయ్యడం బూత్తిగా రాదు. వచ్చిందైతే వెలిబూడిదతో చెయ్యక, చిట్టుతో చేస్తూందా అక్కా!

కాంత: ఊరుకోండి ... ఎవ్వరైనా వింటే నవ్విపోతారు ... ఆయనమాటలు నువ్వు పట్టించుకోకు వదినా!

తులి : ఏమోనమ్మా... కన్నవారింటిమీదవున్న మమకారం కొద్ది నాలుగు రోజులునుండి పోదామని వచ్చా. వారు అననే అన్నారు... 'నీతల్లి అనే వస్తువుకాస్తా ధాటిపోయిం తర్వాత, అక్కడ నిన్ను పలకరించే దిక్కెవరే పిచ్చిదానా' అని... ఉండబట్టలేకవచ్చా. వచ్చినందుకు మీ అందరిచేతా మాటలుపడుతున్నా.

వెళ్తుంది.

కాంత: పెద్దావిడతో మీ కేమిటండీ ఆపరియాచకం... కాస్త మంచిమాట అంజు మీ నోటి ముత్యాలు ఏమి రాలిపోతై?

రామ: ఏమో కాంతా... ఈ పరిస్థితిని నేను ఎక్కువకాలం భరించలేను.

కాంత: సరేలండి... వెళ్ళి మీ పని చూసుకోండి... నేనూ ఈ కాస్తాపనీ పూర్తిచేసుకుని, వాద్దినాకి వంటపనిలో

సహాయపడాలి. చుట్టపు చూపుగా వొచ్చినావిడతో
పని చేయించుకోవటం మనకేం మర్యాద? ...

రామానుజుడు పసుపులకొట్టంబోకి వెళ్ళుతూ వుంటాడు. కాంతమ్మ పిడకలు
కొట్టటానికి గోడపగ్గరకు వెళ్ళుతుంది. ఆ సెకాలిలో ముల్లుగుచ్చుకుంటుంది

కాంత: అబ్బబ్బ... అయ్యయ్యో...

రామ: ఏమిటి కాంతా? (పగులెత్తుకుంటూ వస్తాడు)

కాంత: కాల్లో ముల్లు విరిగిందండీ..

రామ: ఏదీ? ... (పాదం పట్టుకుంటాడు)

కాంత: అబ్బ! వదలండి.

రామ: చాలా లోతును దిగబడింది.

కాంత: అయ్యయ్యో... అబ్బో... బాధగా వుందండీ...

రామ: కాస్త ఓపిక పట్టు కాంతా... లాగేస్తాను.ః.

ముల్లు తీస్తాడు.

కాంత: అయ్యో!!

రామ: ఆ! ఇదిగో... ఎంత పెద్ద ముల్లు! ఇంట్లోకి పద...

కట్టు కట్టించుకుందువు గాని ... నన్ను పట్టుకు
నడువు...

*

*

*

ఇంట్లో గది, కాంతమ్మ మంచంమీద పడుకొని మూలుగుతూ
వుంటుంది. జ్వరం తీవ్రంగా వుంటుంది. రామానుజుడు పక్కన
కూర్చొని వుంటాడు. నీతయ్య దగ్గర్లో నిలబడి వుంటాడు.

కాంత: ఎవ్వరో పిలుస్తున్నారు...నన్ను రమ్మంటున్నారు.
 ఓ! ఎంతవెలుగు! ఎక్కడచూసినా దీపాలే! ...
 అంతా దీపావళిచేసుకుంటున్నారు. (మూలుగుతుంది)

రామ: కాంతా! కాంతా!

కాంత: ఎవ్వరు? ... ఎక్కడో విన్నట్లుంది పిలుపు?

రామ: నేనే కాంతా... ఇటుచూడు!

కాంత: ఇదిగో నస్తున్నా... దీపావళికని మాఅమ్మ వొక
 పట్టుపరికిణీ, వోణీ కుట్టించింది. అవి వేసుకుని... ఏవీ
 అవి... ఎవ్వరో దొంగలు ఎత్తుకునిపోయారు....
 (ఏడుస్తుంది.)

వెంక: (ప్రవేశించి) ఎట్లావుందిరా అగ్బాయి?

రామ: ఎక్కవైందినాన్నా... పంథిమాటలుకూడా ప్రారంభించింది.

వెంక: తెల్లవాలేటప్పటికి అదే తగ్గిపోతుందిలే. ఏదో మలపజ్వరం...

కాంత: బండికట్టించు నాన్నా... ఎడ్లకి మువ్వలూ, గంటలూ
 పెట్టి, సికమాన్లుతోడిగి అందంగా అలంకరించు...
 చూచినవాళ్ళంతా ఆనందంతో వుప్పొంగి పోవాలి.

రామ: నాన్నా, డాక్టర్ని పిలుస్తా...

తులసమ్మ ప్రవేశిస్తుంది.

వెంక: ఏమిటి?

రామ: అవును నాన్నా... నాకెందుకో భయంగావుంది.

తులసమ్మ: ఈమాత్రం భాగ్యానికి డాక్టరెందుకరా? ...
కాల్లో కాస్తముల్లు యిరిగి పులకరం వస్తే డాక్టర్ని
పిలుస్తావా?

రామ: నాకు తెలియదక్కా. మీ మాటలువిని నాలుగు
రోజులనుంచీ పస్తాయించాను..... అప్పుడే డాక్టర్ని
పిలుచుకొస్తే ఇంతదూరం రాకపోవును.

వెంక: ఒరేయ్ ! ఇప్పుడంతే అన్నావు గాని, ఇంకెప్పుడూ
ఇటువంటిమాట నాదగ్గర ఎత్తకు. డాక్టరుని పిలు
స్తావా... డాక్టర్ని... డాక్టరువచ్చి తీసేస్తాడా? నేను
సలభై ఏళ్ళనుంచీ ఈ ఇంటి వ్యవహారాలు చూసు
కుంటున్నా... ఇంతవఱకు డాక్టరనేవాడు నా గడప
తొక్కి ఎరగడు...

కాంత: నన్ను వెళ్ళనివ్వరా? ... ఎందుకు నన్నిట్లా పట్టుకు
బంధిస్తారా? ... విడిచిపెట్టండి...

రామ: కాంతా! కాంతా!...

సీత : మళ్ళీ తెరవాచ్చినట్లుంది.

రామ: సీతయ్యమామా ... నేను వచ్చేవఱకూ కాంతని
కొంచెం కనిపెట్టివుండు...

బయటకు అడుగులు వేస్తాడు.

వెంక: ఎక్కడికిరా?

రామ: టానుకి వెళుతున్నాను.

వెంక: దేనికి?

రామ: డాక్టర్ని తీసుకురావటానికీ.

వెంక: ఆ! నామాటకే ఎందుకు చెప్తున్నావుగా... ఈ ఇంటికి డాక్టర్ని తెచ్చావంటే చూడు ఏం చేస్తానో... నున్నానీ వెళ్లాం, ఈ ఇంట్లో ఒక్క గడియ ఉండటానికి వీలేదు.

రామ: అట్లాగే నాన్నా ... ఈ ఆపద గడిచి గట్టెక్కితే మరుక్షణమే వెళ్ళిపోతాం. (వెళ్తాడు)

వెంక: చూడు వీడినేం చేస్తానో... ఈ ఆస్తి అంతా నా కష్టాన్ని తమే! వీడికోక దమ్మిడి ముట్టనివ్వను. ... (తులి సెమ్మను చూచి) ఎందుకే అట్లా చూస్తూ నుంచున్నావ్! ఇంట్లోకి ఏ కక్కలూ - కోళ్ళూ దూరి నయ్యో పోయి చూసుకో.

తులి : బాగానేవుంది ఈ సరాగం ... ఏదో సామెత చెప్పుతారే 'ఉరుము ఉరిమి మంగళంమీద పడ్డద'ని ... అట్లా వుంది.

*

*

*

కాంతిమ్మ పడుకొని వుంటుంది. వెంకటయ్య,
సీతయ్య, తులిసెమ్మ చుట్టూనుకొని ఉంటారు.

తులి : ఎట్లా వుంది కాంతమ్మా?...

కాంత: చాలా తేలిగ్గా వుంది వాదినా... మబ్బుల్లో తేలిపోతున్నట్లు వుంది.

వెంక : నేను చెప్పాలా? తగ్గుతుందిగా అంటే నామాట విన్నామా! డాక్టరుకోసం పరుగెత్తాడు: (సీతయ్యతో) ఈ డాక్టర్ల బేముంది సీతయ్యా? ఉన్న జబ్బునే

ఎక్కువ చేస్తారు! ఏవో పెద్ద పెద్ద పేర్లు చెబుతారు!
డబ్బు గుంజుతారు!

కాంత: వారిది తప్పే... డాక్టరుకోసం... వెళ్ళకుండా వుండ
వలసింది... అబ్బా!... ఉ...!

సీత : మళ్లా మగత కమ్ముకుంటూ వున్నట్టుంది వెంకటయ్య
గారూ...

వెంక: అదే విడిపోతుందిలే...

సీత : అదుకో డాక్టరుగారు వచ్చారు... అబ్బాయి వెంట
పెట్టుకొనే వచ్చాడు.

డాక్టరు, రామానందం ప్రవేశిస్తారు.

డాక్టరు: పేషెంట్ ఎక్కడ?... అడ్డం లేవండి... గాలీ వెలు
తురూ రాని ఈ గదిలో ఉంచారేం?

రామ: ఉన్న గదుల్లోకి మంచిగది ఇదేనండీ!

డాక్ట : అమ్మాయ్! (చేత్తో పరీక్షిస్తూ ఉంటాడు)

కాంత: ఉ... అబ్బ... .

తులి : ఇప్పటిదాకా గంట కొట్టినట్టు గణగణ మాట్లాడు
తూనే ఉందండీ...

డాక్ట : కొంచెం అటు తిరుగమ్మా... (త్రిప్పబోతాడు)

కాంత: ఉ... అయ్యో!... ఉమ్...

డాక్ట : కాస్త అటు త్రిప్పండి.

కాంత: అబ్బబ్బ... నా ప్రాణాలు పోతున్నాయి...

రామ: లేదు కాంతా, డాక్టరుగారు వచ్చారు చూడు!

డాక్టర్ : (పరీక్ష పూర్తిచేసి)... ఇటీవల ఎక్కడైనా దెబ్బ తగిలిందా?

వెంక: దెబ్బ లేదు... ఏమీ లేదు.

డాక్టర్ : ఏదైనా గుచ్చుకోవటంగానీ...

రామ: వారంరోజులక్రితం దొడ్లో పని చేస్తుంటే ముల్లు గుచ్చుకుందండీ.

డాక్టర్ : ఎక్కడ ?

రామ: కాలికి.

డాక్టర్ : అలాగా !

డాక్టరు పరీక్షించడానికి కాలుపట్టుకుంటాడు.

కాంత: అయ్యయ్యో !... ఉ... ఉ...

డాక్టర్ : (పరీక్షముగించి) చాలా అశ్రద్ధచేశారు.... ఇంత ముంచుకొని వచ్చేదాకా చూస్తూ ఉరుకున్నారే ?

రామ: ఏదైనా విషజ్వరమా డాక్టరుగారూ ?

డాక్టర్ : ధనుర్వాతం...

రామ: ఆ ! ప్రమాదం లేదుగదా... ?

డాక్టర్ : ఎలాచెప్పను ? ... ఈ జబ్బువచ్చినవారు, నూటికి ఒకరు బ్రతతటంకూడా కష్టమే... ఇంజెక్షన్ ఇస్తాను - తరువాత మీ అదృష్టం... (మంధున్న చిన్నబుడ్డి మూత పగులకొట్టి సూదిలోకి మందుఎక్కిస్తూ) మీరు ఇన్నాళ్ళు ఎందుకు ఉపేక్షిస్తూ వూరుకున్నారో.

నాకర్థం కావడంలేదు...ముల్లు గుచ్చుకోగానే ఒక ఇంజెక్షన్ ఇప్పిస్తే, ఈ ఆపదే వచ్చేదికాదు.

వెంక: బాగుంది మీరుచెప్పేది ... తెల్లవారిలేస్తే నూకు ఎన్ని ముల్లు విరగటంలేదు. మాకందరికీ వచ్చినయ్యా ఈరోగాలు !

డాక్టర్ : ముల్లువిరిగిన ప్రతివారికి వస్తుందని నేను అనటంలేదు. గుచ్చుకున్న ముల్లును బట్టి, వాళ్ళ శరీర స్థితినిబట్టి వాస్తుంది-పశువుల కశ్మలం దగ్గర్లో వుంటే సోకడానికి ఇంకా సుఖవౌతుంది ... అమ్మాయిని పట్టుకోండి ఇంజక్షన్ ఇస్తాను...ఆ! ... అట్లా జాగ్రత్త ... (ఇంజక్షన్ ఇస్తాడు)

కాంత: అయ్యో... అబ్బబోబ్బ...

డాక్టర్ : ఆ! ఇంక వదలండి.

రామ: నయం అవుతుందిగా డాక్టరుగారూ?

డాక్టర్ : ఎవ్వరం చెప్పలేము... మన ప్రయత్నం మనం చేద్దాం...

*

*

*

అదే సీను. డాక్టరు మాత్రం వుండడు.

రామ: కాంతా...?

కాంత: మీరు... కన్నీరు పెట్టుకోకండి...నా గడియలు దగ్గరకు...వస్తున్నాయ్... (రామానందం ఏడుస్తూ) మామగారూ... నే నేమన్నా ... తప్పులు చేస్తే... నన్ను తుఱుచించండి...వొదినా... ఇట్లా రా వొదినా

... ఇట్లా కూర్చో ,... నా చేతిలో చెయ్యి వెయ్యి వదినా అబ్బా! (పెద్ద పెట్టున కేకేసి మరణిస్తుంది.)

రామ: కాంతా! కాంతా! (మీదపడి ఏడుస్తాడు)

తులి : కాంతమ్మా—చిన్నదానవై నా తల్లో నాలికల్లే మెదిలావు. మమ్మల్నిందర్నీ ... ఏంచేసి పోయావమ్మా?

రామ: కాంతా! కాంతా! ... నాతో మాట్లాడవే ... నన్ను పలకరించవే ... ఇక నన్ను పలకరించవా కాంతా! (ఏడుస్తాడు)

వెంకటయ్య చుట్టూ తో ఊగిపోతాడు. చెక్కిళ్ళమీద నుంచి కారుతున్న కన్నీటిని తుడుచుకుంటూ కొడుకు దగ్గరకు అడుగులు వేసి భుజంమీద చెయ్యి వేస్తాడు.

వెంక: బాబూ!

రామ: నాన్నా!

వెంక: నన్ను ఊమించు బాబూ! ... నా మాధ్యం వల్ల నిన్ను రెక్కలులేని పక్షిని చేశాను ... ఇంటి లక్ష్మిని పోగొట్టుకున్నారా నాయనా. ఇక నే బతికేం; చచ్చేం! (ఏడుస్తాడు)

రామ: నాన్నా!

వెంక: బాబూ!! (పెద్ద పెట్టున అరచి, పొర్లివోచ్చే శోకాన్ని ఆపుకోలేక కొడుకుని కావిలించుకొని ఏడుస్తాడు)

